

Ειδική έκθεση

**Χρηματοδότηση σταθμών
επεξεργασίας αστικών
λυμάτων από την ΕΕ στη
λεκάνη απορροής του
Δούναβη: χρειάζονται
περαιτέρω προσπάθειες
στήριξης των κρατών
μελών για την εξασφάλιση
των στόχων της πολιτικής
της ΕΕ για τα λύματα**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Τηλ. +352 4398-1

E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015

Print	ISBN 978-92-872-2430-9	ISSN 1831-0826	doi:10.2865/77121	QJ-AB-15-006-EL-C
PDF	ISBN 978-92-872-2457-6	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/765538	QJ-AB-15-006-EL-N
EPUB	ISBN 978-92-872-2467-5	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/25660	QJ-AB-15-006-EL-E

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015 πιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.
Για οποιαδήποτε χρήση ή αναπαραγωγή του γραφήματος 1, πρέπει να ζητηθεί άδεια απευθείας από τον κάτοχο των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Printed in Luxembourg

Ειδική έκθεση

Χρηματοδότηση σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων από την ΕΕ στη λεκάνη απορροής του Δούναβη: χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες στήριξης των κρατών μελών για την εξασφάλιση των στόχων της πολιτικής της ΕΕ για τα λύματα

(υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ)

Οι ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων επιδόσεων και των ελέγχων συμμόρφωσης που αυτό διενεργεί επί συγκεκριμένων τομέων του προϋπολογισμού της ΕΕ ή επί συγκεκριμένων διαχειριστικών ζητημάτων. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά καθήκοντα κατά τρόπον ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου II, του οποίου προεδρεύει ο κ. Henri Grethen, Μέλος του Συνεδρίου, και το οποίο ειδικεύεται στους τομείς δαπανών των διαρθρωτικών πολιτικών, των μεταφορών και της ενέργειας. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο κ. George Pufan, Μέλος του Συνεδρίου, συνεπικουρούμενος από τον κ. Patrick Weldon, Προϊστάμενο του ιδιαίτερου γραφείου του, τον κ. Mircea Radulescu, σύμβουλο του ιδιαίτερου γραφείου του, τον κ. Alain Vansilliette, Προϊστάμενο Μονάδας, την κ. Marion Coloneus, επικεφαλής του κλιμακίου ελέγχου, την κ. Zuzana Gullova, ελέγκτρια, τον κ. Attila Horvay-Kovacs, ελεγκτή, τον κ. Jean-Francois Hynderick, ελεγκτή, την κ. Dana Moraru, ελέγκτρια, την κ. Radka Paporuskova, ελέγκτρια, τον κ. Tomasz Plebanowicz, ελεγκτή και τον κ. Olivier Prigent, ελεγκτή.

Από τα αριστερά προς τα δεξιά: Mircea Radulescu, Alain Vansilliette, Olivier Prigent, George Pufan, Zuzana Gullova, Patrick Weldon, Attila Horvay-Kovacs και Tomasz Plebanowicz

Σημεία

Γλωσσάριο

I-VII Σύνοψη

1-11 Εισαγωγή

1-7 Ιστορικό

8-11 Συγχρηματοδότηση υποδομών σχετικών με την επεξεργασία λυμάτων

12-17 Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου

18-105 Παρατηρήσεις

18-33 Συμμόρφωση με τις προθεσμίες που τάσσονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

21-29 Τα κράτη μέλη τήρησαν εν γένει τις προθεσμίες που ορίζονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων όσον αφορά τη συλλογή αλλά όχι όσον αφορά την επεξεργασία των λυμάτων

30-31 Η Επιτροπή διαθέτει αποσπασματικές μόνο πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικισμών με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων

32-33 Η Επιτροπή παρακολουθεί τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στα τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις

34-44 Χρησιμοποίηση των κονδυλίων της ΕΕ που διατέθηκαν κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013

36-41 Δεν απορροφήθηκαν όλα τα κονδύλια που διατέθηκαν στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013

42-44 Ως επί το πλείστον, οι επιμέρους στόχοι για τους δείκτες υλοποιήσεων και αποτελεσμάτων δεν είχαν επιτευχθεί έως το τέλος του 2013

45-88 Αποτελεσματικότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

46-71 Επιδόσεις των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

72-88 Χρήση της ιλύος που παράγεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων

89-105 Οικονομική βιωσιμότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

95-99 Τα τέλη για την επεξεργασία λυμάτων που χρεώθηκαν στους χρήστες κάλυπταν πλήρως το κόστος μόνο στο 11 % των περιπτώσεων

100–101 Οι τιμές χρέωσης για την επεξεργασία λυμάτων υπολείπονταν του αναφερόμενου από την Επιτροπή ποσοστού προσιτότητας στο 92 % των περιπτώσεων στις οποίες το κόστος είχε καλυφθεί μόνο εν μέρει

102–105 Τα αποθεματικά δεν επαρκούσαν για τη διασφάλιση της ανακαίνισης της υποδομής

106–119 **Συμπεράσματα και συστάσεις**

Παράρτημα I — Περιβάλλον επεξεργασίας αστικών λυμάτων

Παράρτημα II — Κατάσταση των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν

Παράρτημα III — Προθεσμίες για την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

Απαντήσεις της Επιτροπής

Άδεια απόρριψης λυμάτων: Στην παρούσα έκθεση, πρόκειται για τις άδειες που χορηγούνται στους απορρίπτοντες λύματα, σύμφωνα με τις εθνικές νομικές διατάξεις. Οι άδειες που χορηγούνται σε σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με τη δυναμικότητα του σταθμού και τις οριακές τιμές που πρέπει να τηρούνται ως προς μια σειρά παραμέτρων και ρύπων.

Αυστηρότερη επεξεργασία/τριτοβάθμια επεξεργασία λυμάτων: Όπως απαιτείται από την οδηγία, πρόκειται για το βιολογικό/χημικό στάδιο που εφαρμόζεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, για τη μείωση των επιπέδων συγκέντρωσης των θρεπτικών ουσιών (αζώτου και φωσφόρου) που περιέχονται στα επεξεργασμένα λύματα πριν από την απόρριψή τους σε ύδατα υποδοχής που απειλούνται με ευτροφισμό.

Αυτοέλεγχοι: Στην παρούσα έκθεση, i) οι έλεγχοι που διενεργούνται τακτικά από τον φορέα εκμετάλλευσης στο πλαίσιο της καθημερινής λειτουργίας ενός σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων, με σκοπό την παρακολούθηση της ποιότητας των απορριπτόμενων λυμάτων και του περιεχομένου της ιλύος και ii) οι έλεγχοι που διενεργούνται από βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την παρακολούθηση της ποιότητας των λυμάτων που απορρίπτονται σε δημόσιο δίκτυο αποχέτευσης.

Βιοχημικός απαιτούμενο οξυγόνο (BOD₅): Ποσότητα οξυγόνου που καταναλώνουν οι μικροοργανισμοί προκειμένου να απομακρύνουν τις βιοαποικοδομήσιμες οργανικές και ανόργανες ουσίες που περιέχονται στο νερό. Το BOD₅ χρησιμοποιείται συνήθως για τη μέτρηση της κατανάλωσης οξυγόνου σε mg O₂/l μετά από πέντε ημέρες. Όσο υψηλότερη είναι η τιμή του BOD₅, τόσο μεγαλύτερη είναι η κατανάλωση οξυγόνου από τους μικροοργανισμούς και τόσο σημαντικότερη η ρύπανση.

Δευτεροβάθμια επεξεργασία: Βιολογικό στάδιο κατά το οποίο τα λύματα υποβάλλονται σε επεξεργασία με σκοπό την απομάκρυνση των βιοαποικοδομήσιμων οργανικών ρύπων.

Δίκτυο αποχέτευσης: Υλική υποδομή, περιλαμβανομένων των σωληνώσεων, των αντλιών, των εσχάρων, των διαύλων κ.λπ., που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά των λυμάτων από την πηγή τους στο σημείο τελικής επεξεργασίας ή απόρριψης.

Εκ των προτέρων αιρεσιμότητες: Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των επιχειρησιακών προγραμμάτων που λαμβάνουν συγχρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάζουν εάν πληρούνται τυχόν καθορισμένες εκ των προτέρων αιρεσιμότητες. Σε περίπτωση μη πλήρωσης αυτών, πρέπει να καταρτίζονται σχέδια δράσης που να διασφαλίζουν την εκπλήρωσή τους έως τις 31.12.2016.

Εκροές: Επεξεργασμένα λύματα που απορρίπτονται σε υδατικά συστήματα.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: Σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα ορίζονται οι προτεραιότητες και οι συγκεκριμένοι στόχοι ενός κράτους μέλους, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο η χρηματοδότηση (συγχρηματοδότηση ΕΕ και εθνικού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) θα χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου (κατά κανόνα επτά ετών) για τη χρηματοδότηση έργων. Τα έργα αυτά πρέπει να συνεισφέρουν στην επίτευξη ενός ορισμένου αριθμού στόχων, οι οποίοι προσδιορίζονται στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας του επιχειρησιακού προγράμματος. Τέτοια προγράμματα υπάρχουν για καθένα από τα ταμεία του τομέα συνοχής (δηλαδή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο). Τα επιχειρησιακά προγράμματα καταρτίζονται από τα κράτη μέλη και πρέπει να εγκριθούν από την Επιτροπή προτού πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε πληρωμή από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Κατά τη διάρκεια του καλυπτόμενου χρονικού διαστήματος, τα εν λόγω προγράμματα μπορούν να τροποποιηθούν μόνον κατόπιν συμφωνίας αμφοτέρων των μερών.

Ευαίσθητη περιοχή: Ένα υδατικό σύστημα χαρακτηρίζεται από τα κράτη μέλη ως ευαίσθητη περιοχή, εάν εμπίπτει σε μία από τις εξής ομάδες: i) υδατικό σύστημα ή τμήμα υδατικού συστήματος που απειλείται με ευτροφισμό, ii) υδατικό σύστημα που προορίζεται για άντληση πόσιμου ύδατος, το οποίο ενδεχομένως να έχει υπερβολικά μεγάλη περιεκτικότητα σε φώσφορο και iii) περιοχές στις οποίες απαιτείται η εφαρμογή αυστηρότερης επεξεργασίας προκειμένου να πληρούνται οι απαιτήσεις των οδηγιών του Συμβουλίου.

Ο ορθός προσδιορισμός των ευαίσθητων περιοχών είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς υπαγορεύει το είδος της επεξεργασίας λυμάτων που πρέπει να εφαρμοστεί για τη μείωση των παραγόντων που προκαλούν τον ευτροφισμό.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης: Σκοπός του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την άρση των κύριων περιφερειακών ανισορροπιών στην Ένωση μέσω της παροχής οικονομικής στήριξης για τη δημιουργία υποδομών και παραγωγικών επενδύσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, ιδίως για τις επιχειρήσεις.

Ευτροφισμός: Ο εμπλουτισμός των υδάτων με θρεπτικές ουσίες, ιδίως ενώσεις αζώτου και φωσφόρου, που προκαλεί την ταχύτερη ανάπτυξη φυκών, με συνακόλουθη μείωση των επιπέδων του οξυγόνου στο νερό και την εξαφάνιση αυτόχθονων υδρόβιων φυτών, ψαριών και λοιπών οργανισμών της υδρόβιας πανίδας.

Ισοδύναμος πληθυσμός (i.π.): Ποσοτική έκφραση του ρυπαντικού φορτίου των λυμάτων ως ο «ισοδύναμος» αριθμός ανθρώπων, οι οποίοι θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ρύπανση του αυτού μεγέθους. Μία μονάδα i.π. αντιστοιχεί στο ρυπαντικό φορτίο των λυμάτων που προέρχονται από έναν κάτοικο και αντιστοιχεί στο οργανικό βιοαποικοδομήσιμο φορτίο που έχει βιοχημικώς απαιτούμενο οξυγόνο πέντε ημερών ίσο προς 60 g ανά ημέρα.

Λεκάνη απορροής: Η χερσαία έκταση από την οποία το σύνολο των επιφανειακών απορροών παροχετεύεται, μέσω μιας αλληλουχίας ρευμάτων, ποταμών και, ενδεχομένως, λιμνών, στη θάλασσα, σε ενιαίο στόμιο ποταμού, εκβολές ή δέλτα.

Λύματα: Ύδατα των οποίων η ποιότητα έχει υποβαθμιστεί. Συνήθως διοχετεύονται σε δίκτυο αποχέτευσης και υποβάλλονται σε επεξεργασία από σταθμό επεξεργασίας λυμάτων. Τα επεξεργασμένα λύματα απορρίπτονται σε ύδατα υποδοχής μέσω αποχετευτικού συστήματος. Στις περιπτώσεις λυμάτων που παράγονται σε περιοχές οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση σε δημόσιο δίκτυο αποχέτευσης, προβλέπονται μεμονωμένα συστήματα, όπως σηπτικές δεξαμενές.

Μέσο προενταξιακών διαρθρωτικών πολιτικών (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession, ISPA): Χρηματοδοτικό μέσο (πρώτο έτος λειτουργίας: 2000) που βοήθησε τις υποψήφιες χώρες κατά την προετοιμασία της ένταξής τους. Παρείχε βοήθεια για έργα υποδομής στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών, που αποτελούσαν προτεραιότητα της ΕΕ. Μετά την ένταξή τους (2004 για 10 χώρες και 2007 για δύο χώρες) τα έργα ISPA κατέστησαν έργα του Ταμείου Συνοχής.

Ο ρυπαίνων πληρώνει: Αρχή που διατυπώθηκε στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 191, παράγραφος 2). Όσον αφορά τα λύματα, η αρχή αυτή συνεπάγεται ότι όσοι απορρίπτουν λύματα πρέπει να πληρώνουν για την προκαλούμενη ρύπανση (παραδείγματα: τα νοικοκυριά πληρώνουν για την υπηρεσία επεξεργασίας μέσω του τιμολογίου λυμάτων, οι σταθμοί επεξεργασίας λυμάτων καταβάλλουν τέλη ρύπανσης).

Οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων: Σκοπός της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, είναι η προστασία του περιβάλλοντος από τις αρνητικές επιπτώσεις της απόρριψης των αστικών λυμάτων και της απόρριψης λυμάτων από ορισμένους βιομηχανικούς τομείς. Η οδηγία απαιτεί τη συλλογή και επεξεργασία των λυμάτων σε οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό (ι.π.) άνω των 2 000 μονάδων και την αυστηρότερη επεξεργασία σε οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 μονάδων σε ευαίσθητες περιοχές. Προβλέπει επίσης ότι, σε όλους τους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων στους οποίους λειτουργούν συστήματα συλλογής, πρέπει να διασφαλίζεται η κατάλληλη επεξεργασία σε περίπτωση απόρριψης σε γλυκά ύδατα ή εκβολές ποταμών.

Οικισμός: Περιοχή στην οποία ο πληθυσμός ή/και οι οικονομικές δραστηριότητες είναι επαρκώς συγκεντρωμένοι ώστε τα αστικά λύματα να μπορούν να συλλέγονται και να διοχετεύονται σε σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων ή σε τελικό σημείο απόρριψης.

Περίοδος προγραμματισμού: Το πολυετές πλαίσιο εντός του οποίου προγραμματίζονται και εκτελούνται οι δαπάνες των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής.

Πρωτοβάθμια επεξεργασία: Μηχανικό στάδιο κατά το οποίο πραγματοποιείται ο αρχικός διαχωρισμός των μεγάλων σωματιδίων από τα λύματα.

Σταθμός επεξεργασίας αστικών λυμάτων: Υποδομή η οποία παρέχει μια σειρά διεργασιών επεξεργασίας με σκοπό τη μείωση σε αποδεκτό επίπεδο του βαθμού ρύπανσης των αστικών λυμάτων που αυτός δέχεται πριν από την απόρριψή τους στα ύδατα υποδοχής.

Συνολικά αιωρούμενα στερεά σωματίδια (Total Suspended Solids, TSS): Ποσότητα ανόργανων και οργανικών σωματιδίων τα οποία αιωρούνται στο νερό και μπορούν να συγκρατηθούν από πορώδες φίλτρο. Και αυτή η παράμετρος εκφράζεται σε mg/l.

Ταμείο Συνοχής: Σκοπός του Ταμείου Συνοχής είναι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της χρηματοδότησης έργων στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών σε κράτη μέλη με κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό προϊόν χαμηλότερο του 90 % του μέσου ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της ΕΕ.

Τιμή χρέωσης για την επεξεργασία των λυμάτων (τέλος): Τέλος για την επεξεργασία λυμάτων που χρεώνεται σε εκείνους που απορρίπτουν λύματα σε δίκτυο αποχέτευσης ή/και σταθμό επεξεργασίας, δηλαδή στους χρήστες των υπηρεσιών επεξεργασίας λυμάτων. Οι τιμές χρέωσης για τα λύματα μπορεί να διαφέρουν αναλόγως των χρηστών (όπως νοικοκυριά και βιομηχανικές εγκαταστάσεις).

Φυσιολογική περιοχή: Υδατικό σύστημα ή τμήμα υδατικού συστήματος που δεν απειλείται με ευτροφισμό.

Χημικώς απαιτούμενο οξυγόνο (COD): Ποσότητα οξυγόνου που καταναλώνεται για την οξείδωση, με χημικά μέσα, των οργανικών και ανόργανων ουσιών που βρίσκονται στο νερό. Η εν λόγω παράμετρος εκφράζεται σε mg O₂/l.

I Τα λύματα και η ιλύς καθαρισμού λυμάτων των αστικών οικισμών μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα των υδάτων των λιμνών και των ποταμών, των παράκτιων και υπόγειων υδάτων καθώς και την ποιότητα του εδάφους της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, η ΕΕ έχει εκδώσει μια σειρά οδηγιών και έχει επίσης συγχρηματοδοτήσει την κατασκευή σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων μέσω του Ταμείου Συνοχής και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

II Ο έλεγχος του Συνεδρίου επικεντρώθηκε σε τέσσερα κράτη μέλη από τα οποία διέρχεται η λεκάνη απορροής του Δούναβη (Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Ρουμανία και Σλοβακία). Το Συνέδριο ανέλυσε, αφενός, την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και, αφετέρου, για δείγμα 28 συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, τις επιδόσεις τους όσον αφορά την επεξεργασία των λυμάτων, τη διαχείριση της παραγόμενης ιλύος καθαρισμού λυμάτων και την οικονομική βιωσιμότητα της υποδομής.

III Το Συνέδριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δαπάνες του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης/Ταμείου Συνοχής κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 έχουν συμβάλει μεν καταλυτικά στην προώθηση της συλλογής και της επεξεργασίας των λυμάτων, όχι όμως επαρκώς όσον αφορά την τήρηση των προθεσμιών σχετικά με την επεξεργασία των λυμάτων. Το Συνέδριο συνιστά στην Επιτροπή να ενισχύσει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και στα κράτη μέλη να θεσπίσουν νομικές διατάξεις που να διασφαλίζουν την άμεση σύνδεση των νοικοκυριών με το δημόσιο δίκτυο αποχέτευσης.

IV Το Συνέδριο επισήμανε ότι τα κονδύλια που είχαν διατεθεί κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 απορροφήθηκαν με αργούς ρυθμούς και ότι οι δείκτες στα επιχειρησιακά προγράμματα δεν καθιστούν δυνατή την επαλήθευση της προόδου που έχει επιτευχθεί ως προς την εφαρμογή της οδηγίας. Το Συνέδριο συνιστά στα κράτη μέλη να υποβάλλουν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς πόρους που χρειάζονται για την πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία, καθώς και σχετικά με τις πιθανές πηγές χρηματοδότησης.

V Διαπιστώθηκε ότι, ως επί το πλείστον, οι συγχρηματοδοτούμενοι από την ΕΕ σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων που εξετάστηκαν συμμορφώνονταν με τις απαιτήσεις περί εκροών που ορίζονται στις οικείες άδειες απόρριψης, καθώς και με εκείνες που καθορίζονται στην οδηγία (εφόσον εφαρμόζεται). Εντούτοις, περίπου το ένα τρίτο των σταθμών είναι υπερμεγέθεις (ακόμη και εάν ληφθούν υπόψη οι προγραμματισμένες μελλοντικές συνδέσεις). Πέραν της προσοχής που πρέπει να δίδεται στο κατάλληλο μέγεθος των σταθμών, το Συνέδριο συνιστά, αφενός, στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη να επιληφθούν του ζητήματος των υπερχειλίσεων ομβρίων υδάτων καθώς αυτές μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ποιότητα των υδάτων και, αφετέρου, στους φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών να αξιοποιούν τις ευκαιρίες για εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών. Επιπροσθέτως, το Συνέδριο συνιστά στην Επιτροπή να αξιολογήσει την καταλληλότητα των προβλεπόμενων στην οδηγία ορίων συγκέντρωσης και, ταυτοχρόνως, να συνεκτιμήσει την τεχνολογική πρόοδο που έχει σημειωθεί από το 1991, έτος έκδοσης της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

VI Πλην ενός κράτους μέλους, όλοι οι σταθμοί επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν διαχειρίζονταν κατάλληλα την ιλύ. Εντούτοις, δεν προβλέπονται πάντα νομικά δεσμευτικές απαιτήσεις σχετικά με τους ρύπους για όλους τους τρόπους χρήσης της ιλύος. Το Συνέδριο συνιστά στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να ορίσουν κριτήρια για όλους τους τρόπους χρήσης της ιλύος και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η αυστηρή παρακολούθηση των ρύπων.

VII Ο επιτευχθείς βαθμός οικονομικής βιωσιμότητας των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ υποδομών δεν ήταν απολύτως ικανοποιητικός. Το Συνέδριο συνιστά στην Επιτροπή να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια υπεύθυνη πολιτική τιμολόγησης των λυμάτων με τιμές που να μην είναι κατώτερες του επιπέδου οικονομικής προσιτότητας του 4 % που αναφέρεται από την Επιτροπή. Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν μέτρα προκειμένου να διατίθενται επαρκή κεφάλαια που θα χρησιμοποιούνται για την απαραίτητη συντήρηση και ανακαίνιση.

Ιστορικό

01

Κύριος σκοπός της πολιτικής της ΕΕ για τα ύδατα είναι να διασφαλιστεί ότι διατίθεται επαρκής ποσότητα υδάτων καλής ποιότητας για την κάλυψη τόσο των ανθρωπίνων αναγκών όσο και εκείνων του περιβάλλοντος σε όλη την ΕΕ. Η ρύπανση των υδάτων είναι μία από τις βασικές περιβαλλοντικές ανησυχίες που εκφράζουν οι πολίτες της ΕΕ.

02

Η παρούσα έκθεση εστιάζει στη λεκάνη απορροής του Δούναβη, η οποία είναι η μεγαλύτερη λεκάνη απορροής ποταμού της Ευρώπης (801 463 km²) και εκτείνεται σε 19 χώρες. Η λεκάνη αυτή είναι επίσης εκτεθειμένη στη ρύπανση των υδάτων, η οποία μπορεί να προέρχεται από διάφορες πηγές.

03

Μία από τις πηγές ρύπανσης των υδάτων είναι η απόρριψη μερικώς επεξεργασμένων ή μη επεξεργασμένων λυμάτων προερχόμενων από οικισμούς. Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων¹ του 1991 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξασφαλίσουν ότι, έως μία συγκεκριμένη καταληκτική ημερομηνία, οι οικισμοί θα έχουν αποκτήσει συστήματα συλλογής αστικών λυμάτων και ότι τα συλλεγόμενα λύματα θα υποβάλλονται σε κατάλληλη επεξεργασία.

04

Η ιλύς καθαρισμού λυμάτων που παράγεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων μπορεί να είναι επιβλαβής για τα ύδατα και το έδαφος, κυρίως εξαιτίας της περιεκτικότητας της ιλύος σε βαρέα μέταλλα. Ως εκ τούτου, δεν επιτρέπεται πλέον η διάθεση της ιλύος στα επιφανειακά ύδατα, ενώ η οδηγία για την επεξεργασία των

αστικών λυμάτων παρέχει τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησή της. Η εφαρμογή της ιλύος καθαρισμού λυμάτων σε γεωργικό έδαφος² ρυθμίζεται από την οδηγία για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων³, η οποία θεσπίζει κανόνες για τη δειγματοληψία και την ανάλυση της ιλύος και του εδάφους και καθορίζει οριακές τιμές για τις συγκεντρώσεις και τις μέγιστες ετήσιες ποσότητες βαρέων μετάλλων που μπορούν να εισάγονται στο έδαφος.

05

Στο **παράρτημα I** παρουσιάζεται συνοπτικά η διαδικασία επεξεργασίας των λυμάτων και διάθεσης της ιλύος.

06

Κύριος στόχος της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα⁴ είναι να επιτευχθεί η καλή κατάσταση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων έως το 2015. Το βασικό εργαλείο για την εφαρμογή της οδηγίας είναι τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών. Έως το 2009, κάθε κράτος μέλος όφειλε να καταρτίσει σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών τα οποία να περιλαμβάνουν ένα πρόγραμμα για τη λήψη μέτρων σε κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού εντός της επικράτειάς του⁵. Το εν λόγω πρόγραμμα έπρεπε να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με την προστασία των υδάτων (όπως της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων).

07

Το γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020⁶ του 2013 απαιτεί μείωση των εκπομπών αζώτου και φωσφόρου, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών από αστικά και βιομηχανικά λύματα και από τη χρήση λιπασμάτων. Ομοίως, στο προσχέδιο του 2012⁷ για τη διασφάλιση

- 1 Οδηγία 91/271/EOK του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (ΕΕ L 135 της 30.5.1991, σ. 40).
- 2 Η ρύπανση του εδάφους μπορεί να έχει ως επακόλουθο τη ρύπανση των υδάτων είτε μέσω της διαρροής ρύπων στα υπόγεια ύδατα είτε μέσω απορροής.
- 3 Οδηγία 86/278/EOK του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1986, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία (ΕΕ L 181 της 4.7.1986, σ. 6).
- 4 Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).
- 5 Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες στην επικράτεια των κρατών μελών περιλαμβάνονται τμήματα διαφορετικών λεκανών απορροής (π.χ. στην Τσεχική Δημοκρατία βρίσκεται τμήμα της λεκάνης απορροής του Δούναβη, καθώς και τμήματα των λεκανών απορροής των ποταμών Όντερ και Έλβα), έπρεπε να καταρτιστούν προγράμματα για καθένα από τα τμήματα (περιοχές λεκανών απορροής ποταμού).
- 6 Απόφαση αριθ. 1386/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013, σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020 «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας» (ΕΕ L 354 της 28.12.2013, σ. 171).
- 7 COM(2012) 673 τελικό της 14ης Νοεμβρίου 2012.

των υδατικών πόρων της Ευρώπης προσδιορίζεται ως απαραίτητη δράση η βελτίωση των ποσοστών συμμόρφωσης στον τομέα της επεξεργασίας των λυμάτων μέσω του μακροπρόθεσμου προγραμματισμού των επενδύσεων.

Συγχρηματοδότηση υποδομών σχετικών με την επεξεργασία λυμάτων

08

Οι δαπάνες για την κατασκευή, τις αναβαθμίσεις και τον εκσυγχρονισμό σταθμών επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής. Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης μπορεί επίσης να προσφέρει συγχρηματοδότηση όταν πρόκειται για αγροτικές περιοχές. Για τα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 και το 2007, υπήρχαν ήδη, από το 2000 έως την ημερομηνία προσχώρησής τους, διαθέσιμα κεφάλαια στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ISPA). Κατόπιν της προσχώρησης, τα έργα ISPA συνεχίστηκαν ως έργα του Ταμείου Συνοχής.

09

Τα κονδύλια της ΕΕ που διατέθηκαν σε υποδομές επεξεργασίας λυμάτων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής ανέρχονταν σε περίπου 12,9 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006 και σε 14,6 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013.

10

Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα υποδομών (βλέπε **πλαίσιο 1**) υλοποιούνται βάσει επιμερισμένης διαχείρισης, ενώ η Επιτροπή φέρει την τελική ευθύνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ⁸. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006, πέραν της έγκρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων, η Επιτροπή ενέκρινε τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη για εκείνα τα έργα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης των οποίων το συνολικό κόστος υπερέβαινε τα 50 εκατομμύρια ευρώ, καθώς και για όλα τα έργα του Ταμείου Συνοχής και τα έργα του ISPA. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, πέραν της έγκρισης των προγραμμάτων, η Επιτροπή έπρεπε να εγκρίνει μόνο τα «μεγάλα έργα» (δηλαδή αυτά των οποίων το κόστος υπερέβαινε τα 50 εκατομμύρια ευρώ)⁹. Στην απόφαση συγχρηματοδότησης ενός έργου καθορίζονται το ύψος της επιχορήγησης (ποσοστό της ενίσχυσης) και οι όροι χρηματοδότησης που πρέπει να πληρούνται.

- 8 Άρθρο 17, παράγραφος 1, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και άρθρο 317 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 9 Από την 1η Ιανουαρίου 2007 έως την 25η Ιουνίου 2010 και όσον αφορά τα περιβαλλοντικά έργα το ποσό αυτό ανερχόταν σε 25 εκατομμύρια ευρώ.

Παράδειγμα συγχρηματοδοτημένου έργου στο οποίο πραγματοποίησε επίσκεψη το Συνέδριο

Φωτογραφία 1 — Σταθμός επεξεργασίας λυμάτων (Ουγγαρία—Zalaegerszeg)
Πηγή: ΕΕΣ.

Στην Ουγγαρία, ένα έργο συνίστατο i) στην κατασκευή ενός νέου δικτύου αποχέτευσης σε ορισμένες περιοχές του οικισμού και την επέκταση του υφισταμένου δικτύου αποχέτευσης σε άλλες, ii) στην αναβάθμιση του σταθμού επεξεργασίας αστικών λυμάτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απομάκρυνση θρεπτικών ουσιών και iii) στην κατασκευή νέου σταθμού επεξεργασίας ιλύος.

Το έργο εγκρίθηκε από την Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2004 και τέθηκε σε λειτουργία τον Δεκέμβριο του 2011. Οι συνολικές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για το εν λόγω έργο ανήλθαν σε 48,3 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα 36,2 εκατομμύρια ευρώ ήταν η επιχορήγηση της ΕΕ.

11

Δύο γενικές διευθύνσεις της Επιτροπής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων:

α) η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος είναι υπεύθυνη για την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ στον τομέα των υδάτων, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας των λυμάτων. Υποχρεούται να παρακολουθεί την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας (όπως την τήρηση των προθεσμιών για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων), καθώς επίσης και να κινεί διαδικασίες επί παραβάσει, όπου αυτό απαιτείται. Η ΓΔ Περιφερειακής και Πολεοδομικής Πολιτικής ζητεί τη γνώμη της κατά την εξέταση της ποιότητας των προτάσεων επιχειρησιακών προγραμμάτων. Η γνώμη της ζητείται επίσης κατά το στάδιο αξιολόγησης «μεγάλων έργων», καθώς και έργων του Ταμείου Συνοχής

β) η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Πολεοδομικής Πολιτικής είναι υπεύθυνη για τον προϋπολογισμό της ΕΕ στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής, από τον οποίο μπορούν να συγχρηματοδοτούνται έργα σχετικά με τα λύματα.

Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου

12

12

Στο πλαίσιο του παρόντος ελέγχου, το Συνέδριο αξιολόγησε κατά πόσον οι δαπάνες του Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης/Ταμείου Συνοχής για την επεξεργασία λυμάτων βοήθησαν αποτελεσματικά τα κράτη μέλη να επιτύχουν τους στόχους της πολιτικής της ΕΕ για τα λύματα. Το Συνέδριο σκοπεύει να θίξει σε άλλες εκθέσεις του ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή της οδηγίας-πλασίου για τα ύδατα στη λεκάνη απορροής του Δούναβη.

13

Ο έλεγχος επικεντρώθηκε σε τέσσερα κράτη μέλη στη λεκάνη απορροής του Δούναβη τα οποία καλύπτουν το άνω, κεντρικό και κάτω τμήμα: Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Ρουμανία και Σλοβακία¹⁰.

14

Το Συνέδριο επιχείρησε να δώσει απάντηση στα ακόλουθα τέσσερα ερωτήματα:

- α) Τήρησαν τα κράτη μέλη τις προθεσμίες που αφορούσαν τη συμμόρφωση με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων;
- β) Αξιοποίησαν καταλλήλως τα κράτη μέλη τα κεφάλαια που τους διατέθηκαν στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013;
- γ) Ήταν αποτελεσματική η λειτουργία των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων που συγχρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ;
- δ) Είναι οικονομικά βιώσιμοι οι σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων που συγχρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ;

15

Η συνολική συνεισφορά της ΕΕ σε έργα επεξεργασίας λυμάτων στα τέσσερα κράτη μέλη ανήλθε σε 2,1 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006¹¹ και σε 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ¹² για την περίοδο 2007-2013.

16

Ο έλεγχος βασίστηκε στην αξιολόγηση:

- α) των πλέον πρόσφατων στοιχείων σχετικά με το ποσοστό σύνδεσης ανά οικισμό, την αποδοτικότητα της επεξεργασίας των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων και τον αριθμό των οικισμών που δεν έχουν ακόμη συμμορφωθεί με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.
- β) των επιδόσεων των 28 σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Δεδομένου ότι οι σταθμοί έπρεπε να βρίσκονται σε λειτουργία, η πλειονότητα των έργων που συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα είχε λάβει χρηματοδότηση από την ΕΕ στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2000-2006. Το **παράρτημα II** περιλαμβάνει κατάσταση των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν, οι οποίοι είχαν ανεξαιρέτως δυναμικότητα άνω των 2 000 μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού (ι.π.).

10 Μέρος της Τσεχικής Δημοκρατίας, μεγάλο μέρος της Σλοβακίας και το σύνολο της Ρουμανίας και της Ουγγαρίας βρίσκονται στη λεκάνη απορροής του Δούναβη.

11 Όσον αφορά τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, τα έργα χρηματοδοτήθηκαν από το ISPA, από το 2000 έως την ημερομηνία προσχώρησής τους, ενώ, από την προσχώρησή τους και έπειτα, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής.

12 Στοιχεία ως είχαν την 31.12.2013 (βάσει των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης).

17

Αποδεικτικά στοιχεία αντλήθηκαν από την εξέταση και ανάλυση εγγράφων (π.χ. εθνικών στρατηγικών, εκθέσεων υλοποίησης, νομοθετικών πράξεων, στατιστικών και στοιχείων επιδόσεων που παρασχέθηκαν από φορείς εκμετάλλευσης σταθμών), από συνεντεύξεις με υπαλλήλους της Επιτροπής και των κρατών μελών, καθώς και με εκπροσώπους των ιδιοκτητών και των φορέων εκμετάλλευσης των σταθμών επεξεργασίας. Το Συνέδριο πραγματοποίησε επισκέψεις σε 14 από τους 28 σταθμούς επεξεργασίας του δείγματος μεταξύ Μαρτίου 2013 και Ιανουαρίου 2014 και εξέτασε λεπτομερώς την τεκμηρίωση που αφορούσε τους 14 άλλους στους οποίους δεν πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις. Τα κριτήρια αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν για τον έλεγχο αναλύονται περαιτέρω στις διάφορες ενότητες της παρούσας έκθεσης.

Συμμόρφωση με τις προθεσμίες που τάσσονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

18

Κατά την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων:

- όλοι οι οικισμοί με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων πρέπει να διαθέτουν δίκτυα αποχέτευσης αστικών λυμάτων ή, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εγκατάσταση των δικτύων αυτών δεν δικαιολογείται, να χρησιμοποιούν μεμονωμένα συστήματα ή άλλα κατάλληλα συστήματα¹³ που εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος (άρθρο 3 της οδηγίας).
- σε όλους τους οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων, τα λύματα πρέπει να υποβάλλονται σε δευτεροβάθμια επεξεργασία, ούτως ώστε τα απόβλητα από σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων να τηρούν τα όρια συγκέντρωσης για το βιοχημικό απαιτούμενο οξυγόνο (BOD_5), το χημικό απαιτούμενο οξυγόνο (COD) και το συνολικό φορτίο των αιωρούμενων στερεών (άρθρο 4).
- στις ευαίσθητες περιοχές¹⁴ σε όλους τους οικισμούς με ι.π. άνω των 10 000 μονάδων, τα λύματα πρέπει να υποβάλλονται σε αυστηρότερη επεξεργασία, ούτως ώστε οι εκροές των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων να τηρούν τα όρια συγκέντρωσης για το ολικό άζωτο¹⁵ (N_{tot}) και το ολικό φώσφορο (P_{tot}) (άρθρο 5).
- σε όλους τους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων στους οποίους λειτουργούν συστήματα συλλογής, πρέπει να διασφαλίζεται η κατάλληλη επεξεργασία σε περίπτωση που η απόρριψη πραγματοποιείται σε γλυκά ύδατα ή εκβολές ποταμών (άρθρο 7).

19

Οι καταληκτικές ημερομηνίες κατά τις οποίες έπρεπε να έχουν ικανοποιηθεί οι προαναφερθείσες απαιτήσεις διέφεραν μεταξύ των τεσσάρων κρατών μελών στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις (βλέπε **παράρτημα III**). Εάν ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται με το δίκαιο της ΕΕ, η Επιτροπή έχει αρμοδιότητα να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει και, ως απώτατη λύση, να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

20

Το Συνέδριο εξέτασε εάν:

- τηρήθηκαν οι ενδιάμεσες ή/και τελικές προθεσμίες για τους οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων.
- υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει εάν πραγματοποιούνταν η κατάλληλη επεξεργασία στους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων που διαθέτουν συστήματα συλλογής.
- η Επιτροπή είχε αναλάβει δράση σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις προθεσμίες που τάσσονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

- 13 Παραδείγματος χάριν, ένας βόθρος μπορεί να θεωρηθεί μεμονωμένο σύστημα.
- 14 Περιοχές που ορίζονται ως τέτοιες βάσει των κριτηρίων της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (βλέπε **γλωσσάριο**).
- 15 Ως ολικό άζωτο νοείται το άθροισμα του ολικού αζώτου κατά Kjeldahl (οργανικό N + NH_3), του νιτρικού αζώτου (NO_3) και του νιτρώδους αζώτου (NO_2).

Τα κράτη μέλη τήρησαν εν γένει τις προθεσμίες που ορίζονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων όσον αφορά τη συλλογή αλλά όχι όσον αφορά την επεξεργασία των λυμάτων

Τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη τήρησαν τις προθεσμίες για τη συλλογή των λυμάτων

21

Το Συνέδριο, στηριζόμενο στην εκ μέρους της Επιτροπής ανάλυση των στοιχείων που παρείχαν τα κράτη μέλη¹⁶, διαπίστωσε ότι, όσον αφορά τη συλλογή των λυμάτων (άρθρο 3 της οδηγίας), η Ρουμανία ήταν η μόνη από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις που παρουσίαζε ελαφρά καθυστέρηση στο τέλος του 2012 όσον αφορά την τήρηση των ενδιάμεσων προθεσμιών της (βλέπε **πίνακα 1**).

22

Ωστόσο, το Συνέδριο διαπιστώνει ότι, βάσει των στοιχείων των κρατών μελών, είναι αδύνατο να αξιολογηθεί εάν το επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας που εξασφαλίζεται από τα μεμονωμένα συστήματα που συλλέγουν μέρος του φορτίου είναι ανάλογο με εκείνο των συστημάτων συλλογής. Για ορισμένους οικισμούς το φορτίο που διοχετεύεται σε μεμονωμένα συστήματα είναι αρκετά μεγάλο, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να αντιστοιχεί έως και στο 100 % του φορτίου του οικισμού. Στα μέσα του 2014, η Επιτροπή ζήτησε από την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία να παράσχουν λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εθνικές αρχές τους διασφαλίζουν αυτό το ανάλογο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας σε περιπτώσεις λειτουργίας μεμονωμένων συστημάτων.

16 Στοιχεία που παρασχέθηκαν το 2014, από τα οποία προκύπτει η κατάσταση ως είχε στις 31.12.2012 για τη Τσεχική Δημοκρατία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία και στις 31.12.2011 για την Ουγγαρία.

Πίνακας 1

Συμμόρφωση με τις προθεσμίες της οδηγίας όσον αφορά τη συλλογή λυμάτων (ως είχε στις 31.12.2012)

Κράτος μέλος	Απαίτηση	Αποτέλεσμα: ποσοστό των οικισμών ¹ με συστήματα συλλογής, περιλαμβανομένου του φορτίου ² που συλλέγεται από μεμονωμένα συστήματα
Τσεχική Δημοκρατία	100 % των οικισμών έως το 2010	100 % - το 7 % του φορτίου λυμάτων συλλέγεται από μεμονωμένα συστήματα.
Ουγγαρία	154 οικισμοί (31 % του συνόλου) έως το 2010	100 % - το 14 % του φορτίου λυμάτων συλλέγεται από μεμονωμένα συστήματα.
Ρουμανία	61 % του φορτίου έως το 2010	Μόνον έξι οικισμοί πληρούν στο ακέραιο τις απαιτήσεις. Εντούτοις, οι ενδιάμεσες προθεσμίες αφορούν το φορτίο λυμάτων: στο τέλος του 2012 το πραγματικό ποσοστό συλλογής ήταν 60,2 % - το 1 % του φορτίου λυμάτων συλλέγεται από μεμονωμένα συστήματα.
Σλοβακία	291 οικισμοί (82 % του συνόλου) έως το 2010	100 % - το 13 % του φορτίου λυμάτων συλλέγεται από μεμονωμένα συστήματα, ενώ το 0,4 % δεν συλλέγεται με κανένα τρόπο.

1 Ένας οικισμός θεωρείται από την Επιτροπή συμμορφούμενος εάν το φορτίο που συλλέγεται στα συστήματα συλλογής αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 98 % του συνολικού φορτίου που παράγεται από τον οικισμό και το φορτίο που δεν συλλέγεται δεν υπερβαίνει τις 2 000 ι.π.

2 Το φορτίο είναι το οργανικό βιοαποικοδομήσιμο φορτίο ενός οικισμού, εκφραζόμενο σε ι.π.

Πηγή: Ανάλυση από την Επιτροπή των στοιχείων που της διαβίβασαν τα κράτη μέλη.

23

Επιπλέον, αυτή καθαυτή η ύπαρξη συστημάτων συλλογής δεν σημαίνει ότι όλα τα νοικοκυριά που έχουν τη δυνατότητα να συνδεθούν έχουν πράγματι συνδεθεί. Παραδείγματος χάριν, τα νοικοκυριά ενδέχεται, λόγω κόστους, να προτιμούν να παραμένουν συνδεδεμένα σε μεμονωμένα συστήματα. Και στα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, εφαρμόζονται νομικές διατάξεις που επιβάλλουν υποχρεώσεις σύνδεσης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, πρόστιμα για τη μη σύνδεση, προκειμένου να εξασφαλίζεται η σύνδεση των νοικοκυριών με το δίκτυο αποχέτευσης (βλέπε **πίνακα 2**). Εντούτοις, σε τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη δεν έχουν ταχθεί προθεσμίες για τη σύνδεση ή η σχετική διατύπωση είναι ασαφής. Αυτό μπορεί να αποτελέσει κώλυμα για την αποτελεσματική επιβολή της υποχρέωσης σύνδεσης με υφιστάμενο αποχετευτικό δίκτυο. Στο πλαίσιο του παρόντος ελέγχου, δεν εξετάστηκε ο τρόπος με τον οποίο οι εθνικές αρχές επιβάλλουν την τήρηση των υποχρεώσεων.

Κανένα από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις δεν τήρησε τις προθεσμίες για την επεξεργασία των λυμάτων

24

Το Συνέδριο, στηριζόμενο στην εκ μέρους της Επιτροπής ανάλυση των στοιχείων που παρασχέθηκαν από τα κράτη μέλη, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά τα επεξεργασμένα λύματα, κανένα από τα τέσσερα κράτη μέλη δεν τήρησε -το καθένα σε διαφορετικό βαθμό - τις προθεσμίες για τη συμμόρφωσή του¹⁷ με τα απαιτούμενα όρια συγκέντρωσης που είχαν τεθεί για ορισμένες παραμέτρους στο τέλος του 2012 (βλέπε **πίνακα 3** για τις ενδιάμεσες προθεσμίες για την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία και **παράρτημα III** για όλες τις προθεσμίες). Οι τελικές προθεσμίες που έχουν τεθεί στη Σλοβακία και τη Ρουμανία για το 2015 και το 2018 αντιστοίχως θα είναι άκρως δύσκολο να τηρηθούν, λαμβανομένων υπόψη των καθυστερήσεων ως προς την τήρηση των ενδιάμεσων προθεσμιών και της ανάγκης να εξευρεθούν άλλες πηγές χρηματοδότησης (βλέπε σημεία 39 και 40).

17 Ο έλεγχος της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία ακολουθεί μια ιεραρχική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, η μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις συλλογής (άρθρο 3 της οδηγίας) συνεπάγεται μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις επεξεργασίας (άρθρο 4 και, κατά περίπτωση, άρθρο 5), ακόμη και όταν τα πρότυπα ποιότητας των εκρών πληρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας. Ομοίως, οικισμός που δεν πληροί τα πρότυπα ποιότητας για τη δευτεροβάθμια επεξεργασία δεν θεωρείται συμμορφούμενος με το άρθρο 5 (αυστηρότερη επεξεργασία).

Πίνακας 2 Εθνικές νομικές διατάξεις για τη διασφάλιση της σύνδεσης σε υφιστάμενο δίκτυο αποχέτευσης

Κράτος μέλος	Νομικές διατάξεις
Τσεχική Δημοκρατία	Οι δήμοι μπορούν να καταστήσουν υποχρεωτική τη σύνδεση και να επιβάλλουν πρόστιμα σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης. Όσον αφορά νέες κατασκευές ή ανακαινίσεις, πρέπει να προβλέπεται η επεξεργασία ή η διάθεση των λυμάτων. Δεν έχουν οριστεί προθεσμίες.
Ουγγαρία	Υποχρέωση σύνδεσης εντός 90 ημερών από τη στιγμή που τίθεται σε λειτουργία σύστημα συλλογής. Σε περίπτωση μη σύνδεσης, επιβάλλονται πρόστιμα (τα οποία εισπράττονται ως φόρος).
Ρουμανία	Υποχρέωση σύνδεσης ισχύει για τα κτίρια στα οποία πραγματοποιούνται κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες. Μπορούν να επιβληθούν πρόστιμα σε φορείς εκμετάλλευσης σταθμών επεξεργασίας λυμάτων λόγω αδικαιολόγητης καθυστέρησης στη σύνδεση νέων χρηστών.
Σλοβακία	Υποχρέωση σύνδεσης για ιδιοκτήτες εγκαταστάσεων που παράγουν λύματα, εκτός εάν ο εκάστοτε ιδιοκτήτης διαθέτει άδεια επεξεργασίας των λυμάτων με διαφορετικό τρόπο (δεν ορίζονται προθεσμίες). Επιβάλλονται πρόστιμα σε περίπτωση μη σύνδεσης.

Πηγή: Ανάλυση της εθνικής νομοθεσίας από το ΕΕΣ.

Συμμόρφωση με τις προθεσμίες της οδηγίας σχετικά με την επεξεργασία των λυμάτων (στις 31.12.2012)

Κράτος μέλος	Συμμόρφωση ως προς τη δευτεροβάθμια επεξεργασία (τήρηση των ορίων συγκέντρωσης για BOD ₅ , COD και TSS)		Συμμόρφωση ως προς την αυστηρότερη επεξεργασία σε ευαίσθητες περιοχές (τήρηση των ορίων συγκέντρωσης για N _{tot} και P _{tot})	
	Απαίτηση	Αποτέλεσμα	Απαίτηση	Αποτέλεσμα
Τσεχική Δημοκρατία	594 οικισμοί (έως το 2010)	512 (86 %)	132 οικισμοί (έως το 2010)	83 (63 %)
Ουγγαρία	154 οικισμοί (έως το 2010)	130 (84 %)	6 οικισμοί (έως το 2008)	5 (83 %)
			Βλέπε παραγράφους 25 και 26.	
Ρουμανία	Φορτίο (σε ι.π.) 10 829 595 (έως το 2010) 12 953 045 (έως το 2013)	Φορτίο (σε ι.π.) 8 184 225 (76 % (σε σύγκριση με το 2010)) (63 % (σε σύγκριση με το 2013))	Φορτίο (σε ι.π.) 7 688 721 (έως το 2010) 9 196 314 (έως το 2013)	1 530 828 (20 %) (17 %)
Σλοβακία	258 οικισμοί (έως το 2012)	236 (92 %)	81 οικισμοί (έως το 2010)	41 (51 %)

Πηγή: Ανάλυση από την Επιτροπή των στοιχείων που της διαβίβασαν τα κράτη μέλη.

25

Σύμφωνα με την οδηγία (άρθρο 5, παράγραφος 4), οι απαιτήσεις για μεμονωμένες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (απομάκρυνση N_{tot} και P_{tot}) δεν χρειάζεται να εφαρμόζονται σε ευαίσθητες περιοχές, όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι το ελάχιστο ποσοστό μείωσης του συνολικού φορτίου από όλους τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων (με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων) στην περιοχή αυτή είναι τουλάχιστον 75 % τόσο για το N_{tot} όσο και για το P_{tot}.

26

Σύμφωνα με τη συνθήκη προσχώρησης, μόνο ένα μικρό τμήμα της Ουγγαρίας (έξι οικισμοί) είχε χαρακτηριστεί ευαίσθητη περιοχή, στην οποία έπρεπε να έχει τεθεί σε εφαρμογή μηχανισμός αυστηρότερης επεξεργασίας έως το 2008. Εντούτοις, τον Μάρτιο του 2009, η Ουγγαρία, κατόπιν συμφωνίας που σύναψε με τη Ρουμανία, ενημέρωσε την Επιτροπή ότι θα εφαρμόζε τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 4, έως το τέλος του 2008 για το συνολικό φορτίο που εισερχόταν στο σύνολο των σταθμών (το οποίο αντιστοιχούσε σε 498 οικισμούς). Σύμφωνα με στοιχεία που παρείχαν στην Επιτροπή οι ουγγρικές αρχές, το ποσοστό μείωσης του φορτίου που εισερχόταν σε σταθμούς επεξεργασίας ανερχόταν σε 73,1 % για το N_{tot} και σε 74,4 % για το P_{tot} στο τέλος του 2012 (στο τέλος του 2010 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 71,5 % και 79,5%).

Οι μεταβολές στον αριθμό των οικισμών και στις τιμές του φορτίου που αναφέρονται από τα κράτη μέλη επηρεάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας

27

Οι οικισμοί ορίζονται ως οι περιοχές στις οποίες ο πληθυσμός ή/και οι οικονομικές δραστηριότητες είναι επαρκώς συγκεντρωμένοι ώστε τα αστικά λύματα να μπορούν να συλλέγονται και να διοχετεύονται σε σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων ή σε σημείο απόρριψης. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να ορίζουν τους οικισμούς, συγκεκριμένα δε τις οικιστικές περιοχές που πρέπει να συμπεριληφθούν στον ίδιο οικισμό.

28

Η οδηγία επιβάλλει αυστηρότερες υποχρεώσεις στα κράτη μέλη για οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων. Από την ανάλυση του Συνεδρίου προέκυψε ότι, με την πάροδο του χρόνου, ο αριθμός

των οικισμών με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων και το αντίστοιχο φορτίο μεταβλήθηκαν σημαντικά στη Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Η σημαντικότερη μεταβολή σημειώθηκε στη Ρουμανία (μείωση του αριθμού των οικισμών κατά 29 % και μείωση του φορτίου κατά 17 %) (βλέπε **πίνακα 4**). Εάν ο ι.π. ενός οικισμού δεν υπερβαίνει πλέον τις 2 000 μονάδες, αυτό συνεπάγεται ότι δεν υποχρεούται πλέον να πληροί τις απαιτήσεις σχετικά με τις εκροές (ήτοι τα όρια συγκέντρωσης) (βλέπε σημείο 18) και ότι, ως εκ τούτου, οι προθεσμίες της οδηγίας δεν ισχύουν για τον συγκεκριμένο οικισμό.

29

Λαμβανομένου υπόψη του μεγάλου αριθμού οικισμών στα 28 κράτη μέλη, η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να παρακολουθεί κάθε μεμονωμένη περίπτωση, προκειμένου να επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των μεταβολών στους αριθμούς των οικισμών που αναφέρονται τα κράτη μέλη και, κατ' επέκταση, την ορθή εφαρμογή της οδηγίας.

Πίνακας 4 Μεταβολές στον αριθμό των οικισμών και στο φορτίο που αναφέρθηκαν στην Επιτροπή

Κράτος μέλος	Μεταβολή αριθμού (άνω των 2 000 ι.π.)	Μεταβολή φορτίου (σε ι.π.)	Σχόλια
Τσεχική Δημοκρατία	2008: 618 2012: 598 = 3 % μείωση	2008: 8 429 183 2012: 7 590 604 = 10 % μείωση	Κυρίως οικισμοί των οποίων το μέγεθος ελαττώθηκε σε λιγότερο των 2 000 μονάδων ι.π.
Ουγγαρία	2005: 404 2007: 497 2012: 498 = 23 % αύξηση από το 2005, ενώ παραμένει σταθερός από το 2007	2005: 9 643 155 2007: 13 231 718 2012: 11 665 187 = 12 % μείωση από το 2007	Υπάρχουν ασυνέπειες μεταξύ των στοιχείων που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή και των στοιχείων που αναφέρονται στο συγγραφικό διάταγμα 173/2014 (VII.18.) στο οποίο γίνεται λόγος για 566 οικισμούς και για φορτίο 10 767 713 ι.π.
Ρουμανία	2007: 2 620 2012: 1 852 = 29 % μείωση	2007: 25 838 316 2012: 21 409 175 = 17 % μείωση	Οικισμοί των οποίων το μέγεθος ελαττώθηκε σε λιγότερο των 2 000 μονάδων ι.π. και μεταβολές στη σύνθεση των οικισμών
Σλοβακία	Καμία μεταβολή από το 2005: 356	2005: 5 054 900 2008: 5 259 370 2012: 5 072 755 = 4 % μείωση από το 2008	

Πηγή: Ανάλυση από το ΕΕΣ των στοιχείων που διαβίβασαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή.

Η Επιτροπή διαθέτει αποσπασματικές μόνο πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικισμών με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων

30

Προκειμένου να καταρτίσουν τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών δυνάμει της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα, τα κράτη μέλη πρέπει να αξιολογήσουν εάν ο αντίκτυπος της ρύπανσης που παράγουν οι οικισμοί (περιλαμβανομένων εκείνων με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων) στα υδατικά συστήματα είναι τέτοιος ώστε να απαιτείται η ανάληψη σχετικής δράσης (βλέπε σημείο 6). Επιπλέον, στα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών πρέπει να περιλαμβάνονται μέτρα με στόχο την εξασφάλιση της εφαρμογής της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, διότι διαφορετικά για τους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων, η Επιτροπή δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν συγκεκριμένα πληροφοριακά στοιχεία δυνάμει της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (σχετικά με τους εν λόγω οικισμούς και τη συμμόρφωσή τους με το άρθρο 7).

31

Το Συνέδριο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της αποσπασματικές μόνο πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικισμών με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων. Τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία δεν αναφέρουν πόσοι εκ των εν λόγω οικισμών έχουν καθοριστική σημασία για την ποιότητα των υδάτων. Ομοίως, ούτε η Τσεχική Δημοκρατία ούτε η Ουγγαρία παρείχαν στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των οικισμών στους οποίους λειτουργούσαν μεν συστήματα συλλογής, δεν υπήρχαν όμως σταθμοί επεξεργασίας. Το 2013, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών, η Επιτροπή ζήτησε από

την Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία να της διαβιβάσουν συγκεκριμένα στοιχεία. Αυτό καταδεικνύει ότι η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να ζητεί στοιχεία σχετικά με τους εν λόγω οικισμούς. Εντούτοις, από τα στοιχεία που έλαβε και έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή για την Τσεχική Δημοκρατία και την Ουγγαρία δεν καθίσταται δυνατή η εξακρίβωση της συμμόρφωσής τους με το άρθρο 7 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

Η Επιτροπή παρακολουθεί τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στα τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις

32

Τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλουν ανά διετία στην Επιτροπή έκθεση προόδου όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Έως τον Ιούνιο του 2014 έπρεπε να είχαν υποβληθεί εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση ως είχε στο τέλος του 2012 (ή του 2011, εάν δεν ήταν διαθέσιμα μεταγενέστερα στοιχεία). Στη συνέχεια, η Επιτροπή δημοσιεύει έκθεση συνολικής υλοποίησης: οι τελευταίες δύο εκθέσεις καταρτίστηκαν εντός 18 μηνών από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής στοιχείων από τα κράτη μέλη¹⁸.

33

Τον Ιούλιο του 2014, η Επιτροπή υπέβαλε αίτημα παροχής πληροφοριών στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία και, τον Οκτώβριο του 2014, στην Ουγγαρία βάσει στοιχείων που της παρείχαν τα κράτη μέλη το 2012. Τα αιτήματα αυτά αφορούσαν περιπτώσεις μη συμμόρφωσης έως το τέλος του 2010 (Τσεχική Δημοκρατία και Σλοβακία) ή του 2009 (Ουγγαρία)¹⁹, ενώ εν τω μεταξύ είχαν παρέλθει και άλλες προθεσμίες και είχαν παραληφθεί

18 Τελευταία δημοσιευμένη έκθεση: «7η έκθεση εφαρμογής σχετικά με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων», COM(2013) 574 τελικό της 7ης Αυγούστου 2013.

19 Στην περίπτωση της Ρουμανίας, κατά την ημερομηνία αναφοράς της 31.12.2009, δεν είχαν ακόμη εκπνεύσει οι ενδιάμεσες προθεσμίες και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν τυχόν περιπτώσεις μη συμμόρφωσης. Πάντως, σύμφωνα με την κατάσταση στις 31.12.2012 (βλέπε **πίνακα 3**), η Ρουμανία δεν τήρησε την πρώτη προθεσμία της το 2010.

περισσότερα επικαιροποιημένα στοιχεία (βλέπε σημείο 32). Ως εκ τούτου, το Συνέδριο φρονεί ότι η αποδοτικότητα της διαδικασίας αυτής, όπως αυτή εφαρμόζεται επί του παρόντος, είναι αμφισβητήσιμη. Τον Μάρτιο του 2015, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη ολοκληρώσει την αξιολόγηση των στοιχείων που είχαν παρασχεθεί προς απάντηση στα εν λόγω αιτήματα.

Χρησιμοποίηση των κονδυλίων της ΕΕ που διατέθηκαν κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013

34

Οι επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων συγχρηματοδοτούνται κατά κανόνα από την ΕΕ στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013, ιδίως στο πλαίσιο των οριζόντιων προγραμμάτων στον τομέα του περιβάλλοντος. Καθένα από τα τέσσερα κράτη μέλη διαθέτει ένα τέτοιο οριζόντιο επιχειρησιακό πρόγραμμα. Και τα τέσσερα διέθεσαν συνολικά 4,9 δισεκατομμύρια ευρώ από πόρους της ΕΕ για επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων.

35

Το Συνέδριο εξέτασε:

- το ποσοστό απορρόφησης των κονδυλίων που διατέθηκαν για επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013, ως είχε στο τέλος του 2013·
- κατά πόσον, έως το τέλος του 2013, είχαν επιτευχθεί οι ειδικοί επιμέρους στόχοι για τους δείκτες υλοποιήσεων και τους δείκτες αποτελεσμάτων. **Δεν απορροφήθηκαν όλα τα κονδύλια**

που διατέθηκαν στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013

36

Και στα τέσσερα κράτη μέλη, τα κονδύλια (της ΕΕ και των κρατών μελών) που διατέθηκαν στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων (ιδίως από τα οριζόντια προγράμματα στον τομέα του περιβάλλοντος) αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησης έργων που σχετίζονται με λύματα.

37

Τα κονδύλια θεωρούνται δεσμευμένα από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος μόλις ληφθεί η απόφαση επιχορήγησης συγκεκριμένου έργου. Το Συνέδριο διαπίστωσε ότι, έως το τέλος του 2013, στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία δεν είχαν δεσμευθεί σημαντικά ποσά από τα κεφάλαια που είχαν διατεθεί τόσο από την ΕΕ όσο και από εθνικούς πόρους για επενδύσεις στον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων (βλέπε **πίνακα 5**).

38

Επιπλέον, από την ανάλυση του Συνεδρίου προκύπτει ότι οι πληρωμές που είχαν πραγματοποιηθεί σε δικαιούχους (επιστροφή πραγματοποιηθεισών δαπανών) ήταν ελάχιστες, γεγονός που καταδεικνύει ότι σε πολλά έργα οι κατασκευαστικές εργασίες δεν είχαν ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2013. Ωστόσο, τα κεφάλαια της ΕΕ που έχουν δεσμευθεί από την Επιτροπή, αλλά δεν έχουν χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη για πληρωμές εντός δύο (και σε ορισμένες περιπτώσεις τριών) ετών από τη δέσμευσή τους δεν είναι πλέον διαθέσιμα προς χρήση²⁰.

20 Άρθρο 93 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σ. 25).

Απορρόφηση των κονδυλίων για επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013 στον τομέα του περιβάλλοντος (στις 31.12.2013)

Κράτος μέλος	Κονδύλια που δεσμεύθηκαν (εγκεκριμένα έργα), εκφρασμένα σε % του προϋπολογισμού	Κονδύλια που καταβλήθηκαν		Κίνδυνος απώλειας των κονδυλίων
		ως % του προϋπολογισμού	ως % των δεσμευμένων κονδυλίων	
Τσεχική Δημοκρατία	1 160 εκατομμύρια ευρώ 60 % και 1 850 εκατομμύρια ευρώ ⁴ 95 %	52 % (1 012 εκατομμύρια ευρώ)	87 %	NAI
Ουγγαρία ¹	382 δισεκατομμύρια HUF (ή 1 290 εκατομμύρια ευρώ) 83 %	23 % (105 δισεκατομμύρια HUF ή 354 εκατομμύρια ευρώ)	28 %	NAI
Ρουμανία ²	4 439 εκατομμύρια ευρώ 141 %	30 % (954 εκατομμύρια ευρώ)	21 %	NAI
Σλοβακία ³	719 εκατομμύρια ευρώ 86 %	40 % (332 εκατομμύρια ευρώ)	46 %	NAI

- 1 Τα στοιχεία για την Ουγγαρία αφορούν τον Μάιο του 2013. Το ποσό σε HUF μετατράπηκε σε ευρώ βάσει της ακόλουθης συναλλαγματικής ισοτιμίας: 1 ευρώ ισούται με 296,11 HUF (Μάιος 2013).
- 2 Τα στοιχεία για τη Ρουμανία αφορούν τόσο την υδροδότηση όσο και τα λύματα. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για καθένα χωριστά.
- 3 Τα στοιχεία για τη Σλοβακία αφορούν μόνο τα κονδύλια της ΕΕ ενώ για τα άλλα τρία κράτη μέλη αφορούν τους συνολικούς δημόσιους πόρους (ήτοι πόρους της ΕΕ και εθνικούς πόρους).
- 4 Είχε γίνει μεν ήδη δεκτός για συγχρηματοδότηση ένας αριθμός έργων, αλλά δεν είχε υπογραφεί η συμφωνία επιχορήγησης. Αν ληφθούν και αυτά υπόψη, είχε δεσμευθεί το 95 % των κεφαλαίων.

Πηγή: Ανάλυση από το ΕΕΣ των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης για τα οικεία επιχειρησιακά προγράμματα.

39

Η καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών που δηλώνονται στην Επιτροπή για την είσπραξη της αντίστοιχης επιχορήγησης της ΕΕ είναι η 31.12.2015. Λαμβανομένης υπόψη της βραδείας υλοποίησής τους, το Σύνεδριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αρκετά έργα δεν θα έχουν ολοκληρωθεί έως την ημερομηνία αυτή και ότι, από το 2016, θα απαιτηθούν επιπλέον κεφάλαια (εθνικά ή/και της ΕΕ) για την ολοκλήρωσή τους.

40

Λόγω του αργού ρυθμού υλοποίησης, υπάρχει ο κίνδυνος να μην απορροφηθούν πλήρως τα διαθέσιμα κονδύλια της ΕΕ έως το τέλος του 2015. Το Συνέδριο επισημαίνει ότι τα έργα που μπορούν να καταταμηθούν σε περισσότερα χωριστά στάδια εργασιών μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 για τα στάδια εκείνα που πρόκειται να υλοποιηθούν εντός του εν λόγω χρονικού διαστήματος. Σε γενικές γραμμές, σε ό,τι αφορά τα κονδύλια που διατίθενται στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 για επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων, το Συνέδριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι για την Ουγγαρία υπάρχει ο κίνδυνος (για τη Ρουμανία και τη Σλοβακία αυτό είναι σχεδόν βέβαιο) τα κονδύλια που προβλέπονται για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 (τόσο της ΕΕ όσο και των κρατών μελών) να αποδειχθούν ανεπαρκή για την εξασφάλιση της εφαρμογής της οδηγίας για τους οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη πρέπει να αναζητήσουν άλλες πηγές χρηματοδότησης.

41

Από την ανάλυση του Συνεδρίου προέκυψε επίσης ότι και στα τέσσερα κράτη μέλη τα κριτήρια που εφαρμόστηκαν για την επιλογή των έργων που θα χρηματοδοτούνταν στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 στον τομέα του περιβάλλοντος ήταν επαρκή. Ωστόσο, το εάν και το πότε θα παρουσίαζε ένα έργο ο εκάστοτε οικισμός επαφίετο στη διακριτική ευχέρειά του. Ως εκ τούτου, ένας εκ των λόγων για τους οποίους ορισμένοι οικισμοί μεγαλύτερου μεγέθους (για τους οποίους απαιτείται αυστηρότερη επεξεργασία) δεν έχουν ακόμη συμμορφωθεί με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων είναι ότι δεν έχουν υποβληθεί αιτήσεις έργων και, συνεπώς, δεν έχει υποβληθεί κανένα αίτημα παροχής χρηματοδότησης.

Ως επί το πλείστον, οι επιμέρους στόχοι για τους δείκτες υλοποιήσεων και αποτελεσμάτων δεν είχαν επιτευχθεί έως το τέλος του 2013

42

Τα επιχειρησιακά προγράμματα της περιόδου 2007-2013 που υπέβαλαν τα κράτη μέλη και ενέκρινε η Επιτροπή περιλαμβάνουν δείκτες υλοποιήσεων, αποτελεσμάτων και αντίκτυπου, ώστε να καθίσταται δυνατή η αξιολόγηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των κεφαλαίων που δαπανήθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων.

43

Το Συνέδριο σημειώνει ότι οι επιμέρους στόχοι για τους δείκτες που ορίζονται στα επιχειρησιακά προγράμματα για το περιβάλλον δεν καταδεικνύουν τον βαθμό υλοποίησης των επιμέρους στόχων στο πλαίσιο της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

44

Η προθεσμία για την επίτευξη των επιμέρους στόχων που έχουν τεθεί στα επιχειρησιακά προγράμματα λήγει το 2015. Μπορεί μεν η κατάσταση ως το τέλος του 2013 να είναι προσωρινή, καταδεικνύει ωστόσο ότι πολλοί από τους επιμέρους στόχους απείχαν σημαντικά από την επίτευξή τους (βλέπε **πίνακα 6**). Η κατάσταση πρόκειται να βελτιωθεί κατά τα εναπομείναντα δύο έτη, δεδομένου ότι πολλά έργα

βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της υλοποίησης. Ωστόσο, δεδομένων των σημαντικών αποκλίσεων που υφίστανται μεταξύ των καθορισθέντων επιμέρους στόχων και των επιπέδων υλοποίησης του 2013, το Συνέδριο θεωρεί ότι ορισμένοι από τους επιμέρους στόχους ήταν προδήλως υπεραισιόδοξοι (παραδείγματος χάριν, ο δείκτης αριθ. 2 για την Τσεχική Δημοκρατία και ο δείκτης αριθ. 1 για τη Ρουμανία).

Αποτελέσματα των επιμέρους στόχων στις 31.12.2013 στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων για το περιβάλλον της περιόδου 2007-2013

Κράτος μέλος	Δείκτες	Επιμέρους στόχοι για το 2015	Αποτελέσματα
Τσεχική Δημοκρατία	1. Μήκος νέων και ανακαινισμένων δικτύων αποχέτευσης (χλμ.)	120	2 294 (> 100 %)
	2. Αριθμός νέων, ανακαινισμένων και ενισχυμένων σταθμών επεξεργασίας	350	94 (27 %)
	3. Αριθμός κατοίκων που συνδέθηκαν προσφάτως με το δίκτυο αποχέτευσης	741 000	459 266 (62 %)
Ουγγαρία	1. Αριθμός νοικοκυριών με δυνατότητα σύνδεσης με το δίκτυο αποχέτευσης	400 000	141 689 (35 %)
	2. Ποσοστό της δυναμικότητας που δημιουργήθηκε για σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων (σε ι.π.)	3 550 000	195 124 (5 %)
	3. Αριθμός κατοίκων τους οποίους αφορούν έργα επεξεργασίας λυμάτων (σε εκατομμύρια)	1,3	0,2 (15 %)
Ρουμανία	1. Αριθμός νέων και αποκατασταθέντων σταθμών επεξεργασίας	170	25 (15 %)
	2. Ορθώς επεξεργασμένα λύματα (% του συνολικού όγκου των λυμάτων)	60	35 (58 %)
Σλοβακία	1. Αριθμός νέων και ανακαινισμένων σταθμών επεξεργασίας	64	30 (47 %)
	2. Αριθμός μονάδων ι.π. που συνδέθηκαν με το νέο δίκτυο αποχέτευσης	331 295	13 883 (4 %)

Πηγή: Ανάλυση από το ΕΕΣ των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης για τα οικεία επιχειρησιακά προγράμματα.

Αποτελεσματικότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

45

Η αξιολόγηση του Συνεδρίου καλύπτει 28 σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων και βασίζεται σε δύο πτυχές:

- α) το επίπεδο επιδόσεων που επιτεύχθηκε όσον αφορά την επεξεργασία των λυμάτων·
- β) τη διαχείριση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων, η οποία αποτελεί προϊόν της διαδικασίας επεξεργασίας των λυμάτων.

Επιδόσεις των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

46

Οι σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων που δέχονται λύματα από νοικοκυριά και βιομηχανικές εγκαταστάσεις υποχρεούνται να τηρούν, σε σχέση με τις απορριπτόμενες εκροές, όρια συγκέντρωσης, όπως αυτά αναγράφονται στην άδεια απόρριψης λυμάτων που τους χορηγείται. Η άδεια εκδίδεται βάσει εθνικών νομοθετικών διατάξεων και η συμμόρφωση διασφαλίζεται μέσω τακτικών ελέγχων που διενεργούνται από τους ίδιους τους φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών. Τα επιτρεπτά όρια συγκέντρωσης και η συχνότητα παρακολούθησης ορίζονται στην οδηγία (βλέπε σημείο 18). Οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις τηρούν επίσης όρια συγκέντρωσης για τα λύματα που απορρίπτονται σε δημόσια δίκτυα αποχέτευσης.

Φωτογραφίες 2 και 3 — Απόρριψη εκροών (Ουγγαρία — Βουδαπέστη, Τοεχική Δημοκρατία — Μπλάνσκο)
Πηγή: ΕΕΣ.

Παρατηρήσεις

47

Το Συνέδριο εξέτασε εάν:

- η παρακολούθηση και η ποιότητα των εκροών από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας ή/και των εθνικών αδειών απόρριψης λυμάτων·
- τα δίκτυα αποχέτευσης ή/και οι σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων ανταποκρίθηκαν καταλλήλως στις έντονες βροχοπτώσεις·
- οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών είχαν επιβεβαιώσει ότι οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις που απέρριπταν λύματα σε δημόσια δίκτυα αποχέτευσης τηρούσαν τα όρια συγκέντρωσης·
- η δυναμικότητα των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων που εξετάστηκαν ανταποκρινόταν επαρκώς στις πραγματικές ανάγκες·

- οι λειτουργικές δαπάνες των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων ήταν δικαιολογημένες βάσει του είδους της επεξεργασίας που παρέχόταν και του μεγέθους του σταθμού.

Οι απαιτήσεις της ΕΕ σχετικά με τις εκροές τηρήθηκαν από τους σταθμούς για τους οποίους ίσχυαν

48

Το Συνέδριο εξέτασε την τήρηση των απαιτήσεων σχετικά με την παρακολούθηση και τις εκροές, βασιζόμενο στις εργαστηριακές αναλύσεις που διενήργησαν οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών (αυτοέλεγχοι) το 2012. Από την εξέταση προκύπτει ότι, όσον αφορά τη συχνότητα της δειγματοληψίας, μόνον ένας σταθμός δεν τήρησε τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

Φωτογραφίες 4 και 5 - Δείγματα υδάτων και αποτελέσματα (Τσεχική Δημοκρατία - Μπλάνσκο, Ουγγαρία - Βουδαπέστη)
Πηγή: Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

49

Το Συνέδριο παρατήρησε ότι τρία κράτη μέλη επέβαλαν όρια συγκέντρωσης τα οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, ήταν αυστηρότερα από τα προβλεπόμενα στην οδηγία (βλέπε **πίνακα 7**). Κατά τον χρόνο σύνταξης της έκθεσης, η Επιτροπή δεν σκόπευε να προτείνει την επικαιροποίηση των ορίων που περιλαμβάνονται στην οδηγία.

50

Οι απαιτήσεις που καθορίζονται στην οδηγία όσον αφορά τις απορριπτόμενες εκροές εφαρμόζονταν σε 16 από τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν (57 %). Και στις 16 περιπτώσεις, οι απαιτήσεις τηρούνταν (βλέπε **πίνακα 8**). Επιπλέον, 25 από τους 28 σταθμούς (89 %) τηρούσαν τα όρια που αναφέρονταν στις εθνικές άδειες που τους είχαν χορηγηθεί.

Πίνακας 7 Εθνικές νομικές διατάξεις σχετικά με τα όρια συγκέντρωσης, οι οποίες βαίνουν πέραν των απαιτήσεων της οδηγίας

Κράτος μέλος	Αυστηρότερα όρια συγκέντρωσης
Τσεχική Δημοκρατία	BOD ₅ , COD, TSS: έχουν αυστηρότερα όρια, ενώ προβλέπονται επίσης όρια για τους σταθμούς με δυναμικότητα κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. Προβλέπονται επίσης όρια για το P _{tot} στους σταθμούς με δυναμικότητα μεταξύ 2 000 και 10 000 μονάδων ι.π.
Ουγγαρία	BOD ₅ , COD, TSS: προβλέπονται επίσης όρια για τους σταθμούς με δυναμικότητα κάτω των 2 000 μονάδων ι.π.
Ρουμανία	Καμία διάταξη δεν υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις της οδηγίας.
Σλοβακία	BOD ₅ , COD, TSS: προβλέπονται επίσης όρια για τους σταθμούς με δυναμικότητα κάτω των 2 000 μονάδων ι.π.

Πηγή: Ανάλυση της εθνικής νομοθεσίας από το ΕΕΣ.

Πίνακας 8 Εκροές που πληρούν τις οριζόμενες στην οδηγία και στις άδειες απαιτήσεις

Κράτος μέλος	Αριθμός των σταθμών που εξετάστηκαν	Οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων		Συμμόρφωση με την άδεια
		Συμμόρφωση	Άνευ αντικειμένου	
Τσεχική Δημοκρατία	4	4		4
Ουγγαρία	7	3	4	7
Ρουμανία	12	4	8	9
Σλοβακία	5	5		5
ΣΥΝΟΛΟ	28	16	12	25

Πηγή: Ανάλυση του ΕΕΣ.

51

Στην περίπτωση τεσσάρων σταθμών στην Ουγγαρία και οκτώ σταθμών στη Ρουμανία δεν ήταν εφαρμοστέες όλες οι απαιτήσεις της οδηγίας (ιδίως εκείνες για το N_{tot} και το P_{tot}) κατά τον χρόνο σύνταξης της έκθεσης:

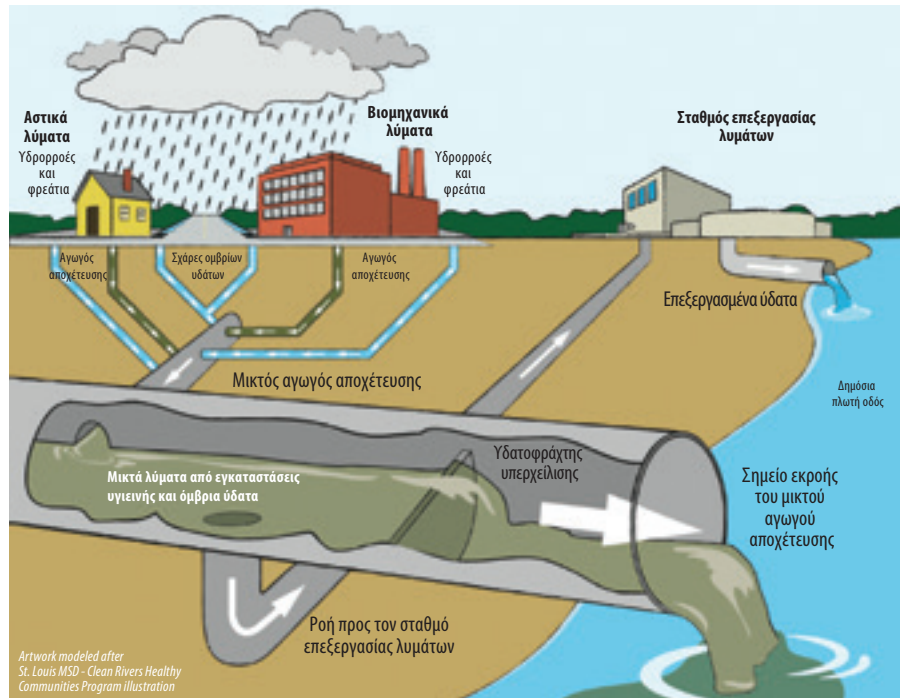
- Η Ουγγαρία προέκρινε την επιβολή ποσοστών μείωσης των N_{tot} και P_{tot} σε εθνικό επίπεδο αντί της εφαρμογής μεμονωμένων ορίων σε επίπεδο σταθμού επεξεργασίας (βλέπε σημείο 26). Τρεις από τους τέσσερις οικείους σταθμούς είχαν την τεχνική ικανότητα να απομακρύνουν θρεπτικές ουσίες (N_{tot} και P_{tot}) και να βελτιώνουν, κατ' αυτόν τον τρόπο, την ποιότητα των εκροών, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να διατυπώνεται ρητώς ως υποχρέωση στην εθνική άδειά τους.
- Η προθεσμία της Ρουμανίας για συμμόρφωση των οικισμών με ι.π. άνω των 10 000 μονάδων με τις απαιτήσεις της οδηγίας λήγει στο τέλος του 2015. Για επτά από τους εν λόγω οκτώ σταθμούς θα χρειαστούν συμπληρωματικές εργασίες προκειμένου να καταστεί δυνατή η απομάκρυνση των θρεπτικών ουσιών.

Η κατάσταση σχετικά με τις υπερχειλίσεις δεν μπορεί να αξιολογηθεί λόγω της απουσίας προσδιορισμένων ποσοτικών πληροφοριών

52

Εάν, κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων, η δυναμικότητα ενός δικτύου αποχέτευσης και ενός σταθμού επεξεργασίας δεν είναι επαρκής, μπορεί να ανακύψουν οι αποκαλούμενες υπερχειλίσεις, μέσω των οποίων, πέραν των όμβριων υδάτων, απορρίπτονται απευθείας σε υδατικό σύστημα και μη επεξεργασμένα λύματα, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η ποιότητα των υδάτων. Τούτο συμβαίνει κυρίως όταν ένα δίκτυο αποχέτευσης διαθέτει μικτό δίκτυο συλλογής, με το οποίο συλλέγει τόσο τα απορρέοντα όμβρια ύδατα όσο και τα οικιακά και βιομηχανικά λύματα (βλέπε **γράφημα 1**). Για 20 από τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν (71 %) το δίκτυο αποχέτευσης ήταν μικτό είτε σε μεγάλο βαθμό είτε εξ ολοκλήρου. Το Συνέδριο αναγνωρίζει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις και για τεχνικούς λόγους που συνδέονται με τη δομή του αποχετευτικού δικτύου, οι δήμοι δεν μπορούν να αναπτύξουν χωριστό δίκτυο (διαχωρισμός λυμάτων και όμβριων υδάτων).

Απεικόνιση των υπερχειλίσεων κατά τη διάρκεια έντονης βροχόπτωσης

© Green Learning Station, Civic Garden Center of Greater Cincinnati, *Diagram of Combined Sewer System* (Διάγραμμα μικτού συστήματος αποχέτευσης).

- 21 Η σχέση μεταξύ της ποιότητας των λυμάτων και της ποιότητας των ομβρίων υδάτων.
- 22 Η ροή που πρέπει να επεξεργάζεται ένας σταθμός σε περίοδο ξηρασίας, όταν δηλαδή δεν βρέχει.

53

Σύμφωνα με την οδηγία, εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν τα μέτρα για τον περιορισμό της ρύπανσης των υδάτων από υπερχειλίσεις, όπως ο προσδιορισμός του βαθμού αραίωσης²¹ ή του αποδεκτού αριθμού ετήσιων υπερχειλίσεων ή της χωρητικότητας των σχετικών αποδεκτών σε σχέση με τη ροή κατά την εποχή ξηρασίας²². Κατά κανόνα, οι σταθμοί επεξεργασίας που εξετάστηκαν διαθέτουν στις εγκαταστάσεις τους δεξαμενές όμβριων υδάτων, στις οποίες μπορούν να αποθηκεύονται τα εισερχόμενα ύδατα που υπερβαίνουν τη δυναμικότητα του σταθμού. Αυτά διοχετεύονται στον σταθμό προς επεξεργασία μόλις παρέλθει η περίοδος της έντονης βροχόπτωσης. Σε ό,τι αφορά την κατάσταση των υπερχειλίσεων κατά την περίοδο έντονης βροχόπτωσης στο

επίπεδο των 28 σταθμών, το Συνέδριο διαπίστωσε ότι:

- ο όγκος των υπερχειλίσεων είχε καταμετρηθεί από τους φορείς εκμετάλλευσης και είχε διατηρηθεί σε αποδεκτά επίπεδα (μεταξύ 1 % και 5 % της ετήσιας εισροής λυμάτων) σε οκτώ περιπτώσεις (29 %).
- σύμφωνα με τους φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών, δεν υπήρξε καμία υπερχειλίση σε 14 περιπτώσεις (50 %).
- σε έξι περιπτώσεις, δεν υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες καθώς δεν είχε λάβει χώρα καμία καταμέτρηση (21 %).

54

Ωστόσο, τα αριθμητικά αυτά στοιχεία πρέπει να χρησιμοποιηθούν με επιφύλαξη, καθώς η πιθανότητα υπερχείλισης υφίσταται και σε επίπεδο δικτύου αποχέτευσης, με το ενδεχόμενο τα ύδατα που εισέρχονται στον σταθμό επεξεργασίας λυμάτων να είναι ήδη μειωμένα. Σε κανένα από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις δεν υπήρχαν διαθέσιμες ποσοτικές προσδιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις υπερχειλίσσεις σε επίπεδο δικτύου αποχέτευσης.

55

Το Συνέδριο παρατήρησε, επίσης, ότι στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία δεν προβλέπονταν εκ του νόμου ούτε ο αποδεκτός αριθμός και όγκος των υπερχειλίσεων ούτε ο βαθμός αραιώσης. Στη Σλοβακία προβλέπονται τέτοιου είδους νομικές απαιτήσεις, οι οποίες καθορίζουν το απαιτούμενο μέγεθος των δεξαμενών υπερχείλισης. Ωστόσο, δεν απαιτείται η παρακολούθηση ούτε του όγκου ούτε του βαθμού αραιώσης των υπερχειλίσεων.

56

Το 2014, η Επιτροπή αποφάσισε να δρομολογήσει μελέτη της συμμόρφωσης των νομοθετικών διατάξεων των κρατών μελών με τις απαιτήσεις της ΕΕ όσον αφορά τις υπερχειλίσσεις, όπως αυτές διατυπώνονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων του 1991.

Το 85 % των φορέων εκμετάλλευσης είχαν διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους σχετικά με τη συμμόρφωση των βιομηχανικών εγκαταστάσεων με τα όρια συγκέντρωσης

57

Οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις μπορούν να απορρίπτουν τα λύματά τους σε δημόσιο δίκτυο αποχέτευσης, προκειμένου αυτά να υποβληθούν στη συνέχεια σε επεξεργασία από σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Σύμφωνα με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, για τις απορρίψεις αυτού του είδους τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν τη θέσπιση κανονιστικής ρύθμισης ή/τη χορήγηση ειδικής άδειας.

58

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διεργασίες επεξεργασίας δεν παρακωλύονται από την παρουσία διαφόρων ρύπων και ότι οι απορρίψεις από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων δεν περιλαμβάνουν ρύπους επιβλαβείς για το περιβάλλον, οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις πρέπει να τηρούν τα όρια συγκέντρωσης για μια σειρά ρύπων. Όσον αφορά τις νομοθετικές διατάξεις, η κατάσταση διαφέρει ανά κράτος μέλος: στην Ουγγαρία και τη Ρουμανία προβλέπονται όρια για μια σειρά παραμέτρων, ενώ στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία τα όρια που προβλέπονται για τις λοιπές ουσίες, πλην των ιδιαίτερος επικίνδυνων, έχουν αμιγώς ενδεικτικό χαρακτήρα. Ο φορέας εκμετάλλευσης του δικτύου αποχέτευσης/σταθμού επεξεργασίας είναι αυτός που ορίζει στη συνέχεια τα όρια συγκέντρωσης στους εσωτερικούς κανόνες λειτουργίας του δικτύου/σταθμού του.

59

Η σχέση μεταξύ του φορέα εκμετάλλευσης ενός δικτύου αποχέτευσης και μιας δεδομένης βιομηχανικής εγκατάστασης διέπεται από σύμβαση στην οποία μπορεί επίσης να καθορίζονται όρια συγκέντρωσης αυστηρότερα από τα εκ του νόμου απαιτούμενα.

60

Στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία, (βλέπε **πίνακα 9**) οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις που απορρίπτουν λύματα σε δημόσιο δίκτυο αποχέτευσης υποχρεούνται εκ του νόμου να διενεργούν αυτοελέγχους των εκροών τους. Τα αποτελέσματα διαβιβάζονται συνήθως στον φορέα εκμετάλλευσης. Στη Ρουμανία η διαβίβαση των αποτελεσμάτων²³ δεν προβλέπεται εκ του νόμου, αλλά οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να περιλαμβάνουν μια τέτοια προϋπόθεση στις συμβάσεις.

61

Το Συνέδριο επισημαίνει ότι υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους μπορεί ο φορέας εκμετάλλευσης ενός σταθμού επεξεργασίας λυμάτων να αξιολογήσει την αξιοπιστία των ελέγχων που διενεργούνται από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις (βλέπε **πίνακα 9**):

- τα δείγματα υδάτων των βιομηχανικών εγκαταστάσεων πρέπει να αναλύονται από διαπιστευμένα εργαστήρια: οι εθνικές νομικές διατάξεις δεν προβλέπουν τέτοια προϋπόθεση. Ωστόσο, ο φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να συμπεριλάβει μια τέτοια απαίτηση στη σύμβαση που συνάπτει με τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις
- ο φορέας εκμετάλλευσης διενεργεί επιτόπιους ελέγχους: στην Τσεχική Δημοκρατία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία οι νομικές διατάξεις θεσπίζουν τέτοια απαίτηση.

23 Εξαιρουμένων των εργαστηρίων και των φορέων του ιατρικού και κτηνιατρικού κλάδου.

Πίνακας 9

Εθνικές νομικές διατάξεις που διέπουν τους ελέγχους των βιομηχανικών λυμάτων που απορρίπτονται σε δίκτυο αποχέτευσης

Κράτος μέλος	Απαίτηση διενέργειας αυτοελέγχων από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις	Απαίτηση διενέργειας ελέγχων από διαπιστευμένα εργαστήρια	Απαίτηση διενέργειας επιτόπιων ελέγχων στη βιομηχανική εγκατάσταση από τους φορείς εκμετάλλευσης
Τσεχική Δημοκρατία	Ναι	Όχι	Ναι (δεν προσδιορίζεται η συχνότητα)
Ουγγαρία	Ναι	Όχι (εκτός από ορισμένους τύπους εγκαταστάσεων)	Όχι
Ρουμανία	Ναι	Όχι	Ναι (δεν προσδιορίζεται η συχνότητα)
Σλοβακία	Όχι	Όχι	Ναι (περιλαμβανομένης της ελάχιστης συχνότητας)

Πηγή: Ανάλυση της εθνικής νομοθεσίας από το ΕΕΣ.

62

Κατά την αξιολόγηση που διενήργησε σε δείγμα πλειόνων βιομηχανικών εγκαταστάσεων που απέρριπταν λύματα σε έναν σταθμό, το Συνέδριο βασίστηκε σε εργαστηριακές αναλύσεις που διενεργήθηκαν από τους ίδιους τους φορείς εκμετάλλευσης, καθώς και σε αναλύσεις που παρείχαν στους φορείς εκμετάλλευσης οι οικείες βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Συνεκτιμήθηκαν επίσης πληροφορίες σχετικά με τυχόν επιβληθέντα πρόστιμα.

63

Από τους 28 σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων που εξετάστηκαν από το Συνέδριο, οι 26 επεξεργάζονταν βιομηχανικά λύματα. Σε 22 από τους 26 σταθμούς επεξεργασίας (85 %) οι φορείς εκμετάλλευσης είχαν διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους. Για τρεις από τους εναπομείναντες τέσσερις σταθμούς, οι φορείς εκμετάλλευσης είχαν στη διάθεσή τους τα αποτελέσματα των αυτοελέγχων που είχαν διενεργήσει οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις, όπως είχαν αναλυθεί από διαπιστευμένα εργαστήρια.

64

Σε περίπτωση κατά την οποία μια βιομηχανική εγκατάσταση υπερβεί τα όρια συγκέντρωσης, οι φορείς εκμετάλλευσης του σταθμού επεξεργασίας της επιβάλλουν πρόστιμο: στην Ουγγαρία και τη Ρουμανία το πρόστιμο (ποσό που διαφέρει αναλόγως της ρυπαίνουσας ουσίας) προβλέπεται από τις εθνικές νομικές διατάξεις, ενώ στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία, το ποσό που πρέπει να καταβάλλεται εξαιτίας της υπέρβασης των ορίων συγκέντρωσης ορίζεται στη σύμβαση μεταξύ του φορέα εκμετάλλευσης και της βιομηχανικής εγκατάστασης. Ενώ για την Ουγγαρία και τη Ρουμανία το πρόστιμο αφορά την ποσότητα των ρύπων²⁴ που απορρίπτονται μεταξύ δύο μετρήσεων (εντός του ίδιου έτους), στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία το

υπολογιζόμενο ποσό αφορά εν γένει την ποσότητα ρύπων που απορρίπτονται την ημέρα που λαμβάνει χώρα η καταμέτρηση²⁵. Το Συνέδριο θεωρεί ότι, στις περιπτώσεις αυτές, το οφειλόμενο ποσό είναι πολύ πιθανό να είναι αμελητέο, ενώ θα είναι περιορισμένο και το αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

Περίπου το ένα τρίτο των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν είναι υπερμεγέθεις

65

Το Συνέδριο αξιολόγησε τη χρησιμοποίηση της δυναμικότητας εκφρασμένης σε ι.π. (ήτοι την ικανότητα επεξεργασίας ορισμένου όγκου ρύπανσης)²⁶ και διαπίστωσε ότι εννέα από τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν (32 %) λειτουργούν με λιγότερο από το 50 % της δυναμικότητάς τους (βλέπε **γράφημα 2**). Επιπλέον εννέα σταθμοί (32 %) χρησιμοποιούν μεταξύ του 51 και του 60 % της δυναμικότητάς τους. Αυτό αποτελεί κυρίως πρόβλημα στη Ρουμανία, όπου οκτώ από τους 12 σταθμούς λειτουργούν σε λιγότερο από το 50 % της δυναμικότητάς τους. Η επένδυση σε σταθμούς με σημαντική πλεονάζουσα δυναμικότητα δεν συνιστά αποδοτική χρήση των περιορισμένων οικονομικών πόρων, ανεξαρτήτως του εάν αυτοί προέρχονται από την ΕΕ ή από κράτη μέλη.

66

Η αξιολόγηση στην οποία προέβη το Συνέδριο για έναν άλλο δείκτη επιβεβαιώνει την ανωτέρω διαπίστωση: όσον αφορά την υδραυλική δυναμικότητα (ήτοι την εισροή εκφρασμένη σε l/sec ή/και m³/h), 16 από τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν (57 %) λειτουργούσαν με λιγότερο από το 60 % της δυναμικότητάς τους. Η αξιολόγηση αυτή βασίστηκε στη σύγκριση της εισροής υδάτων (m³) με τη μέση δυναμικότητα του σταθμού (σε περίοδο ξηρασίας)²⁷.

24 Αντιστοιχεί στην ποσότητα που απορρίπτεται καθ' υπέρβαση της προεγκεκριμένης ποσότητας (όγκος πολλαπλασιασμένος με τη συγκέντρωση η οποία εκφράζεται για παράδειγμα σε mg/l).

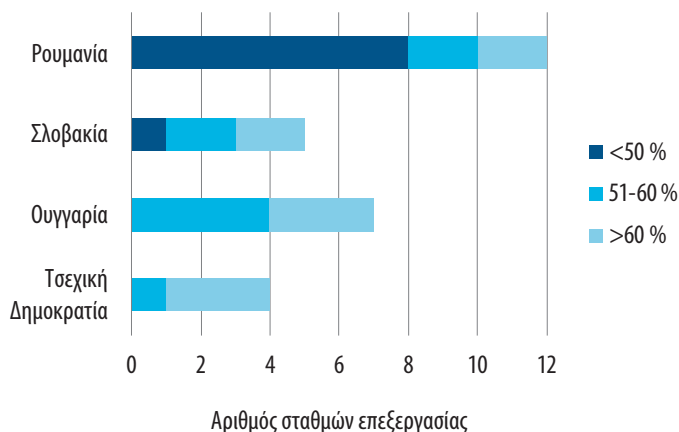
25 Κατά κανόνα, οι συμβάσεις προβλέπουν ένα προκαθορισμένο χρονικό διάστημα (το οποίο κυμαίνεται από πέντε έως 30 ημέρες αναλόγως της σύμβασης) οσάκις δεν μπορεί να προσδιοριστεί το ακριβές χρονικό διάστημα κατά το οποίο παρατηρήθηκε υπέρβαση των ορίων συγκέντρωσης.

26 Σύγκριση μεταξύ του ρυπαντικού φορτίου (εκφρασμένου σε ι.π.) που έχει πράγματι υποβληθεί σε επεξεργασία σε ένα έτος και του ρυπαντικού φορτίου που μπορεί να επεξεργαστεί ένας σταθμός (βλέπε **παράρτημα II** στήλη «Προβλεπόμενη δυναμικότητα σε ι.π.»).

27 Δεδομένου ότι η εισροή μπορεί να περιλαμβάνει τόσο λύματα όσο και καθαρά ύδατα (ήτοι όμβρια και υπόγεια ύδατα για τα οποία δεν απαιτείται επεξεργασία), το μερίδιο των καθαρών υδάτων συνυπολογίστηκε κατά την εκτίμηση της χρησιμοποίησης της δυναμικότητας.

Γράφημα 2

Χρησιμοποίηση της δυναμικότητας εκφρασμένη σε ι.π.

Πηγή: Ανάλυση του ΕΕΣ.

67

Επιπλέον, το Συνέδριο διαπίστωσε ότι για 22 από τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν (79 %) το μερίδιο των καθαρών υδάτων (ήτοι όμβρια και υπόγεια ύδατα) επί της συνολικής εισροής υπερβαίνει το 30 % (από 32 % έως 85 %). Αυτό αυξάνει τη χρησιμοποίηση της υδραυλικής δυναμικότητας: τα καθαρά ύδατα αποτελούν μεν τμήμα της εισροής, δεν χρειάζονται όμως επεξεργασία. Στο πλαίσιο αυτό:

- το Συνέδριο αναγνωρίζει ότι υπάρχει το ενδεχόμενο ορισμένη ποσότητα όμβριων υδάτων να διοχετεύεται προς σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων, δεδομένου ότι δεν υπάρχει πάντα η δυνατότητα αντικατάστασης των μικτών δικτύων αποχέτευσης από χωριστά δίκτυα (βλέπε σημείο 52).

- εντούτοις, τα ποσοστά διείσδυσης υπόγειων υδάτων μπορούν να μειωθούν με την ανασυγκρότηση των δικτύων, η οποία μπορεί να συνιστάται στην αποκατάσταση της υδατοστεγανότητας των δικτύων και των ανθρωποθυρίδων. Εάν οι εν λόγω τεχνικές εργασίες λαμβάνονταν υπόψη κατά τον σχεδιασμό του σταθμού, η απαιτούμενη υδραυλική δυναμικότητά του θα μπορούσε να μειωθεί και μάλιστα σημαντικά σε ορισμένες περιπτώσεις (βλέπε **πλαίσιο 2**).

Φωτογραφία 6 —Τμήμα υποδομής που χρησιμοποιείται σπάνια (Ρουμανία—Galati)
Πηγή: ΕΕΣ.

Παράδειγμα σημαντικής ποσότητας υπόγειων υδάτων που διοχετεύονται σε σταθμό επεξεργασίας

Σε έναν σταθμό στη Ρουμανία, η χρησιμοποίηση υδραυλικής δυναμικότητας κυμαίνεται μεταξύ 60 και 85 %. Εντούτοις, περίπου το ήμισυ των υδάτων που φθάνουν στον σταθμό είναι υπόγεια ύδατα, τα οποία δεν χρειάζονται καμία επεξεργασία. Εάν το δίκτυο αποχέτευσης ήταν περισσότερο υδατοστεγανό, θα εισέρχονταν λιγότερα υπόγεια ύδατα σε αυτό και η χρησιμοποίηση της υδραυλικής δυναμικότητας θα μειωνόταν στο 40 %. Συγκριτικά, για ορισμένους σταθμούς του δείγματος, η απορρόφηση των υπόγειων υδάτων αντιστοιχούσε μόνο στο 10 % έως 20 % της συνολικής εισροής.

68

Ενώ η πλειονότητα των σταθμών διαθέτει πρόβλεψη για τη μελλοντική αύξηση του αριθμού των συνδεδεμένων χρηστών, οι νέες αυτές συνδέσεις είναι ολιγάριθμες και, ως εκ τούτου, δεν πρόκειται να επηρεάσουν σημαντικά το ποσοστό της χρησιμοποιούμενης δυναμικότητας. Επιπλέον, η βιομηχανική δραστηριότητα ενδέχεται να αυξηθεί εκ νέου μακροπρόθεσμα, αν και αναμένεται ότι οι νέες βιομηχανικές εγκαταστάσεις θα εξοπλίζονται με τα δικά τους συστήματα επεξεργασίας λυμάτων.

Περιθώρια μείωσης ορισμένων λειτουργικών δαπανών

69

Οι λειτουργικές δαπάνες²⁸ μπορούν να αποτελέσουν δείκτη της λειτουργικής αποδοτικότητας των συγχρηματοδοτούμενων στοιχείων ενεργητικού, ενώ συμβάλλουν στον καθορισμό του τιμολογίου ύδρευσης-αποχέτευσης. Ως εκ τούτου, το Συνέδριο προέβη σε σύγκριση των δαπανών του 2012 βάσει των λογιστικών στοιχείων που παρέιχαν οι 28 εξετασθέντες σταθμοί.

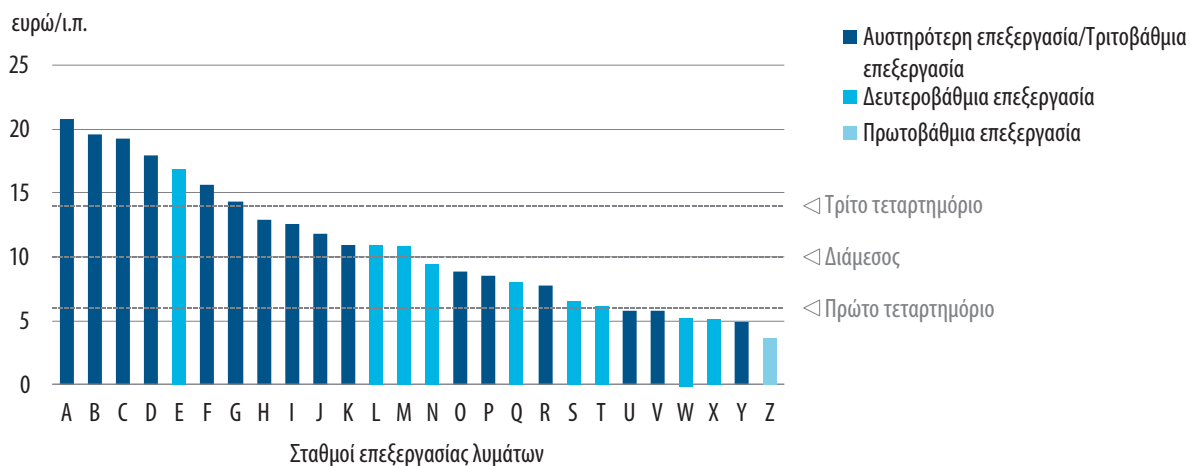
28 Άθροισμα των εξής: κόστους εργασίας, κόστους υλικών (συμπεριλαμβανομένου του κόστους χημικών ουσιών), ενεργειακού κόστους, κόστους μεταφοράς και διάθεσης ιλύος και άλλων δαπανών. Στην κατηγορία «λοιπά έξοδα» συνεκτιμήθηκαν μόνο τα έξοδα εξωτερικής ανάθεσης καθηκόντων συντήρησης και τα έξοδα για εξωτερική ανάθεση εργαστηριακών αναλύσεων. Για παράδειγμα, δεν συμπεριλήφθηκε το κόστος απόσβεσης.

70

Οι λειτουργικές δαπάνες συναρτώνται με το είδος της παρεχόμενης επεξεργασίας (η αυστηρότερη επεξεργασία συνεπάγεται υψηλότερο κόστος) και με το μέγεθος του σταθμού. Ωστόσο, από τη σύγκριση καταδεικνύεται ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των σταθμών (βλέπε **γράφημα 3**).

Γράφημα 3

Λειτουργικές δαπάνες (σε ευρώ/ι.π.) ανά σταθμό

Σημ.: Δύο σταθμοί αποκλείστηκαν επειδή προσκόμισαν στοιχεία που στρέβλωναν τη σύγκριση. Οι σταθμοί που εφάρμοζαν αυστηρότερη επεξεργασία, χωρίς όμως να τηρούν τα προβλεπόμενα στην οδηγία όρια συγκέντρωσης συμπεριλήφθηκαν στην κατηγορία «δευτεροβάθμια επεξεργασία».

Πηγή: Ανάλυση του ΕΕΣ.

71

Το Συνέδριο επισημαίνει ότι υπάρχει περιθώριο για μείωση των λειτουργικών δαπανών σε πολλούς σταθμούς που εξετάστηκαν, όπως προκύπτει από τα εξής παραδείγματα:

- όσον αφορά το κόστος μεταφοράς και διάθεσης ιλύος, υπάρχουν σημαντικές διακυμάνσεις των τιμών μεταξύ των 28 σταθμών που εξετάστηκαν. Σε εννέα περιπτώσεις το κόστος υπερέβαινε τα 100 ευρώ

ανά τόνο ξηρών στερεών και σε έξι περιπτώσεις το κόστος κυμαινόταν μεταξύ 50 και 100 ευρώ ανά τόνο. Η τιμή για το συγκεκριμένο στοιχείο κόστους διαδραματίζει καίριο ρόλο, δεδομένου ότι το μερίδιό του στο συνολικό κόστος λειτουργίας του σταθμού μπορεί να είναι σημαντικό (ο μέσος όρος είναι γύρω στο 10 %, αλλά σε εξαιρετικές περιπτώσεις αγγίζει το 30 % ή το 50 %).

- το μερίδιο της ενέργειας αντιστοιχεί κατά μέσο όρο περίπου στο 30 % του συνολικού κόστους για τους 28 σταθμούς που εξετάστηκαν. Στο ήμισυ των περιπτώσεων, οι σταθμοί επεξεργασίας χρησιμοποιούσαν ιλύ καθαρισμού λυμάτων για την παραγωγή ενέργειας, συνήθως μέσω αναερόβιας ζύμωσης. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το μερίδιο ενέργειας στο συνολικό κόστος ήταν χαμηλότερο από τον μέσο όρο του 30 %.
- συναφώς, στο πλαίσιο μιας έκθεσης για το 2014²⁹, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η χρήση δεικτών για την καταμέτρηση των επιδόσεων των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης ανά την Ευρώπη θα συνέβαλε σημαντικά στην κατανόηση των προκλήσεων που ανακύπτουν όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων. Η σύγκριση δεικτών αυτού του είδους θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμη βάση για μια συγκριτική αξιολόγηση.

Χρήση της ιλύος που παράγεται από τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων

72

Η επεξεργασία λυμάτων έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή ιλύος καθαρισμού λυμάτων. Η ιλύς καθαρισμού λυμάτων θεωρείται απόβλητο στο πλαίσιο της οδηγίας για τα απόβλητα³⁰. Σύμφωνα με την οδηγία αυτή, η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και η ανάκτηση αποβλήτων πρέπει να προτιμώνται από τη διάθεση των αποβλήτων μέσω της υγειονομικής ταφής, της αποτέφρωσης ή της μόνιμης αποθήκευσης³¹. Η ΕΕ ενθαρρύνει τη χρήση ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία ως λιπάσματος.

- 29 Τεχνική έκθεση αριθ. 5/2014 «Performance of water utilities beyond compliance» (Επιδόσεις των υπηρεσιών υδροδότησης πέραν της συμμόρφωσης).
- 30 Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ L 312 της 22.11.2008, σ. 3).
- 31 Η ιεράρχηση των αποβλήτων, όπως εισάγεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ.

Φωτογραφία 7 — Παραχθείσα ιλύς καθαρισμού λυμάτων (Τσεχική Δημοκρατία— Μπλάνσκο)
Πηγή: ΕΕΣ.

Παρατηρήσεις

73

Το Συνέδριο εξέτασε εάν:

- είχε γίνει επαναχρησιμοποίηση και όχι διάθεση της ιλύος;
- οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων είχαν τηρήσει τα όρια συγκέντρωσης για ορισμένες παραμέτρους της ιλύος καθαρισμού λυμάτων, συγκεκριμένα για τα βαρέα μέταλλα·
- η Επιτροπή είχε υλοποιήσει προηγούμενες συστάσεις του Συνεδρίου επί του συγκεκριμένου θέματος.

Επαναχρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων αντί της διάθεσής της σε τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη

74

Η αξιολόγηση των 28 σταθμών επεξεργασίας από το Συνέδριο κάλυψε την παραγωγή ιλύος του 2012³² και βασίστηκε σε εξέταση των συμβατικών ρυθμίσεων μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης των σταθμών και των εταιρειών διαχείρισης αποβλήτων, καθώς και των συναφών λογιστικών στοιχείων. Ο έλεγχος δεν περιλάμβανε επισκέψεις στις εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων που αναλάμβαναν την παραγόμενη ιλύ, προκειμένου να διαπιστώσει την ορθή επεξεργασία της από τις συγκεκριμένες εταιρείες.

75

Το Συνέδριο διαπίστωσε ότι, στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία, οι σταθμοί συνήπταν συνήθως σύμβαση με μία ή περισσότερες εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων, οι οποίες είτε επεξεργάζονταν οι ίδιες την ιλύ είτε την παρέδιδαν σε άλλους χρήστες. Σύμφωνα με τις συμβάσεις, οι εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων χρησιμοποιούσαν την ιλύ κυρίως για

παραγωγή προϊόντων λιπασματοποίησης, για επανακαλλιέργεια ή για παραγωγή βιοαερίου.

76

Στη Ρουμανία, το σύνολο ή μέρος της ιλύος 11 εκ των 12 σταθμών που εξετάστηκαν διατίθεται για υγειονομική ταφή ή/και αποθηκεύεται στον σταθμό. Η αποθήκευση της ιλύος στον σταθμό δεν είναι βιώσιμη μακροπρόθεσμα.

77

Σύμφωνα με την εθνική στρατηγική διαχείρισης αποβλήτων της Ρουμανίας (2003-2013), έως το 2020, το 50 % της ιλύος πρέπει να χρησιμοποιείται στη γεωργία ή να αποτεφρώνεται. Τον Φεβρουάριο του 2012, οι ρουμανικές αρχές παρουσίασαν μια νέα στρατηγική διαχείρισης ιλύος καθαρισμού λυμάτων, η οποία εντούτοις δεν είχε εγκριθεί ακόμη κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου.

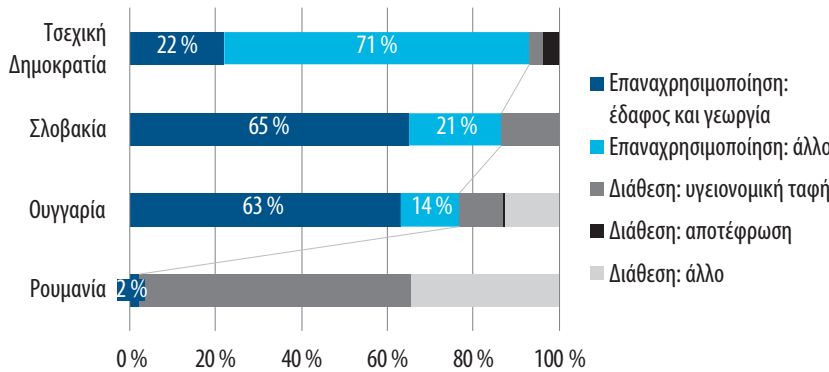
78

Τα κράτη μέλη διαβίβασαν στην Επιτροπή στοιχεία για την κατάσταση που αφορούσε τη χρήση ιλύος καθαρισμού λυμάτων στο τέλος του 2012. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν ότι η επαναχρησιμοποίηση είναι η προτιμώμενη επιλογή για τα τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις (βλέπε **γράφημα 4**).

32 Το μερίδιο της ιλύος που παρήχθη από τους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν στα τέσσερα κράτη μέλη επί της συνολικής παραγωγής ιλύος έχει ως εξής: 0,78 % στη Τσεχική Δημοκρατία, 45 % στην Ουγγαρία, 52 % στη Ρουμανία και 10 % στη Σλοβακία.

Γράφημα 4

Χρήση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στις 31.12.2012 εκφρασμένη ως ποσοστό επί της συνολικής παραχθείσας ιλύος

Σημ.: Στην Τσεχική Δημοκρατία, το 2012, περίπου το 32 % της ιλύος χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή προϊόντων λιπασματοποίησης (κατηγορία: επαναχρησιμοποίηση: άλλο). Στη Σλοβακία, το 2012, το 63 % της ιλύος χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή προϊόντων λιπασματοποίησης (κατηγορία: επαναχρησιμοποίηση: έδαφος και γεωργία). Για τη Ρουμανία, στην κατηγορία «διάθεση: άλλο» περιλαμβάνεται η προσωρινή αποθήκευση στον σταθμό.

Πηγή: Ανάλυση από το ΕΕΣ των στοιχείων που διαβίβασαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή.

Τα εφαρμοστέα όρια συγκέντρωσης τηρήθηκαν στην πλειονότητα των περιπτώσεων

79

Σύμφωνα με την οδηγία για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων που αφορά τη χρήση ιλύος σε γεωργικό έδαφος, οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων πρέπει να παρακολουθούν³³ το περιεχόμενο της ιλύος για να διασφαλίζουν την τήρηση των ορίων συγκέντρωσης, ιδίως όσον αφορά τα βαρέα μέταλλα.

80

Επιπλέον, οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις μπορούν να βαίνουν πέραν των απαιτήσεων της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων και να προβλέπουν περισσότερες παραμέτρους και αυστηρότερα όρια, καθώς και να ορίζουν όρια συγκέντρωσης για χρήσεις άλλες εκτός της χρήσης σε γεωργικό έδαφος. Από την ανάλυση της εθνικής

νομοθεσίας στην οποία προέβη το Συνέδριο προκύπτει ότι:

- Όταν η ιλύς χρησιμοποιείται στη γεωργία, τα όρια που τίθενται από την εθνική νομοθεσία σε σχέση με πολλές παραμέτρους ήταν, και στα τέσσερα κράτη μέλη, αυστηρότερα από εκείνα που επιβάλλονται από την οδηγία για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων. Και τα τέσσερα κράτη μέλη θεσπίζουν επίσης όρια για πρόσθετες παραμέτρους, όπως για το αρσενικό.
- Όταν η ιλύς χρησιμοποιείται ως υλικό εισροής για την παραγωγή προϊόντων λιπασματοποίησης, προβλέπονται σχετικά όρια για το υλικό εισροής στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία εν είδει τεχνικής προδιαγραφής.
- Όσον αφορά την υγειονομική ταφή, σε απόφαση του Συμβουλίου³⁴ του 2002, καθορίστηκαν οριακές τιμές έκπλυσης για τα απόβλητα που γίνονται δεκτά

33 Το άρθρο 9 και το παράρτημα II της οδηγίας 86/278/ΕΟΚ προσδιορίζουν τις παραμέτρους, τα όρια συγκέντρωσης και τον ετήσιο αριθμό των δειγμάτων που πρέπει να υποβάλλονται σε εργαστηριακές αναλύσεις.

σε χώρους υγειονομικής ταφής. Σημειώνεται ότι, κατά τις τσεχικές νομικές διατάξεις, δεν επιτρέπεται η απόρριψη βιοαποικοδομήσιμων αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής, πλην των αστικών αποβλήτων, των υγρών αποβλήτων και των αποβλήτων που εκλύουν υγρά (περιλαμβανομένης ως εκ τούτου της ιλύος)³⁵. Η υγειονομική ταφή επιτρέπεται στην Ουγγαρία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία.

81

Δεδομένου ότι η ιλύς καθαρισμού λυμάτων μπορεί να χρησιμοποιείται ως υλικό εισροής για την παραγωγή προϊόντων λιπασματοποίησης, το Συνέδριο ανέλυσε επίσης τις κείμενες νομικές διατάξεις σχετικά με τη χρήση προϊόντων λιπασματοποίησης και επισημαίνει ότι η κατάσταση διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, λόγω του ότι δεν προβλέπονται, επί του παρόντος, όρια συγκέντρωσης σε επίπεδο ΕΕ (βλέπε **πίνακα 10**).

- 34 Απόφαση 2003/33/ΕΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2002, για τον καθορισμό κριτηρίων και διαδικασιών αποδοχής των αποβλήτων στους χώρους υγειονομικής ταφής σύμφωνα με το άρθρο 16 και το παράρτημα II της οδηγίας 1999/31/ΕΚ (ΕΕ L 11 της 16.1.2003, σ. 27).
- 35 Vyhláška 294/2005 Sb (διάταγμα αριθ. 294/2005 Sb).

Πίνακας 10

Νομικές διατάξεις που προβλέπουν όρια συγκέντρωσης για προϊόντα λιπασματοποίησης

Τσεχική Δημοκρατία	Ουγγαρία	Ρουμανία	Σλοβακία
<p>Ναι</p> <ul style="list-style-type: none"> - προϊόντα λιπασματοποίησης σε γεωργικό έδαφος - προϊόντα λιπασματοποίησης για επανακαλλιέργεια - προϊόντα λιπασματοποίησης που διατίθενται στην αγορά ως λίπασμα 	<p>Ναι</p> <ul style="list-style-type: none"> - προϊόντα λιπασματοποίησης που διατίθενται στην αγορά ως λίπασμα <p>Δεν προβλέπονται κανόνες για την επανακαλλιέργεια ή τη χρήση σε μη γεωργικό έδαφος</p>	<p>Καμία</p>	<p>Ναι</p> <ul style="list-style-type: none"> - προϊόντα λιπασματοποίησης που διατίθενται στην αγορά ως λίπασμα <p>Δεν προβλέπονται κανόνες για την επανακαλλιέργεια ή τη χρήση σε μη γεωργικό έδαφος</p>

Πηγή: Ανάλυση της εθνικής νομοθεσίας από το ΕΕΣ.

82

Η εξέταση του Συνεδρίου όσον αφορά τη συμμόρφωση των 28 σταθμών επεξεργασίας με τα όρια συγκέντρωσης βασίστηκε στις εργαστηριακές αναλύσεις που διενεργήθηκαν από τους φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών το 2012. Από την εξέταση προκύπτει ότι τα όρια, εφόσον είχαν τεθεί (βλέπε σημείο 80), τηρούνταν από όλους τους σταθμούς στην Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία. Στη Ρουμανία, τα όρια τηρούνταν μόνο σε έναν από τους τρεις σταθμούς (33 %) στον οποίο η ιλύς χρησιμοποιούνταν σε γεωργικό έδαφος. Όσον αφορά τους άλλους δύο σταθμούς, οι αναλύσεις δεν κάλυπταν όλες τις παραμέτρους. Επίσης, έξι από τους επτά σταθμούς (86 %) που αποθέτουν ιλύ σε χώρους υγειονομικής ταφής δεν τηρούσαν το όριο περιεκτικότητας επί ξηρού. Επιπλέον, για τους τρεις από τους επτά σταθμούς (43 %) οι αναλύσεις δεν κάλυπταν όλες τις παραμέτρους.

83

Η απουσία ορίων όσον αφορά ορισμένες χρήσεις της ιλύος και προϊόντων λιπασματοποίησης (επανακαλλιέργεια, χρήση σε μη γεωργικό έδαφος) μπορεί να αποτελέσει απειλή για την ποιότητα του εδάφους και συνεπακολούθως για την ποιότητα των υδάτων, σε περίπτωση απορροής ή αποστράγγισης. Επιπλέον, η απουσία κριτηρίων σε επίπεδο ΕΕ για τα προϊόντα λιπασματοποίησης που πρόκειται να διατίθενται στην αγορά ως λίπασμα καθιστά αδύνατη τη διασφάλιση ισοδύναμης προστασίας του περιβάλλοντος σε όλη την ΕΕ. Επίσης, όπως αναφέρεται σε μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής, η χαμηλή ποιότητα των προϊόντων λιπασματοποίησης σε ορισμένες χώρες έχει προσδιοριστεί ως το βασικό εμπόδιο για την περαιτέρω ανάπτυξη της αγοράς³⁶.

- 36 «Assessment of feasibility of setting bio-waste recycling targets in the EU, including subsidiarity aspects» (Αξιολόγηση της σκοπιμότητας καθορισμού στόχων για την ανακύκλωση βιολογικών αποβλήτων στην ΕΕ περιλαμβανομένων ζητημάτων που σχετίζονται με την επικουρικότητα), τελική έκθεση της 31.3.2011, εκπονηθείσα δυνάμει της σύμβασης πλαισίου ENV.G.4/FRA/2008/0112 από τη vito (vision on technology) σε συνεργασία με τη Bio Intelligence Service και την ARCADIS.

Φωτογραφία 8 — Εργαστηριακός εξοπλισμός για τη διενέργεια δοκιμών σε σταθμό επεξεργασίας (Ουγγαρία—Szeged)

Πηγή: Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η επικαιροποίηση της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων εκκρεμεί εν αναμονή της αναθεώρησης του κανονισμού για τα λιπάσματα από την Επιτροπή

84

Στην ειδική έκθεση αριθ. 3/2009³⁷ το Συνέδριο συνιστούσε στην Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσον ήταν πλέον καιρός για την αναθεώρηση της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων. Η Επιτροπή διενήργησε ολοκληρωμένη αξιολόγηση³⁸ αρκετών οδηγιών για τη διαχείριση των αποβλήτων, περιλαμβανομένης της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων, προκειμένου να καθορίσει κατά πόσον το κανονιστικό πλαίσιο είναι κατάλληλο για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η αξιολόγηση του 2014 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η οδηγία για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων εγείρει αμφιβολίες σχετικά με τη συνάφειά της υπό την παρούσα μορφή της και ότι, για περίπου τριάντα έτη, τα πρότυπα και οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην οδηγία δεν είχαν αναθεωρηθεί ούτε επικαιροποιηθεί ποτέ. Η αξιολόγηση ανέφερε περαιτέρω ότι δεν μπορούσε να ληφθεί καμία απόφαση για αναθεώρηση της οδηγίας μέχρι την έγκριση του αναθεωρημένου κανονισμού για τα λιπάσματα³⁹.

85

Το 2010, το συμπέρασμα που εξήχθη από εκ των υστέρων αξιολόγηση⁴⁰ της λειτουργίας του ισχύοντος κανονισμού για τα λιπάσματα ήταν ότι το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού πρέπει να διευρυνθεί ώστε να καλύπτει όχι μόνο τα ανόργανα λιπάσματα αλλά και τα οργανικά λιπάσματα και τα βελτιωτικά εδάφους. Στην ίδια αξιολόγηση προτεινόταν η θέσπιση μέγιστων ορίων για τις επιβλαβείς ουσίες που υπάρχουν στα λιπάσματα. Το 2015 η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο να προτείνει αναθεωρημένο κανονισμό για τα λιπάσματα.

86

Το 2012, το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής παρουσίασε τα πορίσματα πανευρωπαϊκής έρευνας της ύπαρξης και των επιπέδων παρουσίας επιλεγμένων ενώσεων στην ιλύ καθαρισμού λυμάτων. Σύμφωνα με την έκθεση δεν υπάρχουν επιστημονικά στοιχεία που να δικαιολογούν την εισαγωγή νέων οριακών τιμών για τους κλασικούς οργανικούς ρύπους ή για νεοεμφανιζόμενους ρύπους, με την εξαίρεση των ενώσεων που περιέχουν υπερφθοροαλκυλο-ομάδες⁴¹.

- 37 Ειδική έκθεση αριθ. 3/2009 «Η αποτελεσματικότητα των δαπανών για την επεξεργασία λυμάτων στο πλαίσιο διαρθρωτικών μέτρων κατά τις περιόδους προγραμματισμού 1994-1999 και 2000-2006» (<http://eca.europa.eu>).
- 38 SWD(2014) 209 τελικό της 2ας Ιουλίου 2014, «Ex-post evaluation of five Waste Stream Directives» (Εκ των υστέρων αξιολόγηση των πέντε οδηγιών για τη διαχείριση των αποβλήτων).
- 39 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τα λιπάσματα (ΕΕ L 304 της 21.11.2003, σ. 1).
- 40 Τελική έκθεση με τίτλο «Evaluation of Regulation (EC) 2003/2003 relating to fertilisers» (Αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΚ) 2003/2003 σχετικά με τα λιπάσματα), η οποία εκπονήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής από το Κέντρο Υπηρεσιών Στρατηγικής και Αξιολόγησης, τον Νοέμβριο του 2010.
- 41 Τοξικές συνθετικές χημικές ουσίες.

87

Σε άλλα έγγραφα και μελέτες⁴² θίγονται οι δυνητικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με τα μικροπλαστικά. Τα μικροπλαστικά μπορούν να απομακρυνθούν μόνο ως έναν βαθμό στους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων. Στη συνέχεια τα υπολείμματα αυτά καταλήγουν στην ιλύ. Όταν η ιλύς χρησιμοποιείται στο έδαφος, τα μικροπλαστικά μπορούν να καταλήξουν στο υδάτινο περιβάλλον διά της απορροής τους από το έδαφος.

88

Όσον αφορά τα προϊόντα λιπασματοποίησης, στην ειδική έκθεσή του αριθ. 20/2012⁴³ το Συνέδριο συνέστησε στην Επιτροπή να αναπτύξει πρότυπα ποιότητας σε επίπεδο ΕΕ από κοινού με τα κράτη μέλη για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης αγοράς προϊόντων λιπασματοποίησης. Στις αρχές του 2014, το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής δημοσίευσε τεχνική πρόταση για κριτήρια αποχαρκτηρισμού⁴⁴ των βιοαποικοδομησιμων αποβλήτων που υποβάλλονται σε βιολογική επεξεργασία. Ωστόσο, στη μελέτη αυτή προτεινόταν η εξαίρεση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων από τα προϊόντα λιπασματοποίησης και ζύμωσης. Μένει να καθοριστεί εάν και με ποιον τρόπο η πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού για τα λιπάσματα θα εισαγάγει τα προτεινόμενα κριτήρια και εάν θα θεσπίσει μηχανισμό για τη σταδιακή ενσωμάτωση των κατηγοριών που δεν καλύπτονται από την τεχνική πρόταση, όπως της ιλύος καθαρισμού λυμάτων.

Οικονομική βιωσιμότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

89

Βασικό στοιχείο για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης είναι η κάλυψη των σχετικών εξόδων. Η οικονομική βιωσιμότητα διασφαλίζεται όταν τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών είναι επαρκή για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας και συντήρησης, καθώς και του κεφαλαίου κόστους, και παρέχουν, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα ανανέωσης των επενδύσεων. Η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (άρθρο 9) ζητούσε από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν έως το 2010 την κατάλληλη συνεισφορά των διαφόρων χρήσεων των υδάτων στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Οι χρήστες των υπηρεσιών επεξεργασίας λυμάτων μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάκτηση του κόστους μέσω της τιμολόγησης των λυμάτων (τέλη). Επιπλέον, η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»⁴⁵ συνεπάγεται ότι οι ρυπαίνοντες (στην προκειμένη περίπτωση όσοι απορρίπτουν λύματα όπως τα νοικοκυριά και οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις) ευθύνονται για τη ρύπανση που προκαλούν και πρέπει, ως εκ τούτου, να αναλαμβάνουν το κόστος για τη μείωσή της (στην προκειμένη περίπτωση μέσω της επεξεργασίας των λυμάτων).

90

Δεδομένου ότι το νερό δεν είναι ένα κοινό εμπορικό προϊόν, οι τιμές χρέωσης υπολογίζονται βάσει μηχανισμών καθορισμού των τιμών που προβλέπονται κατά κανόνα στην εθνική νομοθεσία.

42 Βλέπε παραδείγματος χάριν: 1) πιλοτική μελέτη που εκπονήθηκε από το ινστιτούτο Alfred-Wegener-Institut, η οποία δημοσιεύθηκε στις 30.10.2014 (www.awi.de) και 2) έγγραφο για τον πιθανό κίνδυνο παρουσίας μικροπλαστικών σε γλυκά ύδατα, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 29.9.2013 στον ιστότοπο www.stowa.nl (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer).

43 Ειδική έκθεση αριθ. 20/2012 «Είναι αποτελεσματική η χρηματοδότηση έργων υποδομών διαχείρισης αστικών αποβλήτων μέσω διαρθρωτικών μέτρων ως τρόπος βοήθειας προς τα κράτη μέλη ώστε να επιτύχουν τους στόχους της πολιτικής διαχείρισης αποβλήτων της ΕΕ;» (<http://eca.europa.eu>).

44 Τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν ορισμένα σαφώς καθορισμένα απόβλητα προκειμένου να παύουν να αποτελούν απόβλητα.

45 Άρθρο 191, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ενοποιημένη έκδοση).

91

Κατά τον προσδιορισμό της τιμής χρέωσης λυμάτων τα κράτη μέλη μπορεί να συνυπολογίζουν τον κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό αντίκτυπο⁴⁶, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης παραμένουν οικονομικά προσιτές. Στις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής⁴⁷ αναφέρεται ως συνήθως αποδεκτό ποσοστό προσιτότητας το 4 % του εισοδήματος των νοικοκυριών, δηλαδή ο συνολικός λογαριασμός νερού (πόσιμο νερό και λύματα) μπορεί να αντιστοιχεί στο 4 % του εισοδήματος ενός νοικοκυριού.

92

Για αμφότερες τις περιόδους προγραμματισμού 2000-2006 και 2007-2013, οι κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής⁴⁸ απαιτούσαν τα τιμολόγια ύδρευσης και αποχέτευσης να καλύπτουν τουλάχιστον τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης, καθώς και σημαντικό μέρος του κόστους απόσβεσης των στοιχείων ενεργητικού. Η απόσβεση μπορεί να θεωρηθεί ως προσεγγιστική μεταβλητή για τον υπολογισμό του κόστους που απαιτείται για την ανακαίνιση της υποδομής στο μέλλον.

93

Για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, η τήρηση της αρχής της κάλυψης του κόστους κατέστη υποχρεωτική, καθόσον επιβλήθηκε η εκπλήρωση μιας εκ των προτέρων αιρεσιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι η έγκριση των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 εξαρτάται από την «κατάλληλη συμβολή των διαφόρων χρήσεων ύδατος, διακρινόμενων, τουλάχιστον, σε βιομηχανία, νοικοκυριά και γεωργία, στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδατος [...]». Εντούτοις, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να ορίσουν σε τι συνίσταται η «κατάλληλη» συμβολή.

94

Το Συνέδριο εξέτασε εάν:

- το τιμολόγιο λυμάτων κάλυπτε τα έξοδα απόσβεσης, λειτουργίας και συντήρησης των στοιχείων ενεργητικού·
- υπήρχε περιθώριο αύξησης της τιμής χρέωσης λυμάτων όταν τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης δεν καλύπτονταν επαρκώς
- οι ιδιοκτήτες υποδομών είχαν συσσωρεύσει επαρκή αποθεματικά, ώστε να καθίσταται δυνατή η αντικατάσταση/ανακαίνιση της υποδομής κατά τη λήξη του οικονομικού κύκλου ζωής της.

Τα τέλη για την επεξεργασία λυμάτων που χρεώθηκαν στους χρήστες κάλυπταν πλήρως το κόστος μόνο στο 11 % των περιπτώσεων

95

Το Συνέδριο ανέλυσε τον καθορισμό των τιμολογίων ύδρευσης για το 2012 σε σχέση με τους 28 σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν. Συνέκρινε τις συνιστώσες κόστους που περιλαμβάνονταν στο τιμολόγιο με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των φορέων εκμετάλλευσης των σταθμών και των ιδιοκτητών των υποδομών. Το Συνέδριο διαπίστωσε ότι τα έξοδα καλύπτονταν πλήρως μόνο σε τρεις περιπτώσεις (11 %). Στο υπόλοιπο 89 % των περιπτώσεων το κόστος καλυπτόταν μόνον εν μέρει.

46 Άρθρο 9 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα.

47 Νέα περίοδος προγραμματισμού 2007-2013: Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη μεθοδολογία για τη διενέργεια ανάλυσης κόστους-οφέλους – έγγραφο εργασίας αριθ. 4, 8/2006.

48 The new programming period 2000-2006: Technical paper 1 - Application of the polluter pays principle - Differentiating the rates of Community assistance for Structural Funds, Cohesion Fund and ISPA infrastructure operations (6.12.1999) (Η νέα περίοδος προγραμματισμού 2000-2006: Τεχνικό έγγραφο 1 - Εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» - Διαφοροποίηση των ποσοστών κοινοτικής ενίσχυσης για τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και τις υπηρεσίες υποδομών ISPA (6.12.1999)). Για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, βλέπε προηγούμενη υποσημείωση.

Παρατηρήσεις

96

Το Συνέδριο επισημαίνει ότι σε τρία κράτη μέλη υπάρχουν ειδικές νομικές διατάξεις που περιορίζουν τον βαθμό κάλυψης του κόστους:

- στην Τσεχική Δημοκρατία⁴⁹ και τη Σλοβακία⁵⁰ το κόστος απόσβεσης που αφορά το τμήμα των στοιχείων του ενεργητικού που έχει χρηματοδοτηθεί από επιχορήγηση (από την ΕΕ και εθνική) εξαιρείται εν όλω ή εν μέρει·
- στην Ουγγαρία επιβλήθηκε μείωση των τιμολογίων ύδρευσης το 2013⁵¹ και στη Σλοβακία προβλέπονται περιορισμοί σε σχέση με τις αυξήσεις των τιμολογίων⁵².

97

Βάσει των ανωτέρω, το Συνέδριο θεωρεί επίσης ενδεχόμενο τον κίνδυνο οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών να μην εκτελούν τις απαραίτητες εργασίες συντήρησης, προκειμένου να εξασφαλίζουν βραχυπρόθεσμη κερδοφορία. Εντούτοις, η πρακτική αυτή θα συνέβαλε στην αποδυνάμωση της λειτουργικής βιωσιμότητας των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων. Η αξιολόγηση του κατά πόσον το κόστος συντήρησης για το 2012 αντιστοιχούσε στις πραγματικές ανάγκες συντήρησης δεν ενέπιπτε στην εμβέλεια του παρόντος ελέγχου.

98

Ένα περαιτέρω στοιχείο που μπορεί να έχει αντίκτυπο στον καθορισμό των τιμολογίων είναι ο τρόπος καθορισμού της ενίσχυσης της ΕΕ για ένα έργο υποδομής. Η επιχορήγηση από την ΕΕ δικαιολογείται μόνον εάν τα έσοδα που παράγονται από το έργο δεν αρκούν για την κάλυψη του επενδυτικού και λειτουργικού κόστους. Το εν λόγω χρηματοδοτικό κενό (ήτοι η διαφορά μεταξύ του μειωμένου επενδυτικού κόστους και των μειωμένων καθαρών εσόδων του έργου), το οποίο πρέπει

να εκτιμάται βάσει ανάλυσης κόστους-οφέλους, μπορεί στη συνέχεια να χρηματοδοτείται από δημόσιους πόρους (περιλαμβανομένων επιχορηγήσεων της ΕΕ). Η εν λόγω προσέγγιση λειτουργεί αποτρεπτικά όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της κάλυψης του κόστους, εφόσον συνεπάγεται ότι όσο υψηλότερα είναι τα έσοδα από δραστηριότητες σχετικές με τα λύματα (ήτοι όσο υψηλότερα τα τέλη χρέωσης), τόσο χαμηλότερο θα είναι το ποσό της επιχορήγησης που θα αναμένει να εισπράξει ο επενδυτής.

99

Για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, και μάλιστα σε αντίθεση με προηγούμενες περιόδους, οι αιτούντες επιχορηγήσεις της ΕΕ δεν υποχρεούνται⁵³ να διενεργούν ανάλυση κόστους-οφέλους για το έργο τους προκειμένου να εκτιμήσουν το χρηματοδοτικό κενό. Αντιθέτως, εφαρμόζεται ένα κατ' αποκοπήν ποσοστό επί των καθαρών εσόδων, το οποίο ορίζεται από τον κανονισμό στο 25 %⁵⁴. Κατά συνέπεια, το χρηματοδοτικό κενό θα αντιστοιχεί στο 75 % ανεξαρτήτως των εσόδων που παράγονται από το έργο. Με άλλα λόγια, εάν το τέλος χρέωσης έχει διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα παραγόμενα έσοδα να καλύπτουν περισσότερο από το 25 % των δαπανών, αυτό δεν θα μειώνει αντιστοίχως την επιχορήγηση.

49 Για τα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα, οι τιμές χρέωσης για την επεξεργασία λυμάτων πρέπει να αυξηθούν έως ότου διασφαλιστεί η πλήρης απόσβεση, λαμβανομένου όμως παράλληλα υπόψη του επιπέδου οικονομικής προσιτότητας (το οποίο ορίζεται στο 2 % του εισοδήματος των νοικοκυριών).

50 Η απόσβεση του τμήματος των στοιχείων του ενεργητικού που αποκτήθηκαν με επιχορήγηση πριν από το 2011 δεν περιλαμβάνεται στον υπολογισμό του τιμολογίου. Εντούτοις, ως αποτέλεσμα του διατάγματος του 2011, η απόσβεση όλων των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από το 2011 και εξής μπορούν να λαμβάνονται υπόψη στο μέγιστο ποσοστό του 2 % (αντιστοιχώντας ως εκ τούτου σε κύκλο ζωής 50 ετών). Πράγματι, στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013 και αφότου εκδόθηκε το διάταγμα του 2011, η Επιτροπή ενέκρινε μόνο «μεγάλα έργα», καθώς έκρινε ότι οι προηγούμενες νομοθετικές διατάξεις δεν διασφάλιζαν τη βιωσιμότητα.

51 Στην Ουγγαρία, ο καθορισμός των τελών για την επεξεργασία λυμάτων εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των δημοτικών αρχών μέχρι το 2011. Μετά την τροποποίηση ορισμένων νομοθετικών διατάξεων, ορίστηκε ότι τα τέλη χρέωσης του 2012 θα μπορούσαν να αυξηθούν μόνο κατά μέγιστο 4,2 % σε σχέση με τα τέλη χρέωσης του 2011. Τα τέλη χρέωσης του 2013 (πρώτο εξάμηνο) έπρεπε να είναι ίδια με τα τέλη του 2012, ενώ τα τέλη για το δεύτερο εξάμηνο του 2013 και για το 2014 δεν θα μπορούσαν να υπερβαίνουν το 90 % των τελών του 2012.

52 Τα τέλη χρέωσης του 2014 θα παραμείνουν εν ισχύ για το 2015 και το 2016, εκτός εάν ζητηθεί αναπροσαρμογή των τιμών, η οποία να δικαιολογείται από σημαντική μεταβολή των οικονομικών παραμέτρων.

53 Για την έγκριση «μεγάλων έργων» από την Επιτροπή (βλέπε σημείο 10) η υποχρέωση εξακολουθεί να ισχύει. Στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού

Παρατηρήσεις

Οι τιμές χρέωσης για την επεξεργασία λυμάτων υπολείπονταν του αναφερόμενου από την Επιτροπή ποσοστού προσιτότητας στο 92 % των περιπτώσεων στις οποίες το κόστος καλυπτόταν μόνο εν μέρει

100

Οι μέσες τιμές χρέωσης για τα λύματα στα τέσσερα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις αποτυπώνονται στο **γράφημα 5**.

101

Σε 23 από τις 25 περιπτώσεις (92 %) στις οποίες η κάλυψη του κόστους δεν ήταν πλήρης, οι συνολικές χρεώσεις που επιβλήθηκαν στους καταναλωτές για υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης είναι χαμηλότερες του 4 % των εσόδων του νοικοκυριού, ποσοστού προσιτότητας που αναφέρει η Επιτροπή. Εξ αυτών, σε επτά περιπτώσεις (30 %) τα τέλη για την επεξεργασία λυμάτων ήταν χαμηλότερα από τη μέση εθνική τιμή χρέωσης για τα λύματα.

2014-2020, πρόκειται για έργα των οποίων το συνολικό επιλέξιμο κόστος υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ.

- 54 Άρθρο 61, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

Γράφημα 5

Μέσες τιμές χρέωσης για τα λύματα το 2012

Σημ.: Οι τιμές μετατράπηκαν σε ευρώ χρησιμοποιώντας την εξής συναλλαγματική ισοτιμία: 1 ευρώ ισούται με 291,86 HUF, με 25 CZK και με 4,45 RON.

Πηγή: Στοιχεία από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Ουγγαρίας, το Ινστιτούτο Έρευνας για τα ύδατα της Σλοβακίας και τις ρουμανικές αρχές.

Τα αποθεματικά δεν επαρκούσαν για τη διασφάλιση της ανακαίνισης της υποδομής

102

Κατά κανόνα, η ανακαίνιση μιας υποδομής βαρύνει τον ιδιοκτήτη της⁵⁵. Σε 12 από τους 28 σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν (43 %), οι ιδιοκτήτες είχαν σχηματίσει αποθεματικά⁵⁶ για τη χρηματοδότηση μιας τέτοιας ανακαίνισης. Η κατάσταση διαφέρει (βλέπε **πίνακα 11**) αναλόγως την οργανωτική δομή που έχει επιλεγεί για τη διαχείριση των υπηρεσιών επεξεργασίας λυμάτων. Όταν ο ιδιοκτήτης είναι δημοτική αρχή και δεν προβλέπεται εκ του νόμου η τήρηση χωριστής λογιστικής για τη διαχείριση υποδομών σχετικών με τα ύδατα, τα έσοδα και οι δαπάνες από τη δραστηριότητα αυτή δεν είναι διακριτά από τα έσοδα και τις δαπάνες από άλλες δραστηριότητες της δημοτικής αρχής.

103

Όσον αφορά τους σταθμούς που εξετάστηκαν, ακόμη και όταν είχαν σχηματιστεί αποθεματικά ή όταν τα κεφάλαια εγγράφονταν χωριστά, αυτά δεν ήταν αρκετά για να διασφαλίσουν τη μελλοντική ανακαίνιση της υποδομής λόγω της φύσης της ισχύουσας τιμολογιακής πολιτικής (βλέπε σημεία 95 και 96).

104

Όσον αφορά την οικονομική κατάσταση των εταιρειών εκμετάλλευσης, οι νομοθετικές διατάξεις που ρυθμίζουν τον καθορισμό των τιμολογίων ύδρευσης και αποχέτευσης (τέτοιες διατάξεις δεν προβλέπονται στην Ουγγαρία) προβλέπουν την εξασφάλιση κέρδους⁵⁷, το οποίο αποτελεί προαπαιτούμενο για τη συσσώρευση των αποθεματικών. Για 26 από τις εταιρείες εκμετάλλευσης (93 %) το σύνολο ή η πλειονότητα του κεφαλαίου ανήκει στο δημόσιο, συνήθως στους δήμους στους οποίους ανήκει η υποδομή.

105

Σε σχεδόν όλες τις περιπτώσεις, οι εταιρείες εκμετάλλευσης, οι οποίες συχνά διαχειρίζονται επίσης σταθμούς υδροδότησης και περισσότερους από έναν σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων, ήταν σε θέση να σχηματίσουν αποθεματικά. Τα κεφάλαια αυτά θα μπορούσαν να συμβάλουν στη χρηματοδότηση της ανακαίνισης της υποδομής, υπό την προϋπόθεση ότι οι ιδιοκτήτες των εταιρειών εκμετάλλευσης δεν θα χρησιμοποιούσαν τα αποθεματικά για άλλους λόγους πέραν της διαχείρισης των υδάτων. Πράγματι, εννέα από τις 28 εταιρείες εκμετάλλευσης (32 %) κατέβαλαν μερίσματα κατά την περίοδο 2010-2012.

55 Εάν ο ιδιοκτήτης και ο φορέας εκμετάλλευσης της υποδομής είναι διαφορετικές οικονομικές μονάδες, ο φορέας εκμετάλλευσης εισπράττει τα έσοδα για την επεξεργασία των λυμάτων, με τα οποία πρέπει να καλύψει τα δικά του έξοδα λειτουργίας και συντήρησης, καθώς και το μίσθωμα που οφείλει στον ιδιοκτήτη της υποδομής. Το μίσθωμα που προβλέπεται στη σύμβαση μίσθωσης πρέπει να καλύπτει τα έξοδα απόσβεσης, καθώς και άλλες δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται ο ιδιοκτήτης.

56 Εγγράφονται στον ισολογισμό στο πεδίο αποθεματικά ή/και κέρδη εις νέον.

57 Στην Τσεχική Δημοκρατία, διάταξη προβλέπει ότι το κέρδος πρέπει να είναι εύλογο. Το 2013 ο νόμος προέβλεπε μαθηματικό τύπο για τον υπολογισμό του εύλογου κέρδους. Στη Σλοβακία, το κέρδος περιορίζεται σε συγκεκριμένο ποσό ανά m³.

Πίνακας 11 Κατάσταση όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά αποθεματικά που συστήνουν οι ιδιοκτήτες των υποδομών

	Ιδιοκτήτης είναι ο δήμος (ή ομάδα δήμων)	Ιδιοκτήτης είναι εταιρεία συσταθείσα από δήμο (ή ομάδα δήμων)	
		Η εταιρεία δεν εκμεταλλεύεται τον σταθμό	Η εταιρεία εκμεταλλεύεται τον σταθμό
	19 περιπτώσεις (68 %)	4 περιπτώσεις (14 %)	5 περιπτώσεις (18 %)
Αποθεματικά	16 % Ναι 84 % Δεν έχουν προσδιοριστεί ή κανένα	Ναι	Ναι (βλέπε σημείο 105)
Επαρκή αποθεματικά	Όχι	Όχι	Όχι

106

Οι δαπάνες του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης/Ταμείου Συνοχής για τους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων κατά τις περιόδους προγραμματισμού 2000-2006 και 2007-2013 συνέβαλαν καθοριστικά στην επίτευξη προόδου όσον αφορά τη συμμόρφωση των κρατών μελών με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Ωστόσο, σημειώθηκαν καθυστερήσεις και στα τέσσερα κράτη μέλη που καλύπτονται από την παρούσα έκθεση, ενώ η απορρόφηση των κεφαλαίων της ΕΕ ήταν βραδεία. Για το σύνολο σχεδόν των συγχρηματοδοτούμενων σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων η πραγματοποιούμενη επεξεργασία ήταν η ενδεδειγμένη, το Συνέδριο, ωστόσο, θεωρεί ότι περίπου το ένα τρίτο αυτών είναι υπερμεγέθεις. Στην πλειονότητα των κρατών μελών στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις, οι εθνικές απαιτήσεις για τα απόβλητα ήταν συχνά αυστηρότερες από εκείνες τις οδηγίες, γεγονός που σημαίνει ότι ενδέχεται να είναι απαραίτητη η αναθεώρηση της οδηγίας. Το Συνέδριο εντόπισε επίσης αδυναμίες όσον αφορά τη διαχείριση των υπερχειλίσεων και τη διαχείριση της ιλύος. Τέλος, σε πολλές περιπτώσεις, οι τιμές χρέωσης για την επεξεργασία λυμάτων είναι τόσο χαμηλές που δεν διασφαλίζεται η οικονομική βιωσιμότητα της συγχρηματοδοτούμενης υποδομής.

Συμμόρφωση με τις προθεσμίες που τάσσονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

107

Μολονότι και τα τέσσερα κράτη μέλη που καλύπτονται από την παρούσα έκθεση σημείωσαν σημαντική πρόοδο όσον αφορά την τήρηση των απαιτήσεων της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, καταγράφηκαν καθυστερήσεις σε συγκεκριμένους τομείς:

- Οι προθεσμίες για τη συλλογή λυμάτων σε οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων (στις περιπτώσεις που ισχύουν απαιτήσεις για τις εκροές) τηρήθηκαν και στα τέσσερα κράτη μέλη που καλύπτονται από την έκθεση, εξαιρουμένης της Ρουμανίας η οποία παρουσίασε ελαφρά καθυστέρηση όσον αφορά τις ενδιάμεσες προθεσμίες που έπρεπε να τηρήσει. Και στα τέσσερα κράτη μέλη έχουν θεσπισθεί νομικές διατάξεις με σκοπό να διασφαλίζεται η σύνδεση των νοικοκυριών με τα υφιστάμενα δίκτυα αποχέτευσης. Εντούτοις, οι αρμόδιες εθνικές αρχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς την αποτελεσματική επιβολή των υποχρεώσεων αυτών, καθώς η διατύπωσή τους είναι ασαφής.
- Κανένα από τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις δεν τήρησε τις προθεσμίες για την επεξεργασία των λυμάτων σε οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων. Το Συνέδριο επισήμανε επίσης ότι ο αριθμός των οικισμών αυτών μειώθηκε σημαντικά σε ορισμένα από τα κράτη μέλη που αφορούσε ο έλεγχος. Ως εκ τούτου, ήταν μειωμένος ο αριθμός των οικισμών που έπρεπε να πληρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας.
- Για τους οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων, για τους οποίους δαπανήθηκαν επίσης κονδύλια της ΕΕ, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της αποσπασματικές μόνο πληροφορίες, καθώς δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο σύστημα υποβολής αναφορών και τα στοιχεία που παρέχονται από τα κράτη μέλη στα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών είναι ελλιπή.

108

Επί του παρόντος, η Επιτροπή παρακολουθεί τις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων στα τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη που αφορά η παρούσα έκθεση. Από την ανάλυση του Συνεδρίου προκύπτει ότι πρόκειται για χρονοβόρα διαδικασία: κατά κανόνα τα κράτη μέλη έχουν στη διάθεσή τους περίπου 18 μήνες (και σε ορισμένες περιπτώσεις 30) για να υποβάλουν στοιχεία στην Επιτροπή, η οποία, με τη σειρά της, χρειάζεται άλλους 18 μήνες για να περατώσει την ανάλυση και την υποβολή εκθέσεων.

Σύσταση 1

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) Να ζητεί από τους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων που διαθέτουν συστήματα συλλογής να διαβιβάζουν πληροφοριακά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει εάν λαμβάνει χώρα κατάλληλη επεξεργασία των λυμάτων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 7 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, και, σε αντίθετη περίπτωση, εάν προβλέπονται κατάλληλα μέτρα στα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών.
- β) Να επαληθεύει τα στοιχεία που διαβιβάζουν τα κράτη μέλη σχετικά με τον αριθμό των οικισμών με ι.π. άνω και κάτω των 2 000 μονάδων, σε περιπτώσεις που έχουν επέλθει σημαντικές αλλαγές, και ιδίως αλλαγή κατηγορίας. Η επαλήθευση αυτή μπορεί να περιληφθεί στη διαδικασία παρακολούθησης της Επιτροπής με τα κράτη μέλη.
- γ) Να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν σαφώς διατυπωμένες νομικές υποχρεώσεις σύνδεσης των νοικοκυριών στα υφιστάμενα δίκτυα αποχέτευσης. Η πληροφόρηση σχετικά με το ποσοστό

συνδεσιμότητας των νοικοκυριών πρέπει να ενσωματωθεί στην τακτική διαδικασία διαβίβασης στοιχείων.

- δ) Να συντμήσει τον χρόνο που απαιτείται για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, υποχρεώνοντας τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν στοιχεία εντός έξι μηνών (σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας) από την ημερομηνία που ορίζει η Επιτροπή ως ημερομηνία έναρξης της περιόδου για την οποία επιθυμεί να έχει στοιχεία όσον αφορά την εφαρμογή (ημερομηνία αναφοράς). Η Επιτροπή πρέπει επίσης να μεριμνήσει δεόντως ώστε να μειώσει και τις δικές της προθεσμίες υποβολής εκθέσεων.
- ε) Να εξετάσει εάν υπάρχουν παρόμοια ζητήματα υπερβολικά μακρών περιόδων διαβίβασης στοιχείων στο πλαίσιο άλλων οδηγιών σχετικών με το περιβάλλον.

Χρησιμοποίηση των διαθέσιμων κεφαλαίων της ΕΕ στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013

109

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, σημειώθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις όσον αφορά την εκ μέρους των κρατών μελών έγκριση και υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων στον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων. Εξαιτίας αυτού συντρέχει ο κίνδυνος απώλειας διαθέσιμων κεφαλαίων της ΕΕ, ενώ τα κράτη μέλη μπορεί να αναγκαστούν να διαθέσουν πρόσθετα κεφάλαια (δημόσια ή ιδιωτικά) προκειμένου να διασφαλίσουν την ολοκλήρωση μιας σειράς έργων.

110

Οι εκτιμήσεις των κρατών μελών όσον αφορά τις ανάγκες χρηματοδότησης που πρέπει ακόμη να καλυφθούν για την ολοκλήρωση των έργων που απαιτούνται προκειμένου να υπάρχει συμμόρφωση με την οδηγία υπερβαίνουν, σε τουλάχιστον δύο από τα τέσσερα κράτη μέλη, τις διαθέσιμες πιστώσεις στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 στον τομέα του περιβάλλοντος.

Σύσταση 2

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) Να ζητήσει από τα κράτη μέλη να παράσχουν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα χρηματικά ποσά που θα πρέπει να αντληθούν προκειμένου να διασφαλίσουν την τήρηση των προθεσμιών εφαρμογής που τάσσονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων για τους οικισμούς με ι.π. άνω των 2 000 μονάδων και για τους οικισμούς με ι.π. κάτω των 2 000 μονάδων που διαθέτουν συστήματα συλλογής.
- β) Να ζητήσει από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι μη συμμορφούμενοι με την οδηγία οικισμοί θα υλοποιήσουν τα έργα που είναι απαραίτητα ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωσή τους.

Αποτελεσματικότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

Επιδόσεις των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

111

Οι εκροές όλων των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων τηρούσαν τα όρια συγκέντρωσης της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, όπου αυτή τύγχανε εφαρμογής. Σε δύο κράτη μέλη είτε δεν είχε παρέλθει η προθεσμία εφαρμογής είτε τα όρια συγκέντρωσης δεν εφαρμόζονταν σε επίπεδο μεμονωμένου σταθμού. Το 89 % των σταθμών τηρούσε τα όρια που καθορίζονται στις άδειές τους. Το Συνέδριο διαπίστωσε, επίσης, ότι τα εν λόγω όρια βασίζονται στην εθνική νομοθεσία ή/και στις άδειες των σταθμών, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις καθορίζουν αυστηρότερα όρια από τα αντίστοιχα της οδηγίας.

112

Εντούτοις, όσον αφορά τις υπερχειλίσεις που λαμβάνουν χώρα σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων και επηρεάζουν την ποιότητα των υδάτων στο υδατικό σύστημα υποδοχής, δεν υπάρχουν εν γένει πολλές πληροφορίες σχετικά με την ποσότητά τους ούτε σχετικά με παραμέτρους ποιότητας των υδάτων. Το Συνέδριο σημειώνει ότι η Επιτροπή άρχισε προσφάτως έρευνα για το συγκεκριμένο θέμα.

113

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων (89 %), οι φορείς εκμετάλλευσης έλεγχαν σε δειγματοληπτική βάση την τήρηση των ορίων συγκέντρωσης όσον αφορά τα λύματα που απορρίπτονται από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Στη Σλοβακία, ωστόσο, οι φορείς εκμετάλλευσης δεν ζητούσαν τα αποτελέσματα των αυτοελέγχων που διενεργούσαν οι ίδιες οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις, ώστε να συμπληρώσουν τα αποτελέσματα των ελέγχων τους (οι οποίοι ενίοτε διενεργούνται μόλις άπαξ ετησίως).

114

Περίπου το ένα τρίτο των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων που εξετάστηκαν είναι υπερμεγέθεις, ενώ ορισμένοι εξ αυτών επεξεργάζονται υπερβολικά μεγάλες ποσότητες υπόγειων υδάτων. Αυτό οφείλεται τόσο σε αδυναμίες του σχεδιασμού των σταθμών (όπως οι μη ρεαλιστικές παραδοχές σχετικά με την ανάγκη των νοικοκυριών και της βιομηχανίας για επεξεργασία λυμάτων) όσο και σε πληθυσμιακές μεταβολές που έλαβαν χώρα μετά την έναρξη των εργασιών.

115

Οι σημαντικές διακυμάνσεις που παρατηρούνται στις λειτουργικές δαπάνες των σταθμών επεξεργασίας (συγκριμένα όσον αφορά την ενέργεια και τη μεταφορά και διάθεση ιλύος καθαρισμού λυμάτων) υποδηλώνουν ότι υπάρχει περιθώριο μείωσης των εν λόγω δαπανών.

Σύσταση 3

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) Να αξιολογήσει την καταλληλότητα των ορίων συγκέντρωσης που προβλέπονται στην οδηγία, συνεκτιμώντας την τεχνολογική πρόοδο που έχει σημειωθεί από το 1991, έτος έκδοσης της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.
- β) Να αξιολογήσει κατά πόσον είναι επαρκώς αποτρεπτικό, σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2012 της Επιτροπής⁵⁸ το αποτέλεσμα των κανόνων που αφορούν τον αριθμό και τη συχνότητα των ελέγχων που πρέπει να διενεργούνται από εθνικά όργανα περιβαλλοντικής επιθεώρησης, καθώς και των προστίμων που πρέπει να καταβάλλονται από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις για μη συμμόρφωση με τα όρια συγκέντρωσης.
- γ) Να αξιολογήσει κατά πόσον είναι αναγκαίο να επιβάλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καταμετρούν τις υπερχειλίσεις και να θεσπίζουν κανόνες για τον επιτρεπόμενο αριθμό και την επιτρεπόμενη ποιότητα των υπερχειλίσεων αυτών.
- δ) Να μην εγκρίνει «μεγάλα έργα» και να ζητεί από τα κράτη μέλη να μην εγκρίνουν έργα στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος, παρά μόνον εάν κατά τον σχεδιασμό του μεγέθους των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων συνεκτιμάται η δυνατότητα μείωσης της διείσδυσης υπόγειων υδάτων: οι δαπάνες για επενδύσεις στην υδατοστεγανότητα του δικτύου αποχέτευσης μπορεί να είναι λιγότερες από τις δαπάνες για επενδύσεις σε σταθμό επεξεργασίας μεγαλύτερης δυναμικότητας.

58 COM(2012) 95 τελικό. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Βελτίωση των οφελών από τα περιβαλλοντικά μέτρα της ΕΕ: οικοδόμηση εμπιστοσύνης μέσω της βελτίωσης της γνωστικής βάσης και της ικανότητας απόκρισης».

Συμπεράσματα και συστάσεις

ε) Να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναζητήσουν και να διαδώσουν στοιχεία σχετικά με τις δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων, όπως μέσω της χρήσης του δυναμικού παραγωγής ενέργειας της ιλύος καθαρισμού λυμάτων ή μέσω της χρήσης της ιλύος καθαρισμού λυμάτων ως πολύτιμης πρώτης ύλης για την ανάκτηση φωσφόρου. Στο πλαίσιο αυτό, ενδέχεται να ζητηθεί από φορείς εκμετάλλευσης σταθμών επεξεργασίας λυμάτων να συμμετάσχουν σε συγκριτικές αξιολογήσεις, προκειμένου να προσδιοριστεί σε ποιον σταθμό υπάρχει περιθώριο αύξησης της αποδοτικότητας σε σχέση με το κόστος και να εντοπιστούν εκείνα τα στοιχεία κόστους τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Χρήση της ιλύος που παράγεται από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων

116

Η επαναχρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων είναι η προτιμώμενη μέθοδος σε τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη που κάλυψε ο έλεγχος. Στη Ρουμανία, ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της ιλύος καταλήγει σε χώρους υγειονομικής ταφής ή αποθηκεύεται στον σταθμό, κατάσταση η οποία δεν είναι βιώσιμη μακροπρόθεσμα.

117

Όταν η ιλύς χρησιμοποιείται σε γεωργικό έδαφος ή όταν απορρίπτεται σε χώρους υγειονομικής ταφής, ισχύουν τα όρια συγκέντρωσης που έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο ΕΕ για ορισμένες ουσίες, όπως για τα βαρέα μέταλλα. Η παρακολούθηση εκ μέρους των κρατών μελών όσον αφορά τους συγκεκριμένους τρόπους χρήσης κρίθηκε εν γένει επαρκής, εξαιρουμένης της Ρουμανίας. Η κατάσταση

είναι διαφορετική για άλλους τρόπους χρήσης (όπως η χρήση της ιλύος ως υλικού εισροής για λιπασματοποίηση ή η χρήση της σε μη γεωργικό έδαφος). Ως προς τους άλλους τρόπους χρήσης, δεν έχουν καθοριστεί απαιτήσεις σε επίπεδο ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος. Το Συνέδριο σημειώνει ότι η Επιτροπή θεωρεί παρωχημένη την οδηγία για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων και ως προς το συγκεκριμένο σημείο, αλλά ότι σκοπεύει να επικαιροποιήσει πρώτα τον κανονισμό για τα λιπάσματα.

Σύσταση 4

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) Να θέσει ως προϋπόθεση για την καταβολή των τελικών πληρωμών στα «μεγάλα έργα» που εγκρίνονται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος την εξεύρεση κατάλληλης λύσης για την επαναχρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων και να ζητήσει από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν την ίδια προσέγγιση για έργα που εγκρίνονται στο δικό τους επίπεδο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εισαγωγή ειδικής ρήτρας στις συμβάσεις επιχορήγησης για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.
- β) Να προτείνει, βάσει επανεξέτασης της καταλληλότητας των ρύπων και των ορίων συγκέντρωσης, την προσαρμογή της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων ή οποιασδήποτε οδηγίας ή κανονισμού που πραγματεύεται ζητήματα που αφορούν τα λύματα ή την ποιότητα του εδάφους και να απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την αυστηρή παρακολούθηση των ρύπων για οποιονδήποτε τρόπο επαναχρησιμοποίησης της ιλύος.

Οικονομική βιωσιμότητα των συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων

118

Για το 89 % των σταθμών επεξεργασίας, τα τέλη για την επεξεργασία των λυμάτων που χρεώνονταν στα νοικοκυριά και τη βιομηχανία ήταν τόσο χαμηλά ώστε δεν εξασφαλιζόταν η ανακαίνιση της υποδομής στο τέλος του προσδοκώμενου οικονομικού κύκλου ζωής της. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι τιμές χρέωσης είναι σημαντικά χαμηλότερες από το επίπεδο οικονομικής προσιτότητας που ισούται με το 4 % του εισοδήματος των νοικοκυριών. Η κατάσταση αυτή οφείλεται εν μέρει στις εθνικές νομικές διατάξεις: σε δύο κράτη μέλη, το κόστος απόσβεσης δεν μπορεί να συνυπολογιστεί εξ ολοκλήρου στον καθορισμό του τιμολογίου, ενώ σε δύο κράτη μέλη ισχύουν ανώτατα όρια για τις ετήσιες αυξήσεις των χρεώσεων. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το κόστος δεν καλύπτεται πλήρως από τους χρήστες των υπηρεσιών επεξεργασίας λυμάτων, το μη καλυπτόμενο τμήμα θα πρέπει να καλυφθεί από άλλους και πιθανότατα από το ευρύ κοινό μέσω της επιβολής φόρων. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής, οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών ενδέχεται να πρέπει να προβούν σε περικοπές των δαπανών που πραγματοποιούν επί του παρόντος για συντήρηση, γεγονός που θα οδηγήσει στη σύντμηση του οικονομικού κύκλου ζωής των στοιχείων ενεργητικού ή/και θα υποβαθμίσει την ποιότητα της επεξεργασίας των λυμάτων.

119

Στα δύο τρίτα των περιπτώσεων που εξετάστηκαν από το Συνέδριο, δεν παρέχεται κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει εάν οι ιδιοκτήτες των υποδομών δημιούργησαν χρηματοοικονομικά αποθεματικά για συντήρηση και δυναμική ανακαίνιση των οικείων υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης. Αυτό οφείλεται στην υποκαταστασιμότητα των πόρων, όταν η κυριότητα ανήκει σε δήμους. Στο επίπεδο των φορέων εκμετάλλευσης σταθμών επεξεργασίας, ορισμένα αποθεματικά δημιουργούνται από συσσωρευμένα κέρδη.

Σύσταση 5

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) Να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μια υπεύθυνη τιμολογική πολιτική για τα λύματα και να προσαρμόσουν, εφόσον είναι αναγκαίο, τις νομικές διατάξεις τους στον τομέα της τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, ώστε τα τέλη χρέωσης να μην είναι κατώτερα από το κοινώς αποδεκτό ποσοστό προσιτότητας ύψους 4 %.
- β) Όσον αφορά τους σταθμούς των οποίων η κυριότητα ανήκει σε δημόσιο φορέα, όπως σε δήμους, να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να παρακολουθούν εάν οι ιδιοκτήτες διαθέτουν επαρκή χρηματοδότηση για τις απαραίτητες εργασίες συντήρησης και ανακαίνισης των υποδομών αποχέτευσης.

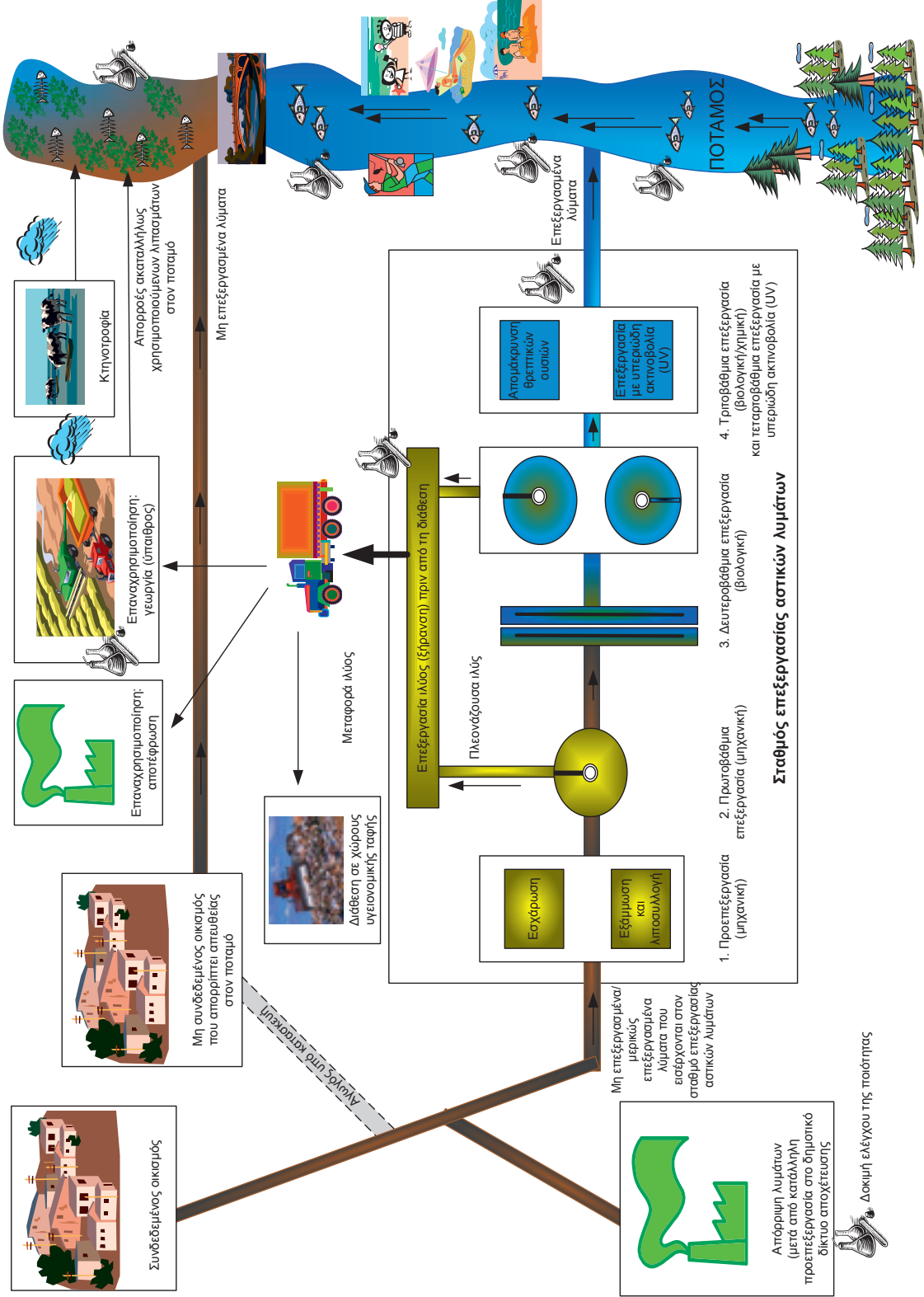
Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα II, του οποίου προεδρεύει ο κύριος Henri GRETHEN, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 10ης Ιουνίου 2015.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Vitor

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
Πρόεδρος

Περιβάλλον επεξεργασίας αστικών λυμάτων

Πηγή: Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Κατάσταση των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκαν

Κράτος μέλος	Θέση	Προβλεπόμενη δυναμικότητα σε ι.π.	Συνολικές δαπάνες ¹ (σε ευρώ)	Συνολική επιχορήγηση της ΕΕ (σε ευρώ)	Ποσοστό επιχορήγησης (%) επί των συνολικών δαπανών
Τσεχική Δημοκρατία	Bludov	4 115	38 312 039,31	26 818 427,32	70 %
	Zubri	47 000	43 395 472,68	29 508 921,03	68 %
	Bzenec	22 607	27 294 593,37	17 732 842,00	65 %
	Blansko	29 376	27 294 593,37	17 732 842,00	65 %
Ουγγαρία	Szeged	230 000	94 637 207,86	33 325 000,00	35 %
	Zalaeger-Szeg	180 000	48 350 946,27	36 263 208,96	75 %
	Győr	375 000	17 560 130,00	7 250 000,00	41 %
	Dunakeszi	82 500	2 954 395,00 ² (HUF 914 976 000)	1 942 002,00 ² (HUF 601 438 000)	66 %
	Budapest	1 600 000	438 526 042,48	278 661 500,00	64 %
	Debrecen	675 000	87 304 362,28	50 636 530,12	58 %
	Sopron	165 000	18 594 829,58	9 297 414,79	50 %
Ρουμανία	Braila	247 700	43 984 313,64	32 988 235,23	75 %
	Bucharest Glina	1 654 110	105 765 515,60	68 747 585,14	65 %
	Buzau	235 000	26 964 178,91	19 953 492,39	74 %
	Constanta North	308 125	69 251 771,60	49 669 303,00	72 %
	Craiova	385 000	71 894 883,75	52 783 500,00	73 %
	Galati	360 000	72 053 837,40	42 000 000,00	58 %
	Iasi	933 300	45 550 042,28	34 162 531,71	75 %
	Oradea	250 000	18 570 208,73	12 999 145,77	70 %
	Pitesti	320 000	46 879 803,82	31 312 500,00	67 %
	Ramnicu Valcea	130 000	28 119 004,10	21 089 253,08	75 %
	Satu Mare	180 000	31 789 308,31	22 570 408,90	71 %
	Tmisoara	440 000	41 187 160,13	29 242 884,13	71 %
Σλοβακία	Trencin	30 000	7 935 751,09	3 967 875,55	50 %
	Povazska Bystrica	45 000	12 299 508,09	6 149 754,04	50 %
	Trnava	211 700	29 711 033,08	10 193 516,00	34 %
	Vranov	34 900	51 823 026,31	34 020 640,00	66 %
	Presov	91 275	65 699 239,14	40 566 608,00	62 %

1 Ορισμένα έργα περιλάμβαναν αρκετά υποέργα (παραδείγματος χάριν, αναβάθμιση των σταθμών επεξεργασίας λυμάτων σε αρκετές τοποθεσίες και κατασκευή δικτύων αποχέτευσης σε διάφορες άλλες) και, κατά συνέπεια, οι συνολικές δαπάνες αφορούν το έργο στο σύνολό του και όχι μόνο τον σταθμό επεξεργασίας λυμάτων που εξετάστηκε.

2 Ποσό σε HUF που έχει μετατραπεί σε ευρώ βάσει της ακόλουθης συναλλαγματικής ισοτιμίας: 1 ευρώ ισούται με 309,7 HUF (μέση τιμή για το 2014).

Προθεσμίες για την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

Κράτος μέλος	Ενδιάμεσες προθεσμίες - στόχοι προς συμμόρφωση	Τελική προθεσμία λήξης της μεταβατικής περιόδου
Τσεχική Δημοκρατία	1 Μαΐου 2004 - για 18 οικισμούς >10 000 ι.π. 31 Δεκ. 2006 - 36 οικισμοί	31 Δεκ. 2010
Ουγγαρία	31 Δεκ. 2008 - για οικισμούς σε ευαίσθητες περιοχές με >10 000 ι.π. 31 Δεκ. 2010 - για οικισμούς σε φυσιολογικές περιοχές με >15 000 ι.π.	31 Δεκ. 2015 31 Δεκ. 2008 – για βιοαποικοδομήσιμα βιομηχανικά λύματα από σταθμούς που ανήκουν στους βιομηχανικούς τομείς του παραρτήματος III της οδηγίας
	Το 2009 η Ουγγαρία ανέλαβε την υποχρέωση να συμμορφωθεί με το άρθρο 5, παράγραφος 4, της οδηγίας έως το 2018.	
Ρουμανία	Συστήματα συλλογής 31 Δεκ. 2010 - 61 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2013 - 69 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2015 - 80 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2013 - όλοι οι οικισμοί > 10 000 ι.π.	31 Δεκ. 2018
	Δευτεροβάθμια επεξεργασία ή ισοδύναμη (ή αυστηρότερη επεξεργασία για ευαίσθητες περιοχές) 31 Δεκ. 2010 - 51 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2013 - 61 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2015 - 77 % του φορτίου σε ι.π. 31 Δεκ. 2015 - όλοι οι οικισμοί > 10 000 ι.π.	
Σλοβακία	31 Δεκ. 2004 - για το 83 % του συνολικού βιοαποικοδομήσιμου φορτίου 31 Δεκ. 2008 - για το 91 % του συνολικού βιοαποικοδομήσιμου φορτίου 31 Δεκ. 2010 - όλοι οι οικισμοί > 10 000 ι.π. 31 Δεκ. 2012 - για το 97 % του συνολικού βιοαποικοδομήσιμου φορτίου	31 Δεκ. 2015

Σύνοψη

III

Η Επιτροπή προς το παρόν δεν προτίθεται να αυξήσει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων δυνάμει της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (οδηγία αστικών λυμάτων) όσον αφορά τους οικισμούς κάτω των 2000 μονάδων ι.π., δεδομένου ότι δεν υφίσταται υποχρέωση συλλογής και επεξεργασίας για τους εν λόγω οικισμούς σύμφωνα με τα άρθρα 3, 4 και 5 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Εντούτοις, δυνάμει της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα), η Επιτροπή ζητά από τα κράτη μέλη να παρέχουν ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία, ανεξάρτητα από το μέγεθος των οικισμών. Επιπλέον, το πιλοτικό πρόγραμμα «Δομημένο πλαίσιο εφαρμογής και πληροφοριών» (SIIF) αναμένεται να βελτιώσει την ποιότητα των υποβαλλόμενων εκθέσεων (βλ. απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 29).

Η Επιτροπή επενθυμίζει ότι για τους οικισμούς άνω των 2 000 μονάδων ι.π., το ισχύον νομικό πλαίσιο προβλέπει ήδη ότι τα νοικοκυριά πρέπει να είναι συνδεδεμένα με δίκτυα ή να διαθέτουν μεμονωμένα ή κατάλληλα συστήματα.

IV

Οι κύριοι στόχοι του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ταμείου Συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 είναι να μειώσουν τις διαφορές μεταξύ των επιπέδων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ και όχι αναγκαστικά να συμβάλουν στην τήρηση των προθεσμιών για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, ανεξάρτητα από το ύψος των χορηγούμενων κονδυλίων. Ως εκ τούτου, η συμβολή των ΕΤΠΑ/ΤΣ για την περίοδο 2007-2013 μπορεί να μην επαρκεί για να καλυφθούν όλες οι ανάγκες στον τομέα των υποδομών αποχέτευσης σε σχέση με την τήρηση των προθεσμιών της οδηγίας αστικών λυμάτων.

Όσον αφορά την ανάγκη να συνδυαστεί η υποβολή εκθέσεων με την πρόοδο στην εφαρμογή της οδηγίας αστικών λυμάτων, η Επιτροπή θεωρεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων, οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται και επικαιροποιούνται από τα κράτη μέλη κάθε δύο έτη σε περίπτωση μεταβολών.

V

Όσον αφορά το μέγεθος των σταθμών επεξεργασίας, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για να αποφασίσουν το μέγεθός τους, δεδομένου ότι η οδηγία αστικών λυμάτων δεν ορίζει προδιαγραφές για τις διαστάσεις των σταθμών (βλ. απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 65).

Γενικά, το μέγεθος των σταθμών μπορεί να καθορίζεται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων, ένα περιθώριο ασφάλειας για τη διαρκή συμμόρφωση με την οδηγία αστικών λυμάτων, τη διαχείριση εποχικών/ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως ο τουρισμός, οι βιομηχανικές δραστηριότητες ή οι σημαντικές βροχοπτώσεις, και την πρόβλεψη για το ενδεχόμενο μελλοντικής σύνδεσης πρόσθετων οικισμών, αύξηση του πληθυσμού κ.λπ.

Από το 2007, μέσω της δομής JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions — Κοινή βοήθεια για τη στήριξη σχεδίων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες) παρέχεται βοήθεια στα κράτη μέλη ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα των αιτήσεων για μεγάλα έργα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών χαρακτηριστικών τους, πριν τις υποβάλουν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των Ταμείων.

Όσον αφορά το ζήτημα των υπερχειλίσεων, βλ. τις απαντήσεις της Επιτροπής στα σημεία 54 έως 56.

Όσον αφορά την αξιολόγηση των ορίων συγκέντρωσης, βλ. τις απαντήσεις της Επιτροπής στο σημείο 49 και στη σύσταση 3α).

VI

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση του Συνεδρίου.

VII

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή, την οποία θεωρεί εν μέρει υλοποιηθείσα, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόσουν κατάλληλη πολιτική τιμολόγησης του ύδατος μέσω του άρθρου 9 παράγραφος 1 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα και της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας 6.1 του παραρτήματος XI του ΚΚΔ 1303/2013.

Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ως ενδεικτικό το ποσοστό προσιτότητας του 4 %.

Ωστόσο, η Επιτροπή δεν αποδέχεται το δεύτερο μέρος της σύστασης αυτής (δηλαδή ότι θα πρέπει να διατεθούν επαρκείς πόροι για την απαραίτητη συντήρηση και ανανέωση), δεδομένου ότι, ελλείψει ειδικού νομικού πλαισίου, η ευθύνη όσον αφορά τη διασφάλιση διαθέσιμων πόρων για συντήρηση και ανανέωση εμπίπτει στην αρμοδιότητα των ιδιοκτητών και/ή των διαχειριστών της υποδομής αποχέτευσης και, ως εκ τούτου, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Παρατηρήσεις

22

Η Επιτροπή αναλύει επί του παρόντος τις απαντήσεις που έλαβε στα προαναφερθέντα επίσημα ερωτήματα προς τις εν λόγω χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή αναλύει εάν είναι απαραίτητο να παρακολουθεί κατά πόσον διασφαλίζεται η ισοδύναμη προστασία του περιβάλλοντος από μεμονωμένα συστήματα.

23

Η Επιτροπή σημειώνει ότι η παρατήρηση αυτή απευθύνεται στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Η σύνδεση των νοικοκυριών με το δημόσιο αποχετευτικό σύστημα δεν ρυθμίζεται από την οδηγία αστικών λυμάτων. Εναπόκειται στα κράτη μέλη, μέσω της εθνικής τους νομοθεσίας, να συνδέουν ή, εναλλακτικά, να εφαρμόζουν μεμονωμένα ή άλλα κατάλληλα συστήματα για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με το άρθρο 3 της οδηγίας αστικών λυμάτων.

26

Η εν λόγω συμφωνία μεταξύ της Ουγγαρίας και της Ρουμανίας προκύπτει από τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 9 της οδηγίας αστικών λυμάτων.

Εκτός αυτού, το άρθρο 5 παράγραφος 4 αναφέρει και μια συνολική μείωση του ποσοστού N και P που ισχύει για τα λύματα που εισέρχονται σε όλους τους σταθμούς επεξεργασίας στη σχετική περιοχή, ακόμη και αυτών που εξυπηρετούν οικισμούς κάτω των 10 000 μονάδων ι.π.

28

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι μειώσεις του δημιουργούμενου φορτίου έως και 10-15 % σε επίπεδο κρατών μελών μπορούν να θεωρηθούν παραδεκτές, διότι οι οικισμοί είναι «ζώντες» οργανισμοί που συνεχώς μεταβάλλονται (π.χ. λόγω της μετανάστευσης, του κλεισίματος εργοστασίων κ.λπ.). Αντιθέτως, ένα φορτίο (ι.π.) που δεν μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου, μπορεί να σημαίνει ότι τα στοιχεία δεν επικαιροποιούνται δεόντως. Η μείωση του αριθμού των οικισμών αποτελεί λογική συνέπεια της μείωσης του φορτίου, καθώς και της μεταβαλλόμενης φύσης των οικισμών. Η παρακολούθηση της εξέλιξης του αριθμού των ι.π. είναι σημαντικότερη από τις μεταβολές στον αριθμό των οικισμών.

Η μείωση του φορτίου στη Ρουμανία άρχισε να παρατηρείται μόνο με τα πρώτα αποτελέσματα εφαρμογής (8η διαδικασία υποβολής εκθέσεων) και δεν μπορεί να θεωρηθεί, κατ' αρχήν, «παραδεκτή». Στο πλαίσιο του πιλοτικού προγράμματος SIIF (Δομημένο πλαίσιο εφαρμογής και πληροφοριών), που ξεκίνησε το 2013, η Επιτροπή θα ζητήσει να πληροφορηθεί από τις αρχές τους λόγους για τις εν λόγω σημαντικές μεταβολές (που επηρεάζουν επίσης τον αριθμό των οικισμών) και θα ενεργήσει αναλόγως (βλ. απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 29). Η Ρουμανία θα αρχίσει να συμμετέχει στη φάση III από το 2015.

29

Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει το πιλοτικό πρόγραμμα SIIF με στόχο την καλύτερη οργάνωση και διαχείριση των στοιχείων/πληροφοριών σε εθνικό επίπεδο, και την ενημέρωση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των ενδιαφερόμενων μερών και του κοινού σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας για την πρόσβαση στις πληροφορίες και της οδηγίας INSPIRE (2003/4/EK και 2007/2/EK). Το SIIF αφορά κυρίως τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται ή διατηρείται η συμμόρφωση επικεντρώνοντας στις ανάγκες για στοιχεία και πληροφορίες σε μη συμμορφούμενους οικισμούς, και σχεδιάζοντας συστήματα πληροφορικής που συνδέουν διαφορετικές πηγές στοιχείων (περιβαλλοντικές, κοινωνικοοικονομικές, χρηματοδοτικές, νομικές πτυχές κ.λπ.). Προς το παρόν, στο σύστημα συμμετέχουν οι ακόλουθες χώρες: Κύπρος, Λιθουανία και Σλοβενία και προβλέπεται η συμμετοχή τεσσάρων ακόμη χωρών (μεταξύ άλλων, της Ρουμανίας).

Για τα κράτη μέλη που καλύπτονται από το SIF, και ιδίως για τη Ρουμανία, η Επιτροπή προτίθεται να παρακολουθήσει κατά τα επόμενα έτη την εξέλιξη του φορτίου που παράγεται στους οικισμούς, προκειμένου να κατανοήσει καλύτερα εάν η μεταβολή αυτή είναι δικαιολογημένη ή όχι.

30

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να υποβάλλουν έκθεση σύμφωνα με την οδηγία αστικών λυμάτων για οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. (τα αιτήματα της Επιτροπής για υποβολή εκθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας αστικών λυμάτων αφορούν τη συλλογή και την επεξεργασία στοιχείων για οικισμούς άνω των 2 000 μονάδων ι.π.). Τα κράτη μέλη στέλνουν πρόσθετες εκθέσεις στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας αστικών λυμάτων, οι οποίες περιλαμβάνουν μόνο γενικές πληροφορίες σχετικά με «την κατάσταση της διάθεσης των αστικών λυμάτων και της ιλύος καθαρισμού λυμάτων».

Για λόγους αναλογικότητας και προκειμένου να μην αυξηθούν οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, η Επιτροπή δεν ζητά να υποβάλλονται εκθέσεις για τους οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. ούτε βάσει των άρθρων 15, 16 και 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν ζητά πληροφορίες που δεν είναι αναγκαίες για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τα άρθρα 3, 4 και 5 της οδηγίας αστικών λυμάτων.

Σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, η Επιτροπή ζητά από τα κράτη μέλη να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα υδατικά συστήματα που υπόκεινται σε σημαντικές πιέσεις από αστικά λύματα (ανεξάρτητα από το μέγεθος των οικισμών), και τα μέτρα που θα τεθούν σε εφαρμογή για την επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών δεικτών, π.χ. σχετικά με τη μείωση των ρυπογόνων φορτίων που απορρίπτονται. Η Επιτροπή θα βασιστεί στις διατάξεις της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα προκειμένου να ελέγξει τους οικισμούς σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας αστικών λυμάτων.

31

Η στρατηγική συμμόρφωσης της Επιτροπής βάσει της οδηγίας αστικών λυμάτων επικεντρώνεται στις μεγαλύτερες εκπομπές ρύπων στα υδατικά συστήματα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να υποβάλλουν έκθεση σχετικά με τους οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π., δεδομένου ότι οι οικισμοί αυτοί δεν υπέχουν υποχρέωση συλλογής και επεξεργασίας σύμφωνα με τα άρθρα 3, 4 και 5 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Ωστόσο, σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, η Επιτροπή ζητά από τα κράτη μέλη να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα υδατικά συστήματα που υπόκεινται σε σημαντικές πιέσεις από αστικά λύματα (ανεξάρτητα από το μέγεθος των οικισμών), και τα μέτρα που θα τεθούν σε εφαρμογή για την επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων. Στη συνέχεια, τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν επιπρόσθετα μέτρα για τους οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. κατά περίπτωση.

33

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αποδοτικότητα της διαδικασίας είναι αναμφισβήτητη: μέσω των ειδικών αιτημάτων προς τα κράτη μέλη, που άρχισαν να εφαρμόζονται το 2014 και αναφέρονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, έχουν ζητηθεί από τις αρχές των κρατών μελών τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τις προθεσμίες 2009-2010. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι οι πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση με τις προθεσμίες που έληξαν την περίοδο 2009-2010, θα επικαιροποιηθούν από τις αρχές με πιο πρόσφατα στοιχεία (έτος για το οποίο ζητήθηκαν στοιχεία: 2012 ή 2013). Μαζί με τα στοιχεία από την 8η διαδικασία υποβολής εκθέσεων (έτη αναφοράς 2011-2012), η Επιτροπή θα είναι σε θέση να αξιολογήσει τη συμμόρφωση με τις νέες προθεσμίες που έχουν λήξει. Οι επικαιροποιήσεις αυτές θα επιτρέψουν στην Επιτροπή, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, να κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει, όπου χρειάζεται. Όπως επισημάνθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο, η Επιτροπή αναλύει επί του παρόντος τις πληροφορίες που έχουν παράσχει τα κράτη μέλη σχετικά με το θέμα αυτό.

37

Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα ποσοστά ανάληψης υποχρεώσεων σε επίπεδο προγράμματος για τα τέσσερα κράτη μέλη στα τέλη του 2013, όπως εμφανίζεται στον πίνακα 5, είναι ικανοποιητικά.

38

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι το ποσοστό απορρόφησης στο τέλος του 2013 σε όλα τα κράτη μέλη ήταν αρκετά χαμηλό και, ως εκ τούτου, η ύπαρξη κινδύνου αποδέσμευσης σε επίπεδο προγράμματος [άρθρο 93 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου]. Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι για αυτό, όπως, για παράδειγμα, η ανάγκη για ενίσχυση της τεχνικής, νομικής και διοικητικής ικανότητας στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι πληρωμές για τα περισσότερα από τα έργα συνήθως πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών εφαρμογής (δηλαδή 2014 και 2015), δεδομένου ότι η καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας είναι το τέλος του 2015.

39

Η Επιτροπή έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ορισμένα έργα ενδέχεται να μην έχουν ολοκληρωθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2015 και ότι μπορούν να καταταχθούν σε δύο χωριστά στάδια (βλ. επίσης απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 40 κατωτέρω). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, προκειμένου να επιταχυνθεί η υλοποίηση των προγραμμάτων και η αντιμετώπιση του κινδύνου αποδέσμευσης, δημιουργήθηκε στο τέλος του 2014 μια ειδική ομάδα (Task Force), η οποία θα εστιάσει, μεταξύ άλλων, στην επιτάχυνση της υλοποίησης στα τέσσερα κράτη μέλη.

40

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ορισμένα έργα μπορούν να καταταχθούν μεταξύ δύο περιόδων προγραμματισμού και για τη διευκόλυνση των κρατών μελών, η Επιτροπή έχει υποβάλει πρόταση τροποποίησης των κατευθυντήριων γραμμών για το κλείσιμο των προγραμμάτων, η οποία εκδόθηκε στις 30 Απριλίου 2015 [απόφαση της Επιτροπής C(2015)2771 για την τροποποίηση της απόφασης C(2013)1573]. Κύριος στόχος των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών είναι να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία σε ορισμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της «σταδιοποίησης» των ημιτελών έργων από το 2016 και μετά.

Όσον αφορά τη Σλοβακία και τη Ρουμανία και, σε μικρότερο βαθμό, την Ουγγαρία, η Επιτροπή έχει πλήρη επίγνωση του ότι, παρά τη σημαντική συμβολή των κονδυλίων των προγραμμάτων για την περίοδο 2014-2020 υπέρ του τομέα επεξεργασίας λυμάτων, πιθανότατα δεν θα είναι δυνατό να καλυφθούν όλες οι ανάγκες.

41

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά τα Ταμεία εκτελείται εντός του πλαισίου της επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό, η τελική απόφαση για την επιλογή των έργων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα οποία πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα επιλεγμένα σχέδια είναι σύμφωνα με τα σχετικά έγγραφα προγραμματισμού για την περίοδο 2007-2013 που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή, και επίσης ότι συμμορφώνονται με τη νομοθεσία της ΕΕ (π.χ. την οδηγία αστικών λυμάτων). Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εάν δεν έχουν υποβληθεί/εγκριθεί αιτήσεις έργου για ορισμένους μεγαλύτερους οικισμούς, αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι τα έργα δεν είχαν θεωρηθεί αρκετά «ώριμα» για τα ισχύοντα κριτήρια επιλογής (π.χ. τεχνική ωριμότητα/ετοιμότητα εφαρμογής).

43

Γενικά, έχουν οριστεί δείκτες βασικής/κοινής υλοποίησης καθώς και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων και υλοποιήσεων για όλα τα προγράμματα της περιόδου 2007-2013, και οι στόχοι τους αντικατοπτρίζουν κατά κανόνα τον υποστηριζόμενο τύπο παρέμβασης (δείκτης υλοποιήσεων) ή τον αναμενόμενο στόχο σχετικά με τους δυνητικούς δικαιούχους (δείκτης αποτελεσμάτων).

44

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ορισμένοι δείκτες στόχοι ενδέχεται να μην επιτευχθούν πριν το κλείσιμο (τέλος του 2015). Ωστόσο, η κατάσταση όσον αφορά την εκπλήρωση των επιμέρους δεικτών στόχων ποικίλλει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο και πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να υπόκειται σε επανεξέταση κατά το κλείσιμο, δεδομένου ότι οι συμβάσεις για τα περισσότερα έργα επεξεργασίας λυμάτων υπογράφηκαν μόλις το 2014.

49

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το γεγονός ότι τα κράτη μέλη έθεσαν αυστηρότερα όρια συγκέντρωσης από αυτά της οδηγίας αστικών λυμάτων δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι πρέπει να επανεξεταστούν τα θεσμοθετημένα όρια που καθορίζονται στην οδηγία. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν την οδηγία αστικών λυμάτων υπερβαίνοντας τις απαιτήσεις της.

Πέραν αυτού, τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να συμμορφώνονται με άλλες σχετικές οδηγίες¹ στον τομέα της προστασίας/ποιότητας των υδάτων.

54

Η Επιτροπή κατέληξε στην ίδια διαπίστωση και έχει ξεκινήσει μια μελέτη σχετικά με τις υπερχειλίσσεις (βλ. σημείο 56), γεγονός που θα της επιτρέψει να συγκεντρώσει λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τις υπερχειλίσσεις σε επίπεδο κρατών μελών και, ως εκ τούτου, να καταλήξει σε ακριβέστερα συμπεράσματα με βάση σχετικά στοιχεία.

Η Επιτροπή έχει ήδη αντιμετωπίσει ένα τεράστιο πρόβλημα ρύπανσης που προκλήθηκε από υπερχειλίσσεις στο Λονδίνο και στο Whitburn, κινώντας διαδικασία επί παραβάσει ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ (C-301/10 της 18ης Οκτωβρίου 2012). Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τις υπερχειλίσσεις στην οδηγία αστικών λυμάτων, η οποία απλώς ορίζει ότι τα κράτη μέλη αποφασίζουν τη λήψη μέτρων «για τον περιορισμό της ρύπανσης... λόγω υπερχειλίσσεων από νεροποντές» (παράρτημα Ι Α), η Επιτροπή πρέπει πρώτα να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το είδος των μέτρων που λαμβάνονται σε επίπεδο κρατών μελών, την αποτελεσματικότητά τους και την πρακτική τους εφαρμογή, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει, με συστηματικό τρόπο και σε επίπεδο ΕΕ, το θέμα της ρύπανσης από υπερχειλίση.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 55 και 56

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η μελέτη που αναφέρεται στο σημείο 56 θα επιτρέψει την πιο εμπειριστατωμένη αξιολόγηση της κατάστασης σε κάθε κράτος μέλος, πράγμα το οποίο, επί του παρόντος, είναι αδύνατον. Βάσει των συμπερασμάτων, η Επιτροπή ενδέχεται να αποφασίσει να διενεργήσει έρευνες στα κράτη μέλη στα οποία διαπιστώθηκε ότι η κακή διαχείριση των υπερχειλίσσεων μπορεί να προκαλέσει προβλήματα ρύπανσης από μη επεξεργασμένα λύματα.

¹ Ειδικότερα, την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και τις θυγατρικές οδηγίες της για τα υπόγεια ύδατα (οδηγία 2006/118/ΕΚ) και για τις ουσίες προτεραιότητας (οδηγία 2008/105/ΕΚ, πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος — ΠΠΠ), και, μεταξύ άλλων, την οδηγία για το πόσιμο νερό (οδηγία 98/83/ΕΚ), την οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης (οδηγία 2006/7/ΕΚ), την οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (2008/56/ΕΚ), την οδηγία για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) (ειδικότερα το άρθρο 6) και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 854/2004 (ειδικότερα το παράρτημα ΙΙ.Α. 6).

58

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι η απόρριψη βιομηχανικών λυμάτων που διοχετεύονται στα αποχετευτικά δίκτυα και στους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 11 και το παράρτημα Ι.Γ της οδηγίας αστικών λυμάτων, ενώ οι λεπτομερείς διατάξεις που συνδέονται με τα όρια συγκέντρωσης διέπονται από την εθνική νομοθεσία.

64

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν για τον τρόπο ελέγχου των απορρίψεων βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

65

Η οδηγία αστικών λυμάτων δεν ορίζει προδιαγραφές σχετικά με τη διαστασιολόγηση των σταθμών επεξεργασίας. Το άρθρο 4 απαιτεί απλώς το φορτίο να υπολογίζεται με βάση το μέγιστο μέσο εβδομαδιαίο φορτίο που εισέρχεται στον σταθμό επεξεργασίας στη διάρκεια του έτους. Κατά συνέπεια, εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν σχετικά με τη διαστασιολόγηση των σταθμών επεξεργασίας.

Χωρίς να αποκλείει το ενδεχόμενο τα έργα να ήταν υπερμεγέθη κατά τον χρόνο διενέργειας του ελέγχου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η τελική εκτίμηση και η απόφαση σχετικά με το ακριβές σχέδιο και μέγεθος ενός σταθμού επεξεργασίας λυμάτων πρέπει να λάβει υπόψη τα προηγμένα τεχνολογικά πρότυπα, καθώς και μια σειρά από πολύπλοκες πραγματικές και υποθετικές παραμέτρους.

Γενικά, το μέγεθος των σταθμών μπορεί να καθορίζεται από πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων, ένα περιθώριο ασφάλειας για τη διαρκή συμμόρφωση με την οδηγία αστικών λυμάτων, τη διαχείριση εποχικών/ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως ο τουρισμός, οι βιομηχανικές δραστηριότητες, ή οι σημαντικές βροχοπτώσεις, και την πρόβλεψη για το ενδεχόμενο μελλοντικής σύνδεσης πρόσθετων οικισμών, αύξηση του πληθυσμού κ.λπ.

Από το 2007, μέσω της δομής JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions — Κοινή βοήθεια για τη στήριξη σχεδίων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες) παρέχεται βοήθεια στα κράτη μέλη ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα των αιτήσεων για μεγάλα έργα, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών χαρακτηριστικών τους, πριν τις υποβάλουν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των Ταμείων.

67

Το κόστος της μείωσης των καθαρών υδάτων πρέπει να εξεταστεί, δεδομένου ότι μια σημαντική μείωση μπορεί να είναι πολύ δαπανηρή. Όταν το μερίδιο καθαρών υδάτων στη ροή εισαγωγής είναι υψηλό, πρέπει να εξεταστεί πώς μπορεί να μειωθεί με οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

67 Δεύτερη περίπτωση

Η Επιτροπή συμφωνεί ότι αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει λύση στις περιπτώσεις που υποστηρίζεται από κατάλληλες αναλύσεις κόστους-οφέλους, στις οποίες θα συγκρίνεται το αναμενόμενο κόστος ανακαίνισης με τα αναμενόμενα οφέλη.

71 Πρώτη περίπτωση

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το κόστος επεξεργασίας της ιλύος καθαρισμού λυμάτων εξαρτάται από τον τύπο της επεξεργασίας που επιλέγεται, αφενός, και από τον τελικό προορισμό της ιλύος καθαρισμού από τον σταθμό επεξεργασίας, αφετέρου.

71 Τρίτη περίπτωση

Η Επιτροπή υποστηρίζει τη συγκριτική αξιολόγηση για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των δημόσιων επιχειρήσεων ύδρευσης. Στην απάντησή της στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία πολιτών «Right2Water» [COM(2014) 177 final], η Επιτροπή δεσμεύτηκε να αναλάβει δράση για να εξετάσει τη δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης της ποιότητας των υδάτων και των υπηρεσιών ύδρευσης, και διοργάνωσε πολυμερή συνάντηση τον Σεπτέμβριο του 2014. Στο πλαίσιο του εν λόγω διάλογου τονίστηκε ότι ο όρος «συγκριτική αξιολόγηση» χρησιμοποιείται υπό ευρεία έννοια. Θα πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ της αύξησης της διαφάνειας ως στόχου υπό το πρίσμα της πρωτοβουλίας των πολιτών και της συγκριτικής αξιολόγησης ως βοηθητικού εργαλείου διαχείρισης. Υπό την έννοια αυτή, η συγκριτική αξιολόγηση έχει σχεδιαστεί για τις δημόσιες επιχειρήσεις και τα δίκτυα συγκριτικής αξιολόγησης, και παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμηθούν οι επιδόσεις μέσω συγκρίσεων μεταξύ παρόμοιων οικονομικών οντοτήτων που περιλαμβάνουν ένα πολυσύνθετο σύνολο στοιχείων και δεικτών. Ο ρόλος της Επιτροπής στη διαδικασία αυτή, ωστόσο, περιορίζεται στο να διευκολύνει τον διάλογο για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

76

Κατ' αρχήν, η Επιτροπή συμφωνεί ότι η ιλύς καθαρισμού λυμάτων δεν πρέπει να διατηρείται επί τόπου και ότι θα πρέπει, αργά ή γρήγορα, να εκκενώνεται σε έναν τελικό προορισμό.

83

Η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο αναθεώρησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 για τα λιπάσματα. Μία από τις επιλογές που εξετάζει είναι να θεσπίσει οριακές τιμές για τα βαρέα μέταλλα που να είναι νομικά δεσμευτικές, και ενδεχομένως να καλύψει την ιλύ καθαρισμού λυμάτων που ικανοποιεί αυτές τις απαιτήσεις για τις λιπαντικές τους ιδιότητες, στην αναθεώρηση του κανονισμού για τα λιπάσματα.

84

Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή δεν προτίθεται να προτείνει αναθεώρηση της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων, δεδομένου ότι πριν από οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με την αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας, πρέπει πρώτα να αποφασίσει αν θα αναθεωρήσει τον κανονισμό για τα λιπάσματα.

87

Η Επιτροπή συμφωνεί ότι όλο και περισσότερες μελέτες δείχνουν τον αντίκτυπο των μικροπλαστικών στα γλυκά και θαλάσσια ύδατα και ότι τα λύματα ενδέχεται να αποτελούν πηγή εκπομπής.

88

Η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο να προτείνει την αναθεώρηση του κανονισμού για τα λιπάσματα το 2015 (βλ. επίσης σημεία 83 και 85).

95

Η Επιτροπή αναφέρει ότι η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (άρθρο 9) απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν μέχρι το 2010 την κατάλληλη συμβολή των διαφόρων χρήσεων ύδατος στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδατος.

97

Η Επιτροπή εκτιμά, επίσης, ότι υπάρχει κίνδυνος οι φορείς εκμετάλλευσης των σταθμών να μην εκτελούν τις απαραίτητες εργασίες συντήρησης για λόγους κερδοφορίας. Ωστόσο, ελλείπει ειδικού νομικού πλαισίου, η αποτελεσματικότητα των φορέων εκμετάλλευσης εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

98

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ένα κατάλληλο σύστημα χρέωσης όχι μόνο είναι σημαντικό από την άποψη της συνεισφοράς του ΕΤΠΑ αλλά και ευκαίριο για να εξασφαλιστεί σε μακροπρόθεσμη βάση η οικονομική βιωσιμότητα της λειτουργίας. Ο χαρακτήρας κινήτρου της εφαρμοζόμενης αρχής της κάλυψης του κόστους θα βελτιωθεί σημαντικά, δεδομένου ότι κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 οι δυνητικοί δικαιούχοι δεν υποχρεούνται να διενεργούν ανάλυση κόστους-οφέλους για να καθορίσουν το χρηματοδοτικό κενό των έργων τους, αλλά μπορούν να εφαρμόσουν κατ' αποκοπή ποσοστό επί των εσόδων ύψους 25 %.

99

Εάν τα κράτη μέλη επιλέξουν να εφαρμόσουν κατ' αποκοπή ποσοστό 25 %, σύμφωνα με το άρθρο 61 παράγραφος 3 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, η Επιτροπή, πράγματι, θα πρέπει να ενεργήσει εντός των ορίων που προβλέπει το νομικό αυτό πλαίσιο.

Κοινή απάντηση στα σημεία 101 έως 105

Βλ. απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 98.

Συμπεράσματα και συστάσεις

106

Η Επιτροπή θεωρεί ότι το χαμηλό ποσοστό απορρόφησης στο τέλος του 2013 θα μπορούσε να οφείλεται, για παράδειγμα, στην ανάγκη να ενισχυθεί η τεχνική, νομική και διοικητική ικανότητα στα τέσσερα κράτη μέλη, καθώς και στο γεγονός ότι οι πληρωμές για τα περισσότερα από τα έργα συνήθως πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών εφαρμογής (δηλαδή 2014 και 2015), δεδομένου ότι η καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας είναι το τέλος του 2015.

Η Επιτροπή συμφωνεί ότι ένα κατάλληλο σύστημα χρέωσης δεν είναι μόνο σημαντικό από την άποψη της συνεισφοράς του ΕΤΠΑ αλλά και ευκαίριο για να εξασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα της συγχρηματοδοτούμενης υποδομής αποχέτευσης. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, οι δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις της αρχής της κάλυψης του κόστους αναμένεται να μειωθούν σταδιακά, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να πληρούν την εκ των προτέρων αιρεσιμότητα 6.1, υποβάλλοντας στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι διατάξεις ανάκτησης του κόστους ύδατος που προβλέπονται στο άρθρο 9 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα τηρούνται όταν η σχετική υποδομή συγχρηματοδοτείται από τα Ταμεία.

Η Επιτροπή σημειώνει τη διαπίστωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι σχεδόν το ένα τρίτο από τους εξεταζόμενους σταθμούς επεξεργασίας είναι υπερμεγέθεις. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. επίσης την απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 65.

107 Δεύτερη περίπτωση

Όσον αφορά τη μείωση των οικισμών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η παρακολούθηση της εξέλιξης του αριθμού των ι.π. είναι σημαντικότερη από τις μεταβολές στον αριθμό των οικισμών. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την κατάσταση στη Ρουμανία στο πλαίσιο του πιλοτικού προγράμματος SIF (βλ. απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 28 και 29).

107 Τρίτη περίπτωση

Η Επιτροπή θεωρεί ότι συγκεντρώνει τα στοιχεία που είναι απαραίτητα και κατάλληλα για τον σκοπό αυτό σύμφωνα με την οδηγία αστικών λυμάτων και, επιπλέον, ενδέχεται να ζητήσει πληροφορίες βάσει της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα για συγκεκριμένους σκοπούς (βλ. απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 30 και 31).

108

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η μεγάλη διάρκεια της διαδικασίας οφείλεται στον αριθμό των εξεταζόμενων οικισμών σε ολόκληρη την ΕΕ. Ωστόσο, το σύστημα SIIF αναμένεται να βελτιώσει τη διαδικασία υποβολής εκθέσεων σε εθνικό επίπεδο.

Σύμφωνα με την 8η διαδικασία υποβολής εκθέσεων της οδηγίας αστικών λυμάτων, η Επιτροπή ζήτησε σύνολα στοιχείων για το 2011 ή το 2012.

Σύσταση 1 α)

Η Επιτροπή δεν αποδέχεται τη σύσταση αυτή.

Η Επιτροπή προς το παρόν δεν προτίθεται να αυξήσει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων δυνάμει της οδηγίας αστικών λυμάτων όσον αφορά τους οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. που διαθέτουν συστήματα συλλογής. Ωστόσο, σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, η Επιτροπή ζητά από τα κράτη μέλη να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα υδατικά συστήματα που υπόκεινται σε σημαντικές πιέσεις από αστικά λύματα (ανεξάρτητα από το μέγεθος των οικισμών), και τα μέτρα που εφαρμόζονται για την επίτευξη καλής οικολογικής και χημικής κατάστασης των υδάτων.

Σύσταση 1 β)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή. Η Επιτροπή δεν σκοπεύει προς το παρόν να επαληθεύει συστηματικά τα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των οικισμών κάτω των 2 000 μονάδων ι.π. μέσω της τακτικής υποβολής εκθέσεων σύμφωνα με τα άρθρα 15 και 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Ωστόσο, η Επιτροπή θα παρακολουθεί τις περιπτώσεις όπου σημαντικές μεταβολές έχουν τεθεί υπόψη της ή έχουν εντοπιστεί με άλλα μέσα, όπως το πιλοτικό πρόγραμμα «Δομημένο πλαίσιο εφαρμογής και πληροφοριών».

Σύσταση 1 γ)

Η Επιτροπή αποδέχεται αυτή τη σύσταση και θεωρεί ότι έχει ήδη εφαρμοστεί σε οικισμούς άνω των 2 000 μονάδων ι.π. Στους οικισμούς αυτούς, η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων ορίζει ότι πρέπει να υπάρχουν συστήματα συλλογής ή μεμονωμένα ή κατάλληλα συστήματα.

Σύσταση 1 δ)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Η καθυστέρηση μεταξύ του ζητηθέντος έτους αναφοράς και της έκδοσης της έκθεσης της Επιτροπής οφείλεται σε πολλούς διαφορετικούς διαδικαστικούς και νομικούς παράγοντες, τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε επίπεδο Επιτροπής (π.χ. εσωτερικές διαδικασίες των κρατών μελών, έλεγχος της ποιότητας των παρεχόμενων στοιχείων, αριθμός οικισμών, προτεραιότητες κ.λπ.). Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα τρέχοντα συστήματα υποβολής εκθέσεων των κρατών μελών δεν παρέχουν τη δυνατότητα σύντμησης των προθεσμιών υποβολής εκθέσεων, η οποία κατά τα άλλα θα ήταν ευκαταία, δεδομένου ότι τα εθνικά συστήματα καθυστερούν την υποβολή των εκθέσεων της Επιτροπής. Η Επιτροπή εργάζεται για τη βελτίωση του χρόνου υποβολής των εκθέσεων της και για τη συγκέντρωση πιο πρόσφατων στοιχείων από τα κράτη μέλη αναπτύσσοντας ένα πιλοτικό έργο που αφορά επιλεγμένο αριθμό κρατών μελών, το επονομαζόμενο εργαλείο υποβολής εκθέσεων SIIF.

Σύσταση 1 ε)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση.

Η Επιτροπή, ανεξάρτητα από τον έλεγχο αυτό, θα δρομολογήσει μια ευρεία επανεξέταση των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων βάσει της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ στο πλαίσιο του θεματολογίου «Βελτίωση της νομοθεσίας»².

2 COM(2015) 215 final. Βελτίωση της νομοθεσίας για καλύτερα αποτελέσματα — ένα θεματολόγιο της ΕΕ της 19ης Μαΐου 2015.

109

Η Επιτροπή αναγνωρίζει επίσης ότι υπάρχουν κίνδυνοι αποδέσμευσης σε επίπεδο προγράμματος σύμφωνα με το άρθρο 93 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, όσον αφορά τα τέσσερα κράτη μέλη που εξετάστηκαν. Ορισμένοι από τους κύριους λόγους των καθυστερήσεων υλοποίησης περιγράφονται στις απαντήσεις της Επιτροπής στα σημεία 38 και 106.

Για να επιταχυνθεί η υλοποίηση των προγραμμάτων και η αντιμετώπιση του κινδύνου αποδέσμευσης, δημιουργήθηκε στο τέλος του 2014 μια ειδική ομάδα (Task Force), η οποία θα εστιάσει, μεταξύ άλλων, στην επιτάχυνση της υλοποίησης στα τέσσερα κράτη μέλη.

Επίσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή ολοκλήρωση ορισμένων έργων, η Επιτροπή έχει υποβάλει πρόταση τροποποίησης των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με το κλείσιμο των προγραμμάτων με στόχο να αυξήσει την ευελιξία σε ορισμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της «σταδιοποίησης» των ημιτελών έργων από το 2016 και εξής (βλ. επίσης απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 40).

110

Οι κύριοι στόχοι του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ταμείου Συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 είναι η μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ και όχι αναγκαστικά η συμβολή στην τήρηση των προθεσμιών της οδηγίας αστικών λυμάτων, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, ανεξάρτητα από το ύψος των χορηγούμενων κονδυλίων. Ως εκ τούτου, η συμβολή των ΕΤΠΑ/ΤΣ για την περίοδο 2007-2013 μπορεί να μην επαρκεί για να καλυφθούν όλες οι ανάγκες στον τομέα των υποδομών αποχέτευσης σε σχέση με την τήρηση των προθεσμιών της οδηγίας αστικών λυμάτων.

Σύσταση 2 α)

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση αυτή.

Όσον αφορά τους οικισμούς άνω των 2000 μονάδων ι.π., η σύσταση αυτή έχει ήδη εφαρμοστεί, δεδομένου ότι ανάλογη απαίτηση ίσχυε ήδη σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Το νόημα της υποβολής εκθέσεων που προβλέπει το άρθρο 17 είναι να συμβιβαστεί η ανάγκη υποβολής έκθεσης με την πρόοδο στην εφαρμογή της οδηγίας αστικών λυμάτων. Οι σχετικές πληροφορίες υποβάλλονται και επικαιροποιούνται από τα κράτη μέλη κάθε δύο έτη σε περίπτωση μεταβολών, σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων. Επιπλέον, μέσω του νέου υποδείγματος υποβολής εκθέσεων (το οποίο εγκρίθηκε με την απόφαση 2014/431/ΕΕ της 26ης Ιουνίου 2014), τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την υλοποίηση των προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τις προβλεπόμενες επενδύσεις, τη χρήση των πόρων και τις προθεσμίες σχετικά με κάθε αναφερόμενο έργο. Ένας από τους στόχους του πιλοτικού προγράμματος SIF είναι να τεθούν οι πληροφορίες αυτές στη διάθεση του κοινού.

Όσον αφορά οικισμούς κάτω των 2 000 μονάδων ι.π., η Επιτροπή θεωρεί ότι μια τέτοια απαίτηση θα είχε ως συνέπεια την αδικαιολόγητη αύξηση των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων, και μπορεί τελικά να οδηγήσει σε ανακρίβειες των στοιχείων που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη. Επιπλέον, η οδηγία αστικών λυμάτων δεν προβλέπει υποχρέωση υποβολής εκθέσεων για τους οικισμούς αυτούς.

Σύσταση 2 β)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή.

Τα προγράμματα της περιόδου 2014-2020 εστιάζονται κατά κύριο λόγο στους οικισμούς άνω των 2 000 μονάδων ι.π. Αυτός είναι επίσης ο στόχος των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 17 της οδηγίας αστικών λυμάτων [βλ. επίσης απάντηση ανωτέρω στο σημείο α)].

111

Η Επιτροπή θεωρεί ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν σχετικά με τις άδειες των σταθμών επεξεργασίας.

114

Η οδηγία αστικών λυμάτων δεν ρυθμίζει το μέγεθος των σταθμών επεξεργασίας, εκτός από τη γενική υποχρέωση βάσει του άρθρου 4. Επιπλέον, δέον να σημειωθεί ότι αυτός ο τύπος υποδομής έχει μακρά διάρκεια ζωής και ότι είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η καταλληλότητα του μεγέθους του μόνο σε βραχυπρόθεσμη βάση. Γενικά, το μέγεθος των σταθμών επεξεργασίας μπορεί να καθορίζεται από πολλούς παράγοντες, όπως, ένα περιθώριο ασφαλείας για τη συμμόρφωση με την οδηγία αστικών λυμάτων σε μακροπρόθεσμη βάση, η διαχείριση εποχιακών/ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως ο τουρισμός, οι σημαντικές βροχοπτώσεις ή η πρόβλεψη για ενδεχόμενες μελλοντικές συνδέσεις λόγω αύξησης του πληθυσμού (βλ. επίσης την απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 65).

Σύσταση 3 α)

Η Επιτροπή δεν αποδέχεται τη σύσταση. Προς το παρόν, η Επιτροπή δεν προτίθεται να προβεί σε αξιολόγηση της καταλληλότητας των ορίων συγκέντρωσης στην οδηγία αστικών λυμάτων, ούτε να αναθεωρήσει την οδηγία στο εγγύς μέλλον.

Σύσταση 3 β)

Η Επιτροπή δεν αποδέχεται τη σύσταση αυτή.

Το 2012, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της ανακοίνωσης για τις περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις, η Επιτροπή αξιολόγησε σε γενικές γραμμές τους κανόνες, τους ελέγχους και τις επαληθεύσεις που σχετίζονται με την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ. Οι σχετικές εργασίες κατέδειξαν ότι σε αρκετά από τα κράτη μέλη υπήρχαν λίγες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες των καθεστώτων επιθεώρησης και ότι η χρήση κυρώσεων τείνει να ποικίλλει³. Ωστόσο, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης του είδους, του αριθμού και της συχνότητας των ελέγχων και των επιθεωρήσεων από τις αρχές των κρατών μελών είναι με βάση τον κίνδυνο. Όσον αφορά τα πρόστιμα, οι έλεγχοι συμμόρφωσης πραγματοποιούνται επί του παρόντος με βάση τη νομοθεσία των κρατών μελών για την εφαρμογή της οδηγίας 2008/99/ΕΚ⁴, η οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπει την επιβολή κυρώσεων επί φυσικών και νομικών προσώπων για τις σοβαρότερες παραβιάσεις του δικαίου του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σχετίζονται με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ (οδηγία αστικών λυμάτων).

Σύσταση 3 γ)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή και θα εξετάσει τη δυνατότητα αυτή με βάση τα αποτελέσματα της σχετικής μελέτης που δρομολογήθηκε πρόσφατα.

Σύσταση 3 δ)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Σύμφωνα με τον κανονισμό για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η Επιτροπή θα βασίζεται σε εκτιμήσεις ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων (συμπεριλαμβανομένης της δομής JASPERS) για να διασφαλίσει ότι οι σταθμοί επεξεργασίας λυμάτων έχουν το σωστό μέγεθος. Ωστόσο, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να διενεργούν ανάλυση κόστους-οφέλους.

Σύσταση 3 ε)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή. Ωστόσο, η Επιτροπή επιθυμεί να επισημάνει ότι δεν υπάρχουν νομικές υποχρεώσεις που να επιβάλλουν στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τις υφιστάμενες πρακτικές ή να συμμετάσχουν σε διαδικασίες συγκριτικής αξιολόγησης (βλ. επίσης την απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 71).

116

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υγειονομική ταφή ή η μακροχρόνια αποθήκευση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη Ρουμανία δεν είναι βιώσιμη και δεν θα πρέπει να εγκρίνεται σε συγχρηματοδοτούμενα έργα.

117

Η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο αναθεώρησης του κανονισμού 2003/2003 για τα λιπάσματα. Μία από τις επιλογές που εξετάζει είναι να θεσπίσει οριακές τιμές για τα βαρέα μέταλλα που να είναι νομικά δεσμευτικές, και ενδεχομένως να καλύψει την ιλύ καθαρισμού λυμάτων που ικανοποιεί αυτές τις απαιτήσεις για τις λιπαντικές τους ιδιότητες, στην αναθεώρηση του κανονισμού για τα λιπάσματα.

³ <http://ec.europa.eu/environment/legal/law/pdf/Final%20report%20inspections.pdf>

⁴ Οδηγία 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου (ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 28-37).

Σύσταση 4 α)

Η Επιτροπή δεν αποδέχεται τη σύσταση αυτή. Η Επιτροπή ενθαρρύνει συστηματικά τα κράτη μέλη να περιλαμβάνουν την κατάλληλη επεξεργασία ιλύος στο φυσικό αντικείμενο των αιτήσεων μεγάλων έργων που υποβάλλονται για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των Ταμείων. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει την εν λόγω πρακτική στα κράτη μέλη εντός του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν την υποχρέωση να συνδέουν τις τελικές πληρωμές για τα προγράμματα με την ύπαρξη κατάλληλης λύσης για την επαναχρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων.

Σύσταση 4 β)

Η Επιτροπή αποδέχεται εν μέρει τη σύσταση αυτή. Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή δεν προτίθεται να προτείνει αναθεώρηση της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων, δεδομένου ότι πριν από οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με την αναθεώρηση της εν λόγω οδηγίας, πρέπει πρώτα να αποφασίσει αν θα αναθεωρήσει τον κανονισμό για τα λιπάσματα.

118

Η Επιτροπή αναφέρει ότι η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (άρθρο 9) απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν μέχρι το 2010 την κατάλληλη συμβολή των διαφόρων χρήσεων ύδατος στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδατος.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ένα κατάλληλο σύστημα χρέωσης όχι μόνο είναι σημαντικό από την άποψη της συνεισφοράς του ΕΤΠΑ αλλά και ευκαίριο για να εξασφαλιστεί σε μακροπρόθεσμη βάση η οικονομική βιωσιμότητα της λειτουργίας. Ο χαρακτήρας κινήτρου της εφαρμοζόμενης αρχής της κάλυψης του κόστους θα βελτιωθεί σημαντικά, δεδομένου ότι κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 οι δυνητικοί δικαιούχοι δεν υποχρεούνται να διενεργούν ανάλυση κόστους-οφέλους για να καθορίσουν το χρηματοδοτικό κενό των έργων τους, αλλά μπορούν να εφαρμόσουν κατ' αποκοπή ποσοστό επί των εσόδων ύψους 25 %.

Σύσταση 5 α)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση αυτή. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόσουν μια κατάλληλη πολιτική τιμολόγησης του ύδατος μέσω του άρθρου 9 παράγραφος 1 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα και της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας 6.1 του παραρτήματος XI του ΚΚΔ 1303/2013.

Ωστόσο, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, δεδομένης της πολυδιάστατης φύσης των τιμών των υδάτων και δεδομένου ότι το ποσοστό προσιμότητας του 4 % είναι ενδεικτικό, ο καθορισμός του τελικού ποσοστού εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Σύσταση 5 β)

Η Επιτροπή δεν αποδέχεται τη σύσταση αυτή.

Ελλείψει ειδικού νομικού πλαισίου, η ευθύνη για την εξασφάλιση πόρων για τη συντήρηση και ανακαίνιση εμπίπτει στην αρμοδιότητα του ιδιοκτητών ή/και φορέων εκμετάλλευσης της υποδομής αποχέτευσης και, ως εκ τούτου, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης(http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct(http://europa.eu/europedirect/index_el.htm) ή
καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Τα λύματα και η ιλύς καθαρισμού λυμάτων μπορούν να υποβαθμίσουν την ποιότητα των υδάτων και του εδάφους. Για την αντιμετώπιση της απειλής αυτής, η ΕΕ εξέδωσε οδηγίες, ενώ έχει συγχρηματοδοτήσει την κατασκευή συστημάτων συλλογής, καθώς και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων.

Το Συνέδριο έλεγξε την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία αστικών λυμάτων σε τέσσερα κράτη μέλη από τα οποία διέρχεται η λεκάνη απορροής του Δούναβη. Επίσης, εξέτασε 28 σταθμούς επεξεργασίας, προκειμένου να διαπιστώσει πώς αυτοί επεξεργάζονταν τα λύματα, διαχειρίζονταν την ιλύ από τον καθαρισμό των λυμάτων και διασφάλιζαν την οικονομική βιωσιμότητά τους.

Το Συνέδριο διατυπώνει συστάσεις οι οποίες αφορούν τη διαβίβαση πληροφοριακών στοιχείων, τρόπους βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας των σταθμών επεξεργασίας, την καταλληλότητα των ορίων συγκέντρωσης, τη χρήση της ιλύος καθαρισμού και την παρακολούθηση των ρύπων στην ιλύ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων